

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEKLİSANS TEZİ**

**KEÇİBORLU KÜKÜRT FABRİKASI'NIN
KAPATILMASINDAN SONRA KENTİN
SOSYO-KÜLTÜREL ve EKONOMİK
ÖZELLİKLERİNDEKİ DEĞİŞİMLER**

Rukiye ADANALI

**İZMİR
2012**

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEKLİSANS TEZİ**

**KEÇİBORLU KÜKÜRT FABRİKASI'NIN
KAPATILMASINDAN SONRA KENTİN
SOSYO-KÜLTÜREL ve EKONOMİK
ÖZELLİKLERİNDEKİ DEĞİŞİMLER**

Rukiye ADANALI

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nevzat GÜMÜŞ**

**İZMİR
2012**

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum **“Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın Kapatılmasından Sonra Kentin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Özelliklerindeki Değişimler”** adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yaralandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

27.04.2012

Rukiye ADANALI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya ğretmenliği Programında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Prof.Dr.h.c İbrahim ATALAY

¼ye :Yrd.Doç.Dr.Nevzat G¼M¼ř

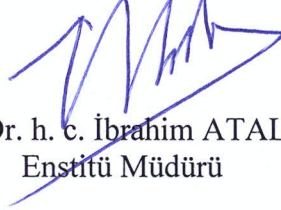
¼ye :Yrd.Doç.Dr.şermin ATAK



Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

27./04./2012



Prof. Dr. h. c. İbrahim ATALAY
Enstit¼ M¼d¼r¼

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	429750
Yazar Adı / Soyadı	Rukiye ADANALI
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 12155425836
Telefon / Cep Telefonu	05545132579
e-Posta	rukiyeadanali@yahoo.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın Kapatılmasından Sonra Kentin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Özelliklerindeki Değişimler
Tezin Tercümesi	The Changes in the Socio-Cultural and Economic Properties of the City after the Closure of Keçiborlu Sulphur Enterprise
Konu Başlıkları	Coğrafya
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Eğitim Bilimleri Bölümü
Anabilim Dalı	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2012
Sayfa	128
Tez Danışmanları	Yrd. Doç. Dr. Nevzat Gümüş
Dizin Terimleri	Maden işletmeleri=Mining industries Endüstri kentleri=Industry cities Kent coğrafyası=Urban geography Kent kimliği=Urban identity Kentsel değişme=Urban change Sosyal çevre=Social environment Ekonomik coğrafya=Economic geography Ekonomik değişme=Economic change Ekonomik durum=Economic situation
Önerilen Dizin Terimleri	Maden kenti=Mining City Sosyo-ekonomik kültürel değişimler=Socio-economic cultural changes
Yayımlama İzni	<input checked="" type="checkbox"/> Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum <input type="checkbox"/> Ertelenmesini istiyorum

a.Yukarıda başlığı yazılı olan tezimin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezime ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.



ÖNSÖZ

Yüksek Lisans Tezimin son aşamasına kadar, benden yardım ve desteğini esirgemeyen hocam ve danışmanım Yrd. Doç. D. Nevzat GÜMÜŞ ile tezin yönlendirilmesinde ve bazı düzeltmelerin yapılmasında yardımlarından dolayı değerli hocam Yrd. Doç. D. Mustafa GİRGIN'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca Etibank Kükürt Fabrika'sı döneminde Keçiborlu'daki yaşam hakkında bilgi veren Rüştü KARADAYI, ilçenin çeşitli istatistik bilgilerini temin ettiği Keçiborlu Belediyesi İnşaat Mühendisi Hacı ADANALI, İlçe Ziraat Mühendisi Metin SÖKMEN ile diğer kurum ve kuruluşlara katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Hazırlanan bu tez çalışmasının konu ile ilgili araştırmacılara ışık tutmasını ve memleketim Keçiborlu'ya, faydalı olmasını dilerim.

İzmir

Rukiye ADANALI

Nisan, 2012

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
a) Maden Kentleri.....	1
b) Kükürt Madeninin Dünü, Bugünü ve Geleceği.....	6
c) Keçiborlu'nun Genel Fiziki ve Beşeri Coğrafya Özellikleri.....	11
1.1. Problem Durumu.....	21
1.2. Amaç ve Önem	22
1.3. Problem Cümlesi.....	24
1.4. Alt Problemler.....	24
1.5. Sayıtlar	24
1.6. Sınırlılıklar	25
1.7. Tanımlar	25
1.8. Kısaltmalar	26

BÖLÜM II

2. İLGİLİ YAYIN ve ARAŞTIRMALAR	27
--	----

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	29
3.1. Araştırma Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem	30
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri	31

BÖLÜM IV

4. BULGULAR	32
4.1. Keçiborlu'nun Tarihi ve Etibank Kükürt Fabrikası Kurulmadan Önce Kentin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu	32
4.2. Etibank Kükürt Fabrikası'nın Faaliyette Olduğu (1934-1994) Dönemde Keçiborlu'nun Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu	36
4.2.1. Etibank Keçiborlu Kükürt İşletmesi	36
4.2.2. Esnaf ve Hane Anketleri Etibank Kükürt Fabrikası Dönemi Bulgu ve Yorumları	43
4.3. Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın Kapatılmasından Sonra Kentin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Özelliklerindeki Değişimler	53
4.3.1. Nüfus	60
4.3.2. Çalışan Nüfus	66
4.3.3. Nüfus Hareketleri	69
4.3.4. Aile Yapısı, Eğitim, Sağlık Durumu ve Meslek Grupları	70
4.3.5. Aile Gelirleri, Tüketim ve Konut Özellikleri	79
4.3.6. Keçiborlu Esnaf Anketi Değerlendirmeleri	88
4.3.7. Sosyal ve Kültürel Yaşamdaki Değişim	98
4.3.8. Yerel Halkın Keçiborlu Tanımlamaları	102

BÖLÜM V

2. SONUÇ ve ÖNERİLER	110
a) Sonuç.....	110
b) Öneriler	118

KAYNAKLAR	121
------------------------	-----

EKLER	126
--------------------	-----

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Çalışma Alanı Lokasyon Haritası..... 12

Harita 2: Üçüncü Derecede Gelişmiş İlçeler 60

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Bütün Şekilleriyle Dünya Kükürt Rezerv

Miktarları (Milyar Ton)..... 8

Tablo 2: Yıllara göre kükürt üretimi + kükürt ithalatı

(toplam kükürt arzı-ton) 10

Tablo 3: 1941–1953 Kükürt Üretimi, Satış ve İşçi Sayısı 37

Tablo 4: Kükürt Fabrikası ile Diğer Etibank Kuruluşu Çalışanlarının Çalışma Süreleri ve Emeklilik Yaşları 44

Tablo 5: Keçiborlu'ya Göç Nedenleri ve Yılları..... 45

Tablo 6: Keçiborlu'ya Göç Nedenleri ve Terk Edilen Yerleşim Birimi 46

Tablo 7: Kükürt Fabrika'sı/Etibank Çalışanları Konut Mülkiyeti Durumu 47

Tablo 8: Mahalleler ve Keçiborlu'ya Göç Nedenleri..... 49

Tablo 9: Keçiborlu İlçesi'nin Sosyo-Ekonomik Göstergeleri (2004) 53

Tablo 10: 872 İlçe Arasında Keçiborlu Demografik Değişkenlerinin

Sırası..... 54

Tablo 11: 872 İlçe Arasında Keçiborlu İstihdam Değişkenlerinin

Sırası.....	55
Tablo 12: 872 İlçe Arasında Keçiborlu'nun Sağlık, Eğitim ve Gelişmişlik	
Sırası.....	55
Tablo 13: 872 İlçe Arasında Keçiborlu'nun Mali Değişkenler ve Tarımsal Üretimdeki Sırası	57
Tablo 14: Görüşülen Hane Üyeleri, Yaş Grupları, Cinsiyet ve Medeni Durumları	64
Tablo 15: Hane Anketi Görüşülen Kişi Doğum Yerleri	68
Tablo 16: Esnaf Anketi-İşletme Sahiplerinin Doğum Yeri.....	68
Tablo 17: Aile Büyüklüğü ve Yaş Gruplarının Dağılımı	70
Tablo 18: Hane Anketi Görüşülen Kişi Eğitim Durumu ve Meslekleri.....	70
Tablo 19: Keçiborlu Hane Anketi Görüşülen Kişi Meslek ve Yaş Grupları	72
Tablo 20: Keçiborlu Hane Anketi Görüşülen Kişi Çalışma Durumu, Sosyal Güvence ve Statü.....	74
Tablo 21: 2003-2004 ve 2010-2011 Eğitim-Öğretim Yılında İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrenci Sayıları	77
Tablo 22: Etibank Emeklisi Olan ve Olmayan Hanelerin Aylık Ortalama Geliri	78
Tablo 23: Hanelerin Aylık Ortalama Gelirleri ve Meslek Dağılımı	80
Tablo 24: Hanelerin Aylık Ortalama Gelirleri ve Yan Gelirleri	81

Tablo 25: Hane Ort. Aylık Geliri ve Aile Reisinin Aynı Anda Yürüttüğü İş Sayısı	83
Tablo 26: Hanelerin Taşınmaz Varlıkları ve Yan Gelirleri.....	84
Tablo 27: Hanelerin Aylık Ortalama Gelirleri ve Sahip Oldukları Taşıtlar.....	86
Tablo 28: Kiracılar ve Ödedikleri Kiralar	86
Tablo 29: Esnaf Eğitim Seviyesi	87
Tablo 30: Esnafın İşletme Mülkiyeti.....	88
Tablo 31: Esnafın Mesleki Faaliyet Kolu	89
Tablo 32: Esnafın İşletme Faaliyet Süresi	90
Tablo 33: Keçiborlu Esnafının Ek Gelir Kaynakları.....	93
Tablo 34: Tatile Gitme Eğilimi ve Kent Dışında Çocukları Olanların Dağılımı	98
Tablo 35: Gazete Okuma ve Eğitim Seviyesi	99
Tablo 36: Kent Sorunları.....	100

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Keçiborlu’da Nüfusun Seyri (1950 – 2011).....	38
Grafik 2: Etibank Keçiborlu Kükürt İşletmesi’nde İşçi Sayısı (1941–1994)	38
Grafik 3: Keçiborlu İnşaat Ruhsatı sayısı (1974–2011)	48
Grafik 4: Keçiborlu Kır-Kent Nüfus Dağılımı (1960-2009)	60
Grafik 5: 2007 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Keçiborlu Nüfus Piramidi	62
Grafik 6: 2010 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Türkiye Nüfus Piramidi	62
Grafik 7: Hane Anketi Yaş Grubu ve Cinsiyetlerine Göre Aktif Nüfus	65
Grafik 8: Keçiborlu İşgücü Dağılımı 1990 (%)	66
Grafik 9: Keçiborlu İşgücü Dağılımı 2000 (%)	66
Grafik 10: Hane Anketi İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Aktif Nüfus	67
Grafik 11: Keçiborlu Hane Anketi Görüşülen Kişi Çalışma Statüsü ve Sosyal Güvencesi	75
Grafik 12: Hane Anketi Eğitim Durumu	76
Grafik 13: Keçiborlu Hane Anketi Aile Gelirlerinin Gelir Gruplarına	

Dağılımı	79
Grafik 14: Keçiborlu Hane Anketi Aile Reislerinin Yürüttükleri	
İş Sayısı	82
Grafik 15: İşletmede Çalışan Sayısı.....	90
Grafik 16: Esnafın Meslek Süresi.....	91
Grafik 17: Esnaf Gelirinin Yeterliği (%)	92
Grafik 18: 1984-2011 Yılları Arasında Verilen Keçiborlu Gayrisihhî Müessese (GSM)Ruhsatları	96

FOTOĞRAF LİSTESİ

Foto 1: Keçiborlu Kükürt Fabrikası (1970).....	123
Foto 2: Keçiborlu Kükürt Fabrikası (1990).....	124

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Antalya Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Keçiborlu Tren İstasyonu Restorasyon Proje ve Raporu (20.01.2011) 126

Ek 2: Keçiborlu Huzurevi Yaptırma ve Yaşatma Derneği Başkanlığı'nın Huzurevinin Yükseköğretim ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne Devredilmesine İlişkin Protokol (28.02.2012)..... 127

Ek 3: Keçiborlu Cumhuriyet Mh. Akçeşme Mevkiinde Belediyeye Ait 10 Bin-15 Bin m² Arazinin Yurt ve Sosyal Tesis Alanı Olarak Yükseköğretim ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne Tahsis Edilme Gerekçe Raporu (13.02.2012).

Ek 4: Keçiborlu Cumhuriyet Mh. Akçeşme Mevkiinde Belediyeye Ait 10 Bin-15 Bin m² Arazinin Yurt ve Sosyal Tesis Alanı Olarak Yükseköğretim ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne Tahsis Edilmesine İlişkin Belediye Meclis Kararı (07.12.2011)..... 128

Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın Kapatılmasından Sonra Kentin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Özelliklerindeki Değişimler

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın kapatılmasından sonra kentte yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik değişimleri saptamaktır. Keçiborlu ilçe merkezinde yer alan maden ocakları ve sözü edilen fabrikanın faaliyeti sırasında, kent yoğun işçi göçü aldığından kalabalık bir nüfusa ve güçlü bir ekonomiye sahipti. Bunun yanısıra kentte sosyal yaşam da oldukça hareketliydi. Ancak bu süreçte sürdürülebilir yerel kalkınmanın temel ilkelerinden alternatif geçim kaynaklarının geliştirilmesi ihmal edilmiş ve sadece madene bağlı bir ekonomik yapı gelişmişti. Kükürt Fabrikası'nın kapatılmasıyla, tesisin maden işçileri ile teknik ve idari elemanları başka kentlere tayin edildi. Özellikle maden işçileri ve ailelerinin ayrılması nedeniyle kent nüfusunda oldukça hızlı bir düşüş yaşandı.

Sonuçta kentte emekli nüfusu önemli ölçüde arttı. Kapatılan tesisin yerine başkası açılmadığından ve kentin tek istihdam kaynağı maden işletmesi olduğundan, kentte işsizlik sorunu büyüdü; insanlar daha iyi iş imkânları bulabilecekleri başka merkezlere göç etmeye başladılar. Dolayısıyla kentin yüksek olan sosyal ve ekonomik seviyesi, geçmişe oranla gerilemeye başladı.

Bu çalışmada, fabrika dönemindeki kentin sosyo-ekonomik ve kültürel çehresi ile bugünkü çehresi arasında oluşan farklılıkları saptamak amacıyla tarama yöntemi ve anket tekniği kullanıldı. Elde edilen bulgular ışığında kentin bundan sonraki kalkınmasını sağlamak amacıyla önerilerde bulunuldu.

Anahtar kelimeler: Maden kenti, Sosyo-Ekonomik Kültürel Değişimler

The Changes in the Socio-Cultural and Economic Properties of the City after the Closure of Keçiborlu Sulphur Enterprise

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the social, cultural and economic changes happened in Keçiborlu town after the closure of Keçiborlu Sulphur Enterprise. The social and economic level of the city was high when the factory situated in the center of Keçiborlu were in service. Social life was vibrant and town had a dense population because of the labor migration to it. But the development of alternative livelihoods which is one of the basic principles of sustainable development have been neglected and only an economic structure dependent on the mine had developed.

The mine workers, technical and administrative staff of the plant were appointed to other cities, due to the closure of the mining plant. Therefore there was a rapid decline in the population of the city. The majority of the employees were retired as well. Finally, the retired population was increased. Other than this facility any business area can not be opened instead of the closed, and mine was the only source of employment in the city. Therefore unemployment problem in the city has grown; local people began to migrate to other centers to find better jobs, the level of welfare of the people has been decreased.

To determine the differences between the socio-economic and cultural face of the city during the period of mining and today's, survey techniques were used. To ensure the development of the city, suggestions were given according to the findings.

Key words: Mining City, Socio-Economic Cultural Changes

BÖLÜM I

1 GİRİŞ

a. Maden Kentlerinin Gelişimi ve Geleceği

Kent, sınırları içinde yaşayan nüfusun geçim kaynaklarını kısmen tarım ve hayvancılık dışı uğraşların oluşturduğu, toplumsal ilişkiler, kültürel alanlar, nüfus yoğunluğu gibi birçok yönden kırsal alanlardan farklı olan yerleşim birimleridir. Sanayi devrimine kadar kentlerin oluşumunda fiziksel, sosyo-ekonomik, psikolojik, politik ve işlevsel etkenlerin rol oynadığı klasik kentler, 20. yy'da büyük sanayi kuruluşları çevresinde oluşmaya başlamıştır. Kentler, doğal kaynakların dağılımı, sosyo-ekonomik ve bölgesel etkenler nedeniyle farklılıklar göstermektedir. Sosyo – ekonomik ve kültürel farklılıklar, toplumun yapısından ve gelişiminden kaynaklanan; kent imajının değişimini, oluşumunu büyük ölçüde etkileyen faktörlerdir. İnsan davranışları, insanların ekonomik ihtiyaçları ile geçim kaynakları, sosyo-kültürel ilişkileri, bu ilişkilerin yarattığı sorunlar kentin var olan görünümünü kazanmasında ve kent ortamının oluşmasında önemli rol oynarlar.

Günümüzde bazı kentler, o kentin yaşamasını sağlayan ve o kente hayat veren işlevlerin adıyla anılmaktadır. Bu kentlerde genellikle tek tip fonksiyon ve iş alanı hâkimdir. Bu tip kentlerde kimlik, işleve bağlı olarak ortaya çıkar. Sanayi kenti Kocaeli, üniversite kenti Eskişehir, turizm kenti Antalya ve maden kenti Zonguldak gibi şehirlerde kimlik, işleve bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kentlerin sosyal kimliği de büyük oranda ekonomik yapısına bağlı olarak gelişmiştir. Nitekim bir kentin sosyal kimliği; toplumsal yapı, ekonomik yapı ve nüfus hareketleri ile belirginlik kazanır. Ekonomik faktörler, kırdan kente göçün ve dolayısıyla nüfus hareketlerinin de belirleyicisidir. Zonguldak kentinde, kentte çalışan insanların büyük kısmının geçim kaynağı kömür madenleridir. Bu kaynak kentin kimliğine de yansımış; kentin gelişimi ve görünümü de bu şekilde belirlemiştir (<http://www.solencol.com/b10.htm>, 10.03.2012).

Sanayi devrimiyle beraber gelişen maden kentlerine özellikle Almanya'nın madenleriyle ünlü Ruhr Bölgesi'ndeki 53 kent örnek verilebilir (Duisburg, Oberhausen, Bottrop, Mülheim An Der Ruhr, Essen, Gelsenkirchen, Bochum, Herne, Hamm, Hagen, Dortmund...). Maden ve madene dayalı ağır sanayi işletmelerinin bulunduğu kömür havzasında 4 bin 435 km² alanda 170 değişik ulustan 5 milyon 300 bin kişi yaşamakta ve 100'den fazla dil konuşulmaktadır. Madencilik geliştiği ve sektör haline geldiği 1920'li yıllarda ocakların yanlarına kurulan derme çatma kulübeler zamanla yerlerini devasa boyutlardaki işletmelere bırakmıştır. Bölge madenlerden dolayı göçle de çok erken yıllarda tanışmıştır. Yaklaşık 150 yıl önce kuzey ülkelerinden, Polonya'dan ve Almanya'nın doğusu ile güneyinden gelen göçmenler geçimlerini madenlerden sağlamış, 1960'lardan itibaren de ocaklara göçmen Türk işçiler inmeye başlamıştır (<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr>, 05.03.2012).

Bunun yanı sıra Essen'de olduğu gibi Ruhr Havzası da bir çok ülkeden gelen yabancı işçilerden ötürü çok kültürlü bir yapıya sahiptir. Bu havzadaki şehirlerin hemen hepsinde geçmişte farklı kapasitelerde çelik, demir ve kömür fabrikaları kurulmuştur. Alman sanayisinin, özellikle ağır sanayinin gelişmesine de bu bölgenin büyük katkısı olmuştur. Amsterdam, Rotterdam, Köln ve Anvers'e kapı komşusu durumundaki bölgede halen 100 kadar büyük şirketin merkezi bulunmakta ve Avrupa'nın gelecekteki enerji politikası burada belirlenmektedir (<http://www.aksiyon.com.tr>, 05.03.2012).

Zaman içinde sürekli değişen maden piyasası, madenlerin tükenmesi ya da küresel çapta yaşanan ekonomik krizlerin neden olduğu olumsuz etkiler madene dayalı ağır sanayiye bağlı olarak gelişmiş bu kentlerin varlığını tehlikeye sokmuştur. Almanya'nın lokomotif olarak kabul edilen ve Batı Avrupa'daki en büyük nüfus yoğunluğuna sahip Ruhr Havzası'nda, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından maden ve çelik endüstrisinde oluşan krizler, artan işçi ve üretim maliyetleri, buradaki tesislerin kapanmasına yol açmıştır. Geride kalan ve bir elin parmaklarını geçmeyen fabrikalar da otomasyona geçmiştir. Havzada iş ve işçi dolayısıyla yaşanan sirkülasyon durma noktasına gelmiştir.

Havzayı yeniden canlandırıp ayakta tutabilmek için harekete geçen Kuzey Rhine Westphalia eyaleti yetkilileri, bölgede ciddi bir dönüşüm başlatmıştır. Geçen 30 yılda, artık işletilmeyen maden ocaklarını, kapanan kömür işletmelerini, her biri yüz metreyi bulan devasa gaz depolarını, yüksek fırınları ve hatta bira fabrikalarını birer birer endüstriyel anıtlara, müzelere, tiyatrolara, kültür-sanat merkezlerine dönüştürmüşlerdir. Mekânlar değiştikçe havza yeniden hareketlenmiş, fabrikalardan çıkarılan işçiler yeni sektörlerde iş bulmuş, kurulan yeni müzeler de havzanın ‘ağır sanayi havasını’ ortadan kaldırmıştır. Bölge yeniden ayağa kalkmış, işsizlik azalmıştır. Ayrıca oluşan bu yeni atmosfer yerli-yabancı turisti de çekmiştir. Son altı ayda yüzde 15’i yabancı, toplam 4,8 milyon ziyaretçi ağırlanmıştır. İstanbul ve Pecs ile (Macaristan) birlikte 2010 Kültür Başkenti ilan edilen Essen, yakın zamana kadar Almanya’nın ağır sanayi kentiydi. Geçen 200 yılda sadece Türkiye ve Polonya gibi Doğu Avrupa ülkelerinden işçi göçü alan, Avrupa’nın en büyük kömür ve çelik işletmelerini sınırlarında barındıran Essen, bugün müzeleri, tiyatroları, sanat inisiyatifleri ve çok kültürlü yapısıyla bir kültür kentine dönüşmüştür (<http://www.aksiyon.com.tr>, 05.03.2012).

Maden sektöründe yaşanan krizler nedeniyle özellikle 90’lı yıllardan itibaren pek çok maden işletmesi kapatılmıştır. Tek tip işleve bağlı olarak gelişen bu kentler, içine düştükleri ekonomik buhranı aşmak için diğer alternatif kaynaklara yönelmiştir. Bu duruma yine Essen’deki Zollverein Kömür İşletmesi’nden örnek verebilir. Kentin kuzeyinde 100 hektara yayılmış devasa bir yapı olan işletmeden 1847’den 1986’ya kadar kömür çıkarılmıştır. Maden sektördeki kriz nedeniyle 1993’te kapatılmıştır. Madenin kapatılmasının hemen ardından koruma altına alınan maden, bölgedeki çok kültürlüğü yansıtan bir endüstri müzesi haline getirilmiştir. Havalandırma sistemi bugün dahi birçok madene örnek teşkil eden Zollverein, bu konuda çalışan akademisyenlerin uğrak alanı olmasının yanı sıra müzede aynı zamanda dans, tiyatro, konser ve multimedya gösterilerine de imkan sağlanmıştır. Sonuçta Essen kenti Zollverein madenini atıl durumda bırakmaktansa Zollverein’i katma değer sağlayan ve yıllık bir milyon kişinin ziyaret ettiği bir müze haline getirmiştir. Madencilğe dayalı geçmişine sahip çıkan kent bu çabaları sonucunda Zollverein, 2001’de UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine eklenmiştir.

Maden endüstrisinde dünyanın en büyük 3. ülkesi olan Çin'de ise 300'den sanayi kasaba ve kenti yer almaktadır. Ancak kaynaklar tükendiğinde bu kentlerde sosyo-ekonomik krizler yaşanması kaçınılmazdır; örneğin 90'lı yıllarda Baiyin, Jixi şehri, Tongchuan, Fuxin şehirleri maden ocakları kapatıldığında yaşanan krizler neticesinde büyük göç verdi. Dünya genelinde maden kentlerinde yaşanan benzeri olayların ardından, bu kentlerde sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları uygulanmaya başlanmıştır (<http://www.seiofbluemountain.com>. 20.11.2011).

Çin'in 50 maden kentindeki 3000 çalışan işten çıkarıldığında 10 bin işçi ailesinin bu durumdan etkileneceği saptanmıştır. Bugün Çin'de 100'den fazla maden kentinde kaynaklar tükenmiştir. Dolayısıyla bu şehirlerin ekonomik kalkınmaları askıda kalmış, ekoloji bozulmuş, çevre kirliliği ve işsizlikteki artışlardan dolayı insanların yaşam kalitesi düşmüştür. Tüm bu maden şehirlerinde gerekli tedbirler önceden alınmadığı takdirde madenlerin tükenmesi sonucunda, ekonomilerinde çöküşler yaşanması kaçınılmazdır. Bu yüzden, bu kentlerin sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde yeniden yapılandırılmasına çalışılmaktadır. Örneğin, Çin'in Henan bölgesi'nin kömür şehri Jiaozhou'da alternatif kaynaklar yeniden değerlendirilerek kentin ekonomik dönüşümü sağlanmıştır. Kent, peyzaj bahçeleri ile ünlü bir turizm şehri görünümünü kazanmıştır.

Ülkemizde de maden ocakları; kentlerinin dokusunu, yerleşimini, sosyal ve ekonomik hayatını doğrudan şekillendirmiştir. Türkiye'nin en büyük maden kentlerinden Zonguldak, önceki adıyla Ereğli Kömür İşletmesi Müessesesi'nin (EKİ), sonraki adıyla Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun (TTK) kurulması ile artan madencilik faaliyetleri sonucunda hızla göç almış ve Kozlu, Kilimli, Çatalağzı kentleri ile bütünleşerek dönemin İmar ve İskân Bakanlığı'nca 1973'te Zonguldak Metropolitan Alanı (ZMA) olarak ilan edilmiştir. Havzaya metropolitan alan isminin verilmesinin nedeni birbirine bitişik 4 ayrı şehir arazisinin toplam nüfusunun 150 binin üstünde olması; alandaki şehirlerin hepsinde çalışan nüfusun çok büyük bir yüzdesinin (%98) tarım dışı sektörlerde çalışması ve bunlar arasında günlük fiziki, sosyal, ekonomik ve fonksiyonel ilişkiler bulunmasıydı. Taşkömürünün bölgede bulunması nedeniyle kurulan Ereğli ve Karabük Demir Çelik İşletmeleri (Erdemir ve Kardemir), Çatalağzı Termik Santrali (ÇATES) ve Filyos Ateş Tuğla Fabrikası da

ülke sanayisine katkıları yanında kentte istihdamı arttırmıştır. Ancak 80'li yılların başında globelleşme ve liberalleşme politikalarının gündeme girmesiyle Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin (KİT) kaldırılması, bu arada EKİ'nin satılması da tartışılmaya başlanmıştır. Güçlü işçi sendikası ile 2 yılda bir toplu sözleşmeye oturulması ve enflasyonla bağdaşabilir ücret saptanmak zorunda kalınması 1980 sonrasında da sürmüş ve ocakların kapatılması tehdidi altındaki işçiler Ankara'ya gitmek üzere aileleriyle topluca yürüyüş yapmışlar, Mengen'de güvenlik güçlerince durdurulmuş ve pazarlıklar sonucu yeniden işbaşı yapmışlardır. Kozlu ocaklarındaki havza tarihinin en büyük grizu kazası sonrası, 3 Mart 1992'de 263 kişi hayatını kaybetti, 1 milyar ton rezervin işletilmesinden vazgeçilip, işsiz kalacak 40 bin kişinin somon balıkçılığı, arıcılık, dokuyuculuk vb. tarımsal işkollarında çalıştırılması fikri kamuoyunda ciddiyle tartışılmış, çok sayıda planlar ve projeler yaptırılmıştır. 1970-1980 yılları arasında büyümeye devam eden ZMA kentleri, 1980 yılından sonra dışa göç vermeye başlamıştır (Erkin, 1999). 2005 yılına gelindiğinde ise TTK'ya bağlı havzanın sınırları küçültüldü; küçük ölçekli toplam 22 saha özelleştirildi, bir kısmı da özel firmalara 20 yıllığına kiralandı (<http://www.taskomuru.gov.tr>. 12.03.2012).

Zonguldak kömür havzasında 2010 yılında tekrarlanan maden kazaları sonrasında bölgede “Zonguldak'taki kömür madenleri kapatılsın!” görüşü tekrar gündeme gelmiş ve Enerji Bakanı Sayın Taner YILDIZ'IN 20 Mayıs 2010 tarihinde bir televizyon kanalına bu konu ile ilgili bir röportaj vermiştir. Bakan Yıldız'ın röportajda söylediklerine göre, bu bölge için herhangi bir farklı istihdam alanı yaratılabilse ve madende çalışan 10.000'den fazla madenci bu yeni alanlarda istihdam edilebilse Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun işlettiği madenler hemen kapatılabilir. Ancak Zonguldak ve civarının başka herhangi bir iş kolu için uygun alana sahip olmaması nedeniyle, mevcut durumda Zonguldak halkının kömür madenlerinde çalışmaktan başka şansının olmadığını belirtilmiştir. İthal taşkömürünün ülkemize getirilmesinin TTK'nın üretiminden daha ucuza mal olduğunu hatırlatan Bakan Yıldız, Zonguldak'taki madenlerin her yıl zarar da etseler, şu anki ülke şartlarında, yalnızca bölge halkına istihdam sağlamak amacıyla faaliyet gösterdiğini söylemiştir (www.madencilik-turkiye.com. 12.03.2012).

Görüldüğü üzere Zonguldak'ta alternatif istihdam kaynakları uzun yıllardır gündemde olmasına rağmen havzada bu konuda fazla bir ilerleme sağlanamamıştır. Bir gün elbette tükenecek olan kömürün ardından bölgede oluşacak işsizlik ve göç için çözümler henüz hayata geçirilememiştir.

Değişen ekonomi şartları ile kaynakların tükenmesi sorunu karşısında tüm dünyada büyük küçük pek çok maden kenti alternatif ekonomik kaynaklar yaratamadıkları ve büyük çoğunlukta doğanın da geri dönülmesi zor tahribinden dolayı eski önemini yitirmiş, sosyal ve ekonomik patlamalar ile göçe maruz kalmıştır. Bir kısmı da Essen örneğinde olduğu gibi bu sorunu farklı işlevler kazanarak ve dönüşerek aşabilmiştir.

b. Kükürt Madeninin Dünü, Bugünü ve Yarını

Kükürt, yeryüzünde %0.06-0.09 oranında bulunan, endüstriyel hammaddelere giren bir elementtir. Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) 2001 yılı Madencilik (Özel İhtisas Komisyonu) ÖİK Raporu'na göre bugün dünyadaki yıllık 64 milyon ton kükürt tüketimi; başta gübre sanayi için gerekli sülfürik asit üretiminde olmak üzere, kimya, lastik, boya, kâğıt, tarım ilaçları, barut, kibrit, demir-çelik, petrol ve diğer sanayilerde kullanılmaktadır.

Element halinde bulunduğu gibi, birçok elementle birleşerek, sülfatlar ve organik bileşikler halinde, tortul, metamorfik ve volkanik kayalarda ve sülfürler bütün fosil yakıtlarında bulunmaktadır. Tiplerine göre kükürt kaynakları şöyle sınıflandırılmaktadır.

- | | |
|--|--|
| 1) Doğal elementer kükürt yatakları | 2) Sülfürlü yataklar (pirit, bakırlı pirit v.s.) |
| 3) Sülfatlı yataklar (jips, alünit v.s.gibi) | 4) Doğal gazlar (H ₂ S ve SO ₂ gazları da içerirler) |
| 5)Termik santral ve endüstriyel baca gazları (SO ₂ içerirler) | 6) Petrol ve bitümlü kumlar |
| 7)Kömür ve bitümlü şeyler | |

Ülkemizdeki Kükürt Yatakları: Isparta-Keçiborlu, Ağrı-Diyadin, Denizli-Sarayköy, Van, Balıkesir ve Batı Anadolu'da bulunur. Ancak ekonomik anlamda sadece Keçiborlu kükürt madenleri işletmeye açılabilmiştir. Türkiye'de kükürt üretimi; tüketimi karşılayamamaktadır. Bu nedenle kükürt ve sülfirik asit ihracatı söz konusu değildir.

Elementer kükürt, doğal kükürt kaynaklarının çeşitli zenginleştirme işlemlerinden sonra elde edilen saf şeklidir. ABD ve Meksika'da bulunan tuz domu çökellerinden ve Batı Texas, Polonya, Sicilya, Rusya ve Irak'ın evaporit basen çökellerinden elde edilmekle beraber, 12 ülkenin volkanik kökenli tabii kükürt cevherlerinden de işletilmektedir. Ayrıca Kanada ve Fransa'nın esas üreticisi olduğu on ülkede tabii gazdan kurtarılmakta ve ABD, Japonya, Batı Avrupa ve Ortadoğu Petrol ülkelerinin en büyük üretici durumunda bulunduğu 50 ülkede petrol rafinerilerinden yan ürün olarak üretilmektedir. Son yıllarda petrol ve doğal gaz rafinerileri kükürt yan ürünleri, dünyanın en önemli elementer kükürt kaynağı olmaya başlamıştır.

Elementer kükürdün çok büyük bir bölümü gübre sanayiinin sülfat asit ihtiyacı için kullanılmaktadır. Sülfirik asit tüketim miktarları ise bir milletin endüstriyel gelişiminin en belirgin göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Japonya'da petrol bulunmadığı halde dünyanın petrolden yan ürün elementer kükürt üreten ikinci büyük ülkesidir. Rusya, Japonya ve İspanya'nın en büyük üreticileri oluşturduğu 30 ülke pirit üretmektedir. Aynı ülkeler, ferros olmayan tasfiye gazlarından çoğunlukla sülfirik asit yan ürünü halinde kükürdü kurtarabilmektedir. Sülfat mineralleri, bir kükürt kaynağı olarak dokuz ülkede önemli miktarlarda kullanılmaktadır. Amerika ve Rusya, dünyanın en büyük kükürt üreticisi ve tüketicisidirler. Kanada ve Polonya sırasıyla dünyanın üçüncü ve beşinci üreticisi olup dünya kükürt ihracatında birinci ve ikincidirler. Çin, dünyanın dördüncü büyük kükürt ve birinci pirit üreticisidir. Aynı zamanda dünyanın üçüncü kükürt tüketicisidir. Dünyanın en büyük doğal sedimanter kükürt yatakları Polonya'da, Amerika'da, Rusya'da, Irak'ta, Meksika'da, Çin'de ve İtalya-Sicilya'da yer almaktadır. Ayrıca Japonya'da ve Türkiye'de volkanik kükürt yatakları vardır.

Dünyanın en büyük pirit yatakları ise Çin'de, Rusya'da, İspanya'da, Güney Afrika'da bulunmaktadır (Tablo 1).

Tablo1: Bütün Şekilleriyle Dünya Kükürt Rezerv Miktarları(Milyar Ton)

Ülke	Rezerv 1994 (milyar ton)	Dünya'daki Oranı
Fransa	10	0,6
Almanya	20	2,2
İtalya	10	0,6
İspanya	50	2,9
Kanada	158	9,1
Irak	150	8,6
Meksika	75	4,3
Polonya	500	28,8
Suudi Arabistan	140	8,1
A.B.D	334	19,2
Rusya	250	14,4
Toplam	1697	
Dünya Toplamı	1737	

Kaynak: Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Madencilik ÖİK Raporu Endüstriyel Hammaddeler Alt Komisyonu Kimya Sanayii Hammaddeleri Cilt I(Fosfat-Kükürt-Alunit) Çalışma Grubu Raporu'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır. (<http://ekutup.dpt.gov.tr/madencil/sanayiha/oik618.pdf>, 13.03.2012)

1993 yılı Eylül ayından itibaren dünya kükürt fiyatları ton başına 83-106\$'dan 1999 yılı ikinci yarısında ton başına 35-44\$ gerilemiştir. Bunun en büyük nedeni doğal gaz ve petrol rafinerileri kükürt yan ürünü üretimlerinin gün geçtikçe artmasıdır. Çevre kirliliğini önlemek amacıyla havaya verilen gaz artıklardan kükürt ve sülfürik asit üretme zorunluluğu gün geçtikçe artmakta ve bu tip üretimler maden ocakları üretimini aşmış bulunmaktadır. 1980 yılında frash, doğal kükürt ve pirit üretimi, toplam dünya üretiminin %50'sini oluşturmaktaydı. 1991 yılında aynı kaynakların üretimi toplam dünya üretiminin 40'ını oluşturmuştur. 1994 yılında Keçiborlu kükürt fabrikası, 1998 yılında Amerika'nın Teksas fraş kükürt işletmesinin kapatılmasında kükürt piyasasında yukarıda değindiğimiz faktörler etkili olmuştur.

1995 yılı dünya toplam kükürt ithalatı 15782 bin ton, dünya toplam sülfürik asit ithalatı ise 6020 bin tondur. Türkiye, sülfürik asit ithal eden ülkeler arasında 1995 yılında 15. sıradadır. Dünya kükürt ithalatında ise Fas, ABD, Tunus, Hindistan, Brezilya başı çekerken Türkiye, 111000 ton ile 18. sıradadır. Türkiye kükürt rezervleri 3.500.000 ton olan dünya rezervi içinde 200 ton ile %0,01'dir.

Ortalama yıllık kükürt ithalatımız ise 125.000-175.000 ton arasındadır. Yunanistan, Tanzanya, İtalya, Brezilya, Irak, Cezayir, Çin Halk Cumhuriyeti, Suriye, Kenya, Kuzey Kıbrıs Türk Cum. Başlıca kükürt ithal ettiğimiz ülkelerdir. (<http://test.immib.org.tr/maden/index.asp>. 11.03.2012)

Dünya kükürt üretiminde sürekli artış gözlenmektedir. 1992-1998 ortalama rakamlara göre, dünya kükürt üretiminde söz sahibi ülkeler A.B.D (11.300.000 ton), Rusya. (3750000 ton), Kanada (10200.000 ton), Çin (6500.000 ton), Polonya (1800.000 ton), Japonya (2800.000 ton), Meksika (925.000 ton), Almanya (1100.000 ton), Suudi Arabistan (2000.000 ton), Fransa (1.100.000 ton), İspanya (750.000 ton) ve Irak'tır (450.000 ton). Bu ülkelerin kükürt kaynakları ve bu kaynaklardan üretim miktarı Tablo-1'de görülmektedir. Komşu devletlerde en fazla kükürt üretimi 1999 rakamlarına göre 3.750.000 ton ile Rusya'dadır. Irak'ta 450.000 ton, İran'da 900.000 ton ve Yunanistan'da 181.247 ton kükürt üretimi yapılmaktadır. Türkiye'nin kükürt ve ikame maddesi pirit rezervleri ve üretimi dünya kaynaklarıyla mukayese edilemeyecek kadar küçüktür.

Piritten ve bakırlı piritten sülfürik asit üreten Etibank Bandırma Sülfürik Asit Fabrikası ve Karadeniz Bakır işletmeleri, Samsun-Murgul sülfürik asit fabrikaları; Türkiye'nin toplam gübre sanayi sülfürik asit üretimine katkıda bulunmaktadır. Türkiye'de Gübre Sanayii dışında kalan sülfürik asit kaynaklarını oluşturan, Boraks sanayinin Bandırma'da Etibor Tesislerinde ürettikleri sülfürik asit, Samsun'da baca gazından üretilen sülfürik asit, Ereğli, Karabük ve İskenderun Demir çelik Fabrikalarında sülfürik asit eşdeğeri amonyum sülfat olarak yapılan üretimler ihtiyacı karşılamamaktadır.

Türkiye'de tüketilen kükürt miktarı; Etibank Keçiborlu Kükürtleri İşletmesi (1994'te kapatıldı), İpraş, Aliğa ve Orta Anadolu Rafinerilerinden üretilen saf kükürt ile her cins ve şekilde ithal edilen kükürt olarak belirlenmektedir. 1995-1999 yılları arasında Türkiye'de kükürt tüketimi 154.000 ton ile 221.000 ton arasında değişmektedir. Halen Türkiye kükürt talebinin 3/4 den fazlası ithal edilmek suretiyle karşılanmaktadır. Saf kükürt ithalatımız 1985 yılından önce Meksika ve A.B.D. frash

kükürdünden yapılırken daha sonraki yıllarda daha ucuz olan rafineri yan ürünü Suudi Arabistan, İran, Abudabi kükürtleri lehine dönmüştür.

Isparta Keçiborlu Kükürt İşletmesinin 1994 yılında kapatılmasından sonra Türkiye'nin yegâne elementer kükürt üretimi Tüpraş Rafinerilerinden yan ürün olarak elde edilmektedir. Tablo-4'de ülkemiz toplam kükürt arzı yıllara göre gösterilmiştir.

Tablo 2: Yıllara göre kükürt üretimi + kükürt ithalatı (toplam kükürt arzı-ton)

Yıl	1995	1996	1997	1998	1999
Rafineri yan ürünü	44237	38162	50183	57400	50978
Kükürt ithalatı	111265	115009	170378	126405	132946
Toplam kükürt arzı	155502	153171	220561	183805	183924

Kaynak: Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Madencilik ÖİK Raporu Endüstriyel Hammaddeler Alt Komisyonu Kimya Sanayii Hammaddeleri Cilt I (Fosfat-Kükürt-Alunit) Çalışma Grubu Raporu)

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Madencilik ÖİK Raporu Endüstriyel Hammaddeler Alt Komisyonu, 2001 yılında yaptığı çalışmada Keçiborlu kükürt işletmesini kapatmak yerine özelleştirilmesi tavsiyesinde bulunmuştur. Ancak fabrika kapatılmış ve tesis sökülüştür. Bunun yanı sıra rafinerilerde kükürt üretimini arttıracak tedbirlere değinilmiştir.

Yeryüzünde küresel ölçüde kükürdün bileşikler biçiminde dolaşımının doğal döngüler içerisinde önemli bir yeri vardır. İnorganik olaylar ile özellikle bakteriler kükürt dolaşımında önemli rol oynar. Fosil yakıtların yanması sırasında bol miktarda açığa çıkan kükürt, yağış sırasında su ile birleşerek asit yağışların (H_2SO_4) oluşumuna yol açar. Havadaki kükürt dioksit ve sülfatlar insan sağlığını olumsuz etkilemesi yanında bitki örtüsü üzerinde de önemli zararlara yol açar. Bunlar aynı zamanda ultraviyole radyasyonunu absorbe ederek sıcaklığın düşmesine bile sebep olmaktadır (Atalay, 2004). Dünyada sülfürik asit üreten 100'e yakın termik santralin ekonomik şartlarının incelenmesi ve ülkemizde benzer şartlara sahip termik santrallerin varlığının araştırılması ve sülfürik asit proseslerinin kurulmasının gerekliliği belirtilmiştir. Böylece kükürt ihtiyacımızın kendi yerel kaynaklarımızdan sağlanmasının yanı sıra baca gazlarının doğal yaşama olan olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi öngörülmüştür.

c. Keçiborlu'nun Genel Fiziki ve Beşeri Coğrafya Özellikleri

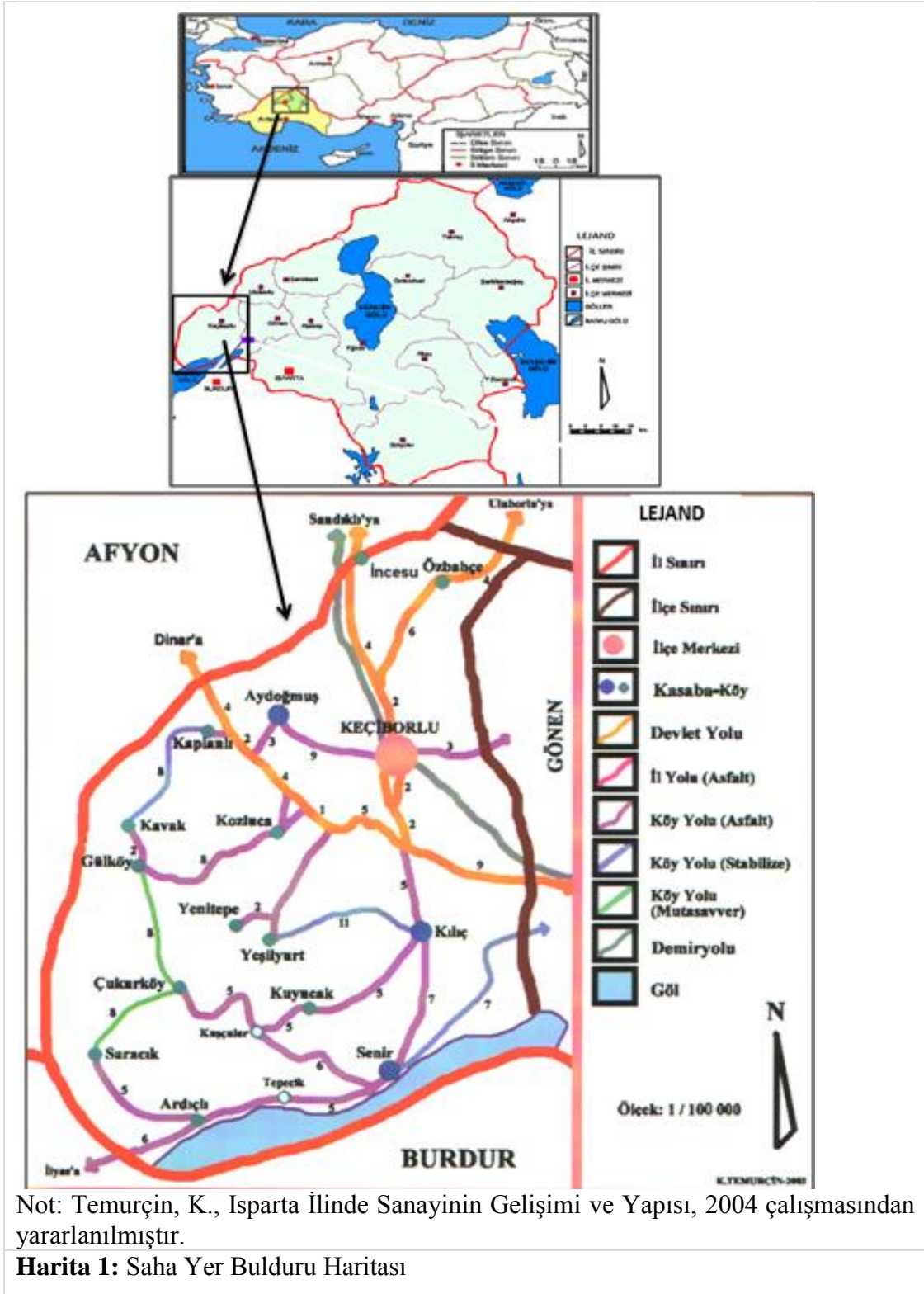
Çalışma sahası Harita 1'de görüldüğü üzere yaklaşık olarak 30°15' Doğu boylamı, 38° 00' Kuzey enlemi üzerinde, Batı Akdeniz Bölgesi'nde Göller yöresindeki Isparta ili sınırlarına girmektedir. İlçe, 562 km²'lik bir alanı kaplar.

Çalışma alanının doğusu Isparta Merkez İlçesi, güneyi Burdur, kuzeyi Uluborlu, batısı Afyonkarahisar ilinin Dinar ve Dazkırı ilçeleri ile çevrilidir. Ana hatlarıyla arızalı bir fiziki coğrafya özelliği gösteren ilçedeki yükseltiler Batı Toros Dağlarının Kuzey uzantıları olarak kabul edilir. Akdağ (1890 m), Göktepe, Gözlek Tepe, Kemer Tepe gibi tepelerin arasında yer alan ilçenin başlıca ovaları güney ve doğu istikametinde bulunan Kılıç-Senir-Baladız (Gümüşgün) düzlükleridir. İlçe, güneyde Baladız'a (Gümüşgün) kadar uzanan ve Keçiborlu ovası ismini taşıyan bu düz sahaların ortasında kuzey-güney yönünde uzanır. Akdeniz iklimi ile karasal iklimin geçiş zonu üzerinde bulunan ilçede Afyon'da görülen karasal iklim özellikleri daha baskın olarak gözlenmektedir (ilçede meteoroloji istasyonu bulunmamaktadır).

Keçiborlu'nun ekonomisinin temelinde 1994'e kadar 60 yıla yakın kükürt madenine dayalı olarak gelişen maden sanayi ve buna dayalı olarak hizmet sektörü etkindir. 1994 yılında fabrika kapatıldıktan sonra madencilik sektörü ortadan kalkmış buna karşın tarım ve hayvancılık faaliyetleri önem kazanmaya başlamıştır.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA), 2011 yılı nüfus verilerine göre, nüfusu 15167 olan kentin, merkez nüfusu 7049, kır nüfusu ise 8118'dir. İlçenin başlıca beldeleri: Senir, Kılıç, Aydoğmuş ve İncesu'dur. Ortalama nüfusu 235 kişi olan köyleri içinde en kalabalık olanlar, Kozluca, Kuyucak ve Saraycık'tır.

Uzun yıllar madene dayalı sanayi ve ekonomisi olan Keçiborlu'da hayvansal ve tarımsal faaliyetler, daha çok bir yan gelir kapısı olarak görülmüş ya da halkın, sadece ihtiyaçlarını gidermek amacıyla yürüttüğü bir işletmecilik olarak süregelmiştir. Bu yüzden çalışma sahamızda tarım ve hayvancılık işletmeciliği yeterince gelişmemiştir.



Isparta ilinde tarımsal açıdan verimliliği artırıcı projelerin uygulandığı/ uygulanacağı bölgeler anlamına gelen agro-ekonomik alt bölgeler içinde I. alt bölgede olan Keçiborlu, bilhassa sebze, meyve, kavaklık, bağ ve yağ gülü üretimi açısından uygun koşullara sahiptir (2008 Isparta Çevre Durum Raporu). İlçede yeterli su kaynağı bulunmasına rağmen sulanacak yeterli ürün yetiştirilmemektedir. 2010 yılı itibariyle, Keçiborlu merkezde verimli 14.000 dekar kuru tarım arazisi işletilmemektedir. Yedi bin dekar arazi de henüz meyveciliğe açılmamıştır. Toplam 21 bin dekar arazi değerlendirilmemektedir (İlçe Ziraat Müh. Metin Sökmen, Kasım 2011).

Keçiborlu'da tarımsal faaliyetlerin geliştirilmesinin önündeki en büyük engel, küçük ve parçalı arazilerin varlığıdır. İlçede kişi başına düşen arazilerin kârlı işletmecilik yapılacak büyüklükte olmamasından dolayı halk toprağını işlememektedir. Keçiborlu'da bunun için toplulaştırma çalışmaları devam etmektedir. İlçe Tarım Müdürlüğü'nden alınan 2010 yılı ürün dağılımı verileri uyarınca Keçiborlu merkezde kişi başına düşen ortalama arazi büyüklüğü 12 dekadır. Keçiborlu'nun kırsalında ise bu değer yaklaşık 64 dekadır.

İlçede, tarım ve hayvancılık faaliyetleri bilhassa kırsal kesimde gelişmiştir. Özellikle Senir ve Kılıç kasabaları ile Ardıçlı köyünde hayvancılık yoğun biçimde ticari şekilde yürütülürken, ilçe merkezinde hayvan sayısı 50-60 adedi bulan sadece iki işletmeci vardır. Büyük kesimi maden emeklisi olan yerel halk ev işletmelerinde besi hayvancılığı ve süt sığırcılığı yaparak ek gelir sağlamaktadır.

Ankara-İstanbul-İzmir demiryolu ve E-24 karayolu Keçiborlu'dan geçtiğinden ilçe ulaşım açısından çok önemli bir kavşak noktasındadır. İlçenin, Doğu ve Batı Bölgelerini birleştiren kavşakta olması ve turizm merkezleri ile büyük şehirlere geçiş noktasında bulunması nedeniyle çalışma sahası, karayolları ulaşımında çok hareketli bir bölgede olup, buradan Türkiye'nin her yerine ulaşım mümkündür.

1997 yılında hizmete açılan Süleyman Demirel Hava Limanı ise, Keçiborlu ve çevresinin dünyaya açılan kapısı olup Isparta-Burdur Göller Bölgesini yük ve yolcu taşımacılığı açısından hava yolu rahatlığına kavuşturmuştur. Havaalanı,

Keçiborlu ilçesi sınırları içerisinde olup, Isparta'ya 28 km, Burdur'a 30 km, Antalya'ya da 140 km uzaklıktadır. Yılda 1.5 milyon yolcu kapasitesi bulunan havalimanı iç ve dış hat uçak trafiğine hizmet vermektedir.

1992 yılında hizmete açılan Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi, Isparta şehir merkezine 26 km mesafede, Gönen ilçesine bağlı Gümüşgün köyü civarında, İzmir-Antalya-Ankara karayolu kavşağında kurulmuştur. Organize Sanayi Bölgesi, Gümüşgün demiryolu istasyonuna 300 m, Isparta Hava Limanına 4 km, Keçiborlu merkezine 15 km uzaklıktadır.

Organize Sanayi Bölgesi, bünyesinde bulundurduğu sanayi işletmeleri aracılığıyla Isparta, Gümüşgün, Gönen, Burdur ve Keçiborlu için istihdam yaratmakta, bölgenin ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ayrıca Organize Sanayi civarında bulunan mermer işleme tesisleri ve taş ocaklarında Keçiborlulular çalışabilmektedir.

Keçiborlu ilçesi, uygun topografya ve iklim şartları, hammadde zenginliği, işgücü, büyük tüketim pazarlarına yakınlığı, çeşitli ulaşım imkânları ile sanayinin kurulup gelişebileceği bir yerdir. İlçede, elma, kayısı, vişne, kiraz gibi meyve ürünleri yanında, açık sebze tarımı da gelişmeye başlamış, ancak üretilen tarımsal hammaddeler Keçiborlu'da değil, organize sanayi bölgesi ile Isparta içindeki sanayi tesislerinde işlenmektedir. Aynı durum, ilçede son günlerde hızla gelişen süt ürünleri için de geçerlidir. İlçenin, Isparta ve sanayi bölgesine yakın olması, ürünlerin buralara yönlendirilmesine ve kent içinde sanayi tesisleri yapımına engel teşkil etmiştir. Nitekim organize sanayi bölgelerine yapılan teşvikler yatırımcılar için daha cazip olanaklar sunmaktadır.

Keçiborlu ilçesi, işgücü ve kalifiye işgücü anlamında yetersizdir. 1994 yılından bu yana işsizlik sorunu gençlerin göç etmesine neden olduğundan ilçede çalışacak yaşta olan nüfus azalmıştır. Ayrıca belli bir sanayi kolunda uzun süre çalışan bir tesis olmadığı için de çalışanlarda uzmanlaşma söz konusu değildir. Meyveciliğin ve sebzeçiliğin ön planda olduğu hatta Domates Festivali'nin düzenlendiği ilçede, meyve suyu ve salça fabrikalarının açılması düşünülmüş; Belediye, yatırımcılara yer ve olanaklar sağlamışsa da ilerleme kaydedilememiştir.

Süleyman Demirel Üniversitesi Keçiöorlu Meslek Yüksekokulu'ndan ve meslek liselerinden yetişenler, işsizlik nedeniyle, Isparta merkeze, Antalya, Denizli, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlere göç etmektedir.

Keçiöorlu, Isparta, Antalya, Afyon, Denizli gibi büyük pazarlara yakın olduğu halde, uzun yıllar süren madene dayalı yaşamın dezavantajı olarak ticaret ve pazarlama konusunda uzmanlaşmamış, gerekli bağlantıları kuramamıştır. Bugün üretilen tarım ürünleri halkın elinde kalınca, insanlar emekli maaşına dayanıp ancak kendi ihtiyacına yönelik küçük çaplı tarımsal faaliyetlerde bulunmayı tercih eder olmuştur (Keçiöorlu Belediyesi, Kasım 2011).

Fabrikanın kapatıldığı 1994-1995 yıllarında Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bağlı olarak Keçiöorlu Meslek Yüksekokulu (MYO)'nun açılması, kısmen kente canlılık kazandırmış, eğitime dayalı yeni bir yaşam tarzı oluşmaya başlamıştır. Örneğin öğrencilerin barınma isteklerine cevap verebilmek için açılan özel yurt ve pansiyonlar 1994 ve sonrasında gelişmiş bir sektör olma özelliğini taşımaktadır. 2011-2012 Eğitim-Öğretim Döneminde ilçede 8 öğrenci apartı ve 4 öğrenci yurdu toplam 12 özel tesis hizmet vermektedir.

Üniversite, kapatılan Etibank tesislerindeki binalara yerleşmiş; Bilgisayar Programcılığı, Bilgisayarlı Muhasebe ve Vergi Uygulama, Elektronik, İşletmecilik, İklimlendirme-Soğutma, Makine, Otomotiv gibi bölümlerde eğitim hizmetine başlamıştır. Bugün toplam 8 programla önlisans düzeyinde eğitim ve öğretimini sürdürmektedir. 1994 yılından 2011'e kadar MYO'da öğrenci sayısı ortalama 1000'dir. 2008-2009 eğitim-öğretim yılı mezun sayısı 438'dir (http://www.yok.gov.tr/katalog2011/yok_devlet_2011.pdf. 09.03.2012).

Cumhuriyetin kurulmasının ardından Türkiye sanayileşme atılımlarını bilhassa sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynaklarına dayanarak gerçekleştirmek için, Etibank kuruluşları aracılığıyla ülkenin pek çok yerinde büyük kamu iktisadi teşekküllerini hayata geçirmiştir. 1933'lerde bütün dünyadaki ekonomik gelişmeler, bu yatırımların devlet eliyle yapılmasını ve istihdamı arttırıcı nitelikte olmasını gerekli kılmıştır. Maden havzalarını açan ve işleten Etibank kuruluşları yıllar içinde gelişmiş ve ekonomisi birincil derecede madene dayanan maden kentlerinin

gelişimine zemin hazırlamıştır. Bu kentlerden biri de 1935’li yıllardan 94’ lü yıllara kadar ülkenin ve bölgenin kükürt madeni ihtiyacının sağlandığı Keçiborlu’dur.

Fabrikanın faaliyette olduğu uzun yıllar boyunca kent, çevre köy ve kasabalardan yoğun işçi göçü alırken zamanla Keçiborlu’da kükürt’e bağlı bir ekonomik yapıda tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile diğer başka iş alanları göz ardı edilmiştir. Kentin nüfusunu ise büyük oranda fabrikada çalışan işçiler ve aileleri teşkil etmekteydi. Etibank işletmesi, büyük istihdam sağlamasının yanı sıra sosyal tesislerini halkın kullanımına açarak kentin sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunurken, sahip olduğu ağır iş makinelerini de yerel belediye’nin kullanımına sunarak, ilçede alt ve üstyapının gelişmesini sağlamıştır.

Ekonomik gücü yüksek Keçiborlu halkı, kentte ciddi anlamda bir yatırım yapmamış, birikimlerini kendi evlerini inşa etmek, araba ve arazi satın almak amacıyla kullanmıştır. Halkın ihtiyaç duyduğu sosyal hizmetlerin büyük bölümünü de tesis zaten dolaylı olarak sunmaktaydı. Sonuç olarak kent halkında hazırcı, girişimcilikten uzak, bir anlayış gelişmiştir. Fabrika kentin ekonomik gelişimini olumlu yönde etkilemiş ancak sosyo-kültürel anlamda kenti olumsuz etkilemiştir. Nitekim 60 yıl boyunca halka yerleşen bu hazırcılık bilinci, yeni nesillere de aktarılmış olmaktadır.

1990 yılı öncesi, Etibank maden işletmelerinin bulunduğu tüm kentlerde sosyo-ekonomik yaşam bu şekildeydi. Ancak, daha sonra bu tür tesislerde özelleştirme çalışmaları hızlanmış ve zarar eden kurumlar kapatılmıştır. Etibank Keçiborlu Kükürt İşletmesi de teknolojisini yenileyemediğinden dünya standartlarında rekabet gücünden yoksun kalmış, siyasi partilerin popülist politikalarında oy kaynağı olarak görülmüş ve potansiyelinin üzerinde çalışan sayısına sahip olmuştur. Doğal olarak 90’ lı yılların sonunda iyice hantallaşan tesisin 1994’te tasfiyesine karar verilmiştir.

Bu dönemde tesis çalışanlarının bir kısmı, Emet, Kırka, Seydişehir ve Bigadiç’te bulunan diğer Etibank işletmelerine nakil olmuş, bir kısmı da emekli edilmiştir. Nakil olan işçiler ve elit tabaka (fabrikanın mühendis ve yöneticileri), aileleri ile beraber kentten ayrıldığında, kentin nüfusu azalmış ve sosyo-ekonomik ve

kültürel hayatında büyük bir boşluk meydana gelmiştir. Bu büyük nüfus kaybının ardından, kentte ciddi anlamda istihdamı arttıracak yatırımlar yapılamadığından kent dışarıya göç verir hale gelmiştir.

Keçiborlu'da maden kaynağının elden çıkmasından sonra yaşanan bu değişimler, 1994 yılında kapatılan Ergani Bakır, Halıköy Cıva, Mazıdağı Fosfat İşletmeleri'nin bulunduğu küçük ve orta ölçekli maden kentleri ile büyük ölçekli Zonguldak-Ereğli-Karabük maden sanayi bölgesinde de yaşanmaktadır. Ancak Zonguldak maden bölgesinin durumu biraz daha farklıdır.

Zonguldak kömür havzası gibi, TTK'na bağımlı aile fertleri sayısının 126.000 olduğu, yoğun nüfuslu maden kentlerinde bu sürecin sonunda bölgede oluşabilecek özellikle göç ve işsizlik gibi sosyo-ekonomik çöküntünün önlenmesine yönelik; "Zonguldak, Bartın, Karabük Bölgesel Gelişme Projesi" (Doğru, 2004b) ile alternatif gelişme projeksiyonları, senaryolar üretildi. Bu projelerin ne oranda uygulanabildiği manidardır, ancak bölgenin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin analizler ve değerlendirmelerin yanında bölgenin kalkınması için gelişebilecek alternatif istihdam kaynakları, güçlü ve zayıf yönleri belirlenmiş, bir bakıma sürdürülebilir bölgesel kalkınmanın yol haritası çizilmiştir. Ancak, orta ölçekli maden kentlerinden biri olan Keçiborlu için aynı sürece ilişkin yerel bazda hazırlanmış bir yol haritasına, kentin stratejik kalkınmasından sorumlu birimlere vb. çalışmalara rastlanmamıştır. Bu durum, yerel ve merkezi yönetimlerdeki planlama ve ileriye dönük sosyo-ekonomik kalkınmayı sağlayacak öngörü ve tasarımların yetersiz olduğunun göstergesidir. Son dönemlerde kalkınma planlarında hâkim olan bölgesel kalkınma anlayışından uzaklaşılması, bunun yerine toplu bölgesel kalkınma görüşünün kuvvetlenmesi ve de kalkınma ajanslarının sayısı ile işlevlerinin artması olumlu bir gelişmedir.

Daha önce değindiğimiz tüm avantajlarına rağmen Keçiborlu, gerilemeye devam etmektedir. Bunun temel sebebi, halkın girişimcilik yönünün zayıf olması, üretmekten ziyade tüketen bir sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya sahip olmasıdır. Gülcan ve Aldemir'in " Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Göstergeler ile Yerel Kültür Özellikleri Arasındaki İlişkiler: Aydın ve Denizli Örnekleri" çalışmasında

geçen “çalışma kültürü” terimi ile Keçiborlu’nun ekonomik anlamda kalkınamamasının nedenini ortaya koyabiliriz.

“Kentlerin ekonomik yapıları, emek ücretleri, mülk fiyatları gibi somut etkenlerin dahi bölge ve/veya kentlerin başarı ve /veya başarısızlığını açıklamakta yetersiz kalması, kalkınmanın ekonomi dışındaki kültürel özellikler tarafından etkileniyor olabileceğini akla getirmektedir. Ekonomik coğrafya ve bölgesel kalkınma tartışmalarında ‘kültür’ faktörünü ön plana çıkaran, kurumsalcılık (institutionalist) yaklaşımı yerleşik sosyal ilişkilerin ekonomik yaşamdaki etkisi üzerinde durmaktadır. Bu değişkenlerden birincisi, özellikle ekonomik davranışla ilgili olduğu düşünülen bireylerin çalışma anlayışlarını (zihniyetini) ortaya koyan beş kültürel değerdir. Bunlar; çalışkanlığa verilen değer, işin amaç olarak değerlendirilmesi, zaman ve para tasarrufuna verilen önem, ilişkilerde iradeci tutum ve davranışlar ile boş zamana veya zamanı boşa geçirmeye atfedilen değerlerdir. Çalışma zihniyeti terimi, kalkınmada her ne kadar devlet desteğinin önemini küçümsemese de asıl görevin o ili, bölgeyi veya ulusu oluşturan bireylere düştüğü görüşünü desteklemesi açısından önemlidir (Gülcan, Y. ve Aldemir,C., 2003: 220-232)”.

Buna göre Denizli ili, Aydın’a göre daha az imkâna ve avantaja sahipken, sanayi ve kalkınmada Aydın’dan daha ileridir. Denizlili iş adamları ve çalışanlarında kendi geleceklerini kaderci tutumdan ziyade kendilerinin yönlendirmesi, işin amaç olarak değerlendirilmesi gibi olumlu çalışma zihniyeti Aydınlılara oranla daha çok gelişmiştir. Keçiborlu halkının da madene dayalı yaşamdan gelen kültürel özelliklerinden dolayı, kalkınma çabalarının yetersiz kaldığını öne sürebiliriz. Maden işletmesi, kentte rant olarak görüldüğünden, göçle gelen insanlar kadar ilçenin yerlisi de kente sahip çıkamamış, geleceklerini kendileri kontrol edememişlerdir. Bugün kent bir anlamda “Etibank Emekli Şehri”dir. Halk ciddi anlamda üretimde bulunmamasına rağmen, kendisine ve ailesine aldığı emekli maaşı ile bakabilmektedir. Kendi ev ve arabalarına sahip olduklarından yaşam giderleri minimumdur. Ancak değişen çevre ve ekonomik koşullar sonucunda bu birikimler de zamanla eriyip gitmekte ve kent fakirleşmektedir. Bu sebeple, özellikle kırsal kalkınmayı sağlaması hedeflenen ve 2010 yılında devreye giren Batı Akdeniz

Kalkınma Ajansı ile devletin diğer kurumlarının, yerel ve özel kuruluşların, kentin kültürel özelliğinin bilincinde olup halkı ekstra bir çabayla daha girişimci olmaya özendirilmeleri gerekmektedir.

Bu çalışmayı yapmamızın amacı küçük ve orta ölçekli maden kentlerinin sahip olduğu sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerin, özetle toplumsal yaşamın, maden tükendiğinde ya da çeşitli nedenlerle kapatıldığında gösterdiği değişimleri belirlemektir. Çünkü meydana gelen bu farklılaşmaların, Kent Coğrafyası ile Beşeri ve Ekonomi Coğrafya açısından ilginç bulgular sergilemesinin yanı sıra ülkedeki diğer maden kentlerinde de kaçınılmaz olarak yaşanacak olmasıdır.

Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanamadığı ve geçim kaynaklarının çeşitlendirilemediği bu kentler, kısa bir süre sonra boşalmakta ve önemini yitirmektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner YILDIZ, 2023'te temel hedeflerinin petrol ve doğalgaz ithal etmeyen bir Türkiye olduğunu ve ithal edilen madenlerin Türkiye'de araştırılması için daha çok kaynak ayırdıklarını belirtmişlerdir (<http://www.madencilik-turkiye.com>, 01.04.1012). Sonuç olarak madencilğe yeni yatırımlar yapan devlet politikaları gereğince maden kentlerinin sayısı ileriki günlerde daha da artacaktır. Nitekim 1994'de kapanan Mazıdağı Fosfat işletmelerinin yeniden açılması da planlanmaktadır (<http://www.madencilik-turkiye.com>, 01.04.1012).

Türkiye'de orta ve küçük ölçekli maden kenti olarak nitelendirebileceğimiz başlıca kentlerimiz: 102 bin nüfuslu Soma, (45 bin) Yatağan, (85 bin) Afşin, (139 bin) Elbistan, (64 bin) Seydişehir, (7 bin) Tunçbilek, (100 bin) Tavşanlı, (22 bin) Emet, (2 bin) Seyitömer, (4 bin) Kırka, (49 bin) Bigadiç, (4 bin) Murgul, (127 bin) Milas, (42 bin) Çayeli, (16 bin) Divriği, (6 Bin) Küre... Mineral kaynakları tükendiğinde bu kentlerimizde Keçiborlu örneğinde görülen muhtemel göç ve işsizlik sorunlarının üstesinden gelmek için, yerel ve idari yönetimlerin en kısa zamanda “maden bitince, ocak kapandığında...” sorunu için kentlerin mevcut durum ve potansiyelleri ile alternatif geçim kaynaklarını saptamaları ve maden kentinden tarım, kültür, turizm, üniversite vb. kent türlerine dönüşümleri için plan hazırlamaları

gerekmektedir. Nitekim maden kentinden kültür kentine dönüşen Essen kenti bu duruma çok güzel bir örnektir.

Keçiborlu'da Kükürt İşletmesi'nin kapatılmasının ardından yaşanan sosyo-ekonomik ve kültürel değişimleri belirlemek için öncelikle kentin bugünkü durumuna ilişkin veri tabanı oluşturmamızı sağlayan kent merkezindeki 3000 haneden 500'üne anket uygulandı ve toplam 1537 aile bireyinin eğitim, doğum yeri, yaş, meslek, cinsiyet gibi temel bilgilerine ulaşıldı. Bunun yanı sıra 500 haneden görüşülen bireylerin tutumları doğrultusunda göç etme olasılığı ve göçün yönü, Keçiborlu'dan göç etmiş aile bireylerinin buldukları yerler, hanenin toplam geliri, yan gelir kaynakları, Keçiborlu'nun geleceğine ve Etibank dönemine ilişkin bilgiler toplanmıştır. Kentin ekonomik yapısı ise 50 esnafa anket uygulayarak saptanmaya çalışıldı. Mevcut durum yerel idare ve kurumlardan alınan istatistikî veriler ile netleştirildi. Fabrika açıkken kentin sosyo-ekonomik durumunu değerlendirmek üzere yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmadı. Kentin maden işletmeciliği dönemine ait verilere ulaşmak ve karşılaştırmalar yapabilmek için, uygulanan anketlere Etibank dönemi ile ilgili sorular da yerleştirildi. Bunun yanı sıra fabrikada çeşitli pozisyonlarda çalışmış birincil kaynaklarla görüşmeler yapıldı.

Çalışma alanının sosyal ve ekonomik durumunu ortaya koyan sorular hazırlanırken DPT'nin 2004 yılında ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasını ortaya koyan kriterler dikkate alındı. Bunu yanı sıra Engin Erkin' in (1999) Zonguldak-Kozlu-Kilimli-Çatalağzı maden kentlerinin 1973-1996 yılları arasındaki değişimini analiz ettiği çalışmasındaki temel bilgi anketleri, anket sorularını oluşturulmasına kaynaklık etti. Anket sonuçlarını çözümlenmede "SPSS 15" programı kullanarak çeşitli grafik ve tablolar aracılığıyla veriler analiz edildi.

Belirlenen amaçlar doğrultusunda çalışma 5 bölüm halinde ele alınmış ve şu şekilde incelenmiştir. *Birinci Bölüm(Giriş)*de; maden kentlerinin dünyada ve Türkiye'deki gelişimi ve dönüşümleri, Kükürt madeninin dünyadaki arz-talep durumu ve çalışma sahasının genel özelliklerine değinilmiştir. Ardından araştırmanın problem durumu, çalışmanın amacı ve önemi vurgulanarak konuya genel bir giriş yapılmıştır. *İkinci Bölümde*; çalışma sahasıyla ilintili daha önceden yapılmış

çalışmalara ve maden kentleriyle ilgili yapılmış diğer araştırmalara yer verilmiş, kaynakların kısa bir özeti sunulmuştur. *Üçüncü Bölümde*; çalışmanın yapım aşamasında izlenen yöntemler belirtilmiştir. *Dördüncü Bölümde*; çalışma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlar aracılığıyla Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın kapatılmasından sonra kentin sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerindeki değişimler ortaya konulmaya çalışılmıştır. *Beşinci Bölümde* ise sonuç, tartışma ve öneriler yer almıştır. Çalışma alanında meydana gelen sosyo-ekonomik-kültürel değişimler dikkate alınarak, kentin kırsal kalkınma eyleminin planlanması üzerinde durulmuş ve ulaşılan sonuçlar ışığında bazı önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Maden kaynağı ve ekseninde maden endüstrisine bağlı olarak gelişen ve bulunduğu bölgenin sanayileşmesinde önemli rol alan maden kentlerinin, sahip oldukları bu avantajın getirdiği çeşitli olumsuzluklar da mevcuttur. Maden çıkarımı ve işlenişine bağlı olarak öncelikle çevrenin ekolojik kalitesi düşer; yoğun hava ve çevre kirliliği yaşanır. Kentin yerleşimi ise maden çıkarımı olan bölgeler ile işlendiği tesisler etrafında çoğunlukla plansız bir şekilde gelişir. Ayrıca kent cazip bir istihdam alanı olduğundan yoğun göç alır ve dolayısıyla kentsel sorunlar artar. Bu sorunların içinde etkisi en yoğun ve uzun süren problem ise maden kaynağı tükendiği ya da işletmelerin zarar etmesi nedeniyle kapatıldığında kentin yaşadığı ekonomik ve sosyal bunalımdır.

Dünyada ve Türkiye'de işsizliğin ve göçün arttığı, halkın refah seviyesinin düştüğu, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın durma noktasına geldiği pek çok kent vardır. Çalışmada, ağır sanayinin geliştiği ve bu sıkıntıların yoğun nüfusları etkilediği büyük maden kentlerinden ziyade orta ölçekli maden kenti olarak kabul edebileceğimiz Isparta ili, Keçiborlu merkez ilçesinde yaşanan sorunlar ve kent hayatında meydana gelen değişimler ele alınmış ve kentte bundan sonra kırsal kalkınmanın nasıl sağlanabileceği üzerinde durulmuştur.

1.2. Amaç ve Önem

Ülkemizde zengin yer altı kaynaklarına sahip bölgelerde maden'e dayalı sanayinin geliştiği ve yoğun işçi göçü alan; "Maden Kenti" olarak tanımlayabileceğimiz, orta ve büyük ölçekli, pek çok şehir, ilçe ve kasaba bulunmaktadır. Bu kentlerden biri olan Keçiöorlu ilçesinde Etibank Kükürt işletmesinin faaliyette olduğu 60 yıl boyunca, halkın temel geçim kaynağı maden çıkarımı ve madene dayalı sanayi olmuş, maden işletmesi; kentin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatını da biçimlendirmiştir.

Maden'e dayalı istihdam önderliğinde gelişen sanayi ağırlıklı kentlerde, özellikle 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen özelleştirme ve çeşitli nedenlerle maden ocaklarının kapatılmasının ardından göç ve işsizlik problemleri yaşanmaktadır. Daha önce yoğun göç alan bu merkezlerdeki insanlar, artık yeni iş imkânları bulmak amacıyla İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük kentlere göç etmektedir. Bu durumun sakıncalı yönlerinden biri sürekli göç alan merkezlerde "kentleşme ve kentsel kimlik" gibi sorunların büyümesi, göç veren kentlerde de ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın neredeyse durma noktasına gelmesi, burada kalan insanların refah seviyesinin düşmesidir. Nitekim ülkemizin büyük maden ve sanayi bölgelerinden olan Zonguldak- Ereğli –Karabük bölgesinde 1996 yılından itibaren işsiz kalan maden işçileri ve ailelerinin büyük kısmı göç etmek zorunda kalmış, bölgenin sosyo-ekonomik hayatında da çöküşler meydana gelmiştir.

Keçiöorlu ilçesinde 1994 yılında maden üretiminin durdurulmasının sonra, bir anda yoğun nüfus kaybı yaşanmış, ilçede alternatif sanayi veya tarım işletmeleri olmadığından işsizlik sorununa çözüm getirilmemiş ve kent dışarıya sürekli göç verir hale gelmiş, kentin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında büyük değişimler yaşanmıştır.

Keçiöorlu için, kükürt işletmesi henüz faaliyette iken özelleştirilme ya da kapatılma durumuna ilişkin ilçenin karşılaşılabileceği sorunların analiz edildiği ve bir yol haritasının çizildiği yerel ve bölgesel düzeyde bir kalkınma planı hazırlanmamıştır. İlçe halkı ve yerel yönetimler, bu yeni duruma tamamen hazırlıksız yakalanmış, dolayısıyla yukarıda değindiğimiz problemleri ağır biçimde

yaşamışlardır. Çalışma bu tür yerleşim merkezlerinde muhtemel olabilecek bu durumlar için, önceden sürdürülebilir kalkınma çalışmalarının hazırlanması gereğinin önemini ortaya koymaktadır.

Son 18 yıl boyunca, Kent içine düştüğü bu sosyal ve ekonomik sıkıntılardan kurtulmak için sahip olduğu potansiyel ekonomik kaynakları belirlemeye ve işe koşmaya çalışmış, özellikle potansiyelinin fazla olduğu tarım sanayine yönelik yatırımlar yapmak istemiş, ancak başarılı olamamıştır. Çalışma alanında yaşanan bu kısır döngünün nedeni, arazilerin toplulaştırma çalışmalarının henüz bitmemiş olması ve halkta yaklaşık bir asırdır yerleşmiş olan, geçmişten gelen, alışkanlıklardır. Özetle, kentte hazır iş ve düzenli gelir sağlayan büyük KİT nedeniyle gelişen, hazırcılık, rehavet, girişimci olmama vb. anlayışıdır; Keçiborlu'da olumlu bir çalışma kültürünün gelişmemesi, çoğu kente göç etmiş bireylerin kenti sahiplenememesindedir.

Aynı anlayış diğer KİT'lerin olduğu kentlerde de mevcuttur. Nitekim ZMA için öne sürülen alternatif geçim kaynaklarının hayata geçirilememesinde bu yukarıda bahsettiğimiz zihniyetin de etkisi yüksek olasılıktır. Dolayısıyla, yerel idare ve kalkınma kuruluşlarının, özellikle eski maden kentlerinde yaşanan çöküşleri durdurmak için planlayacakları ve uygulayacakları her türlü çalışmada öncelikle o kentin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini dikkate almaları gerekir. Bu anlamada çalışma, bu konuda önemli bir farkındalık yaratmaktadır.

Araştırmada Keçiborlu'nun coğrafi özellikleri ve geliştirilebilecek olan diğer ekonomik kaynaklar ile zayıf ve güçlü yönleri tespit edilmiştir. Kentin 2010 yılından itibaren bölgede faaliyet gösteren Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı'ndan ne şekilde yararlanabileceği, bu tespitler ile daha çok netleşmiş, çalışmanın uygulanabilirliğini sağlamıştır. Nitekim kalkınma ajansları buldukları bölgede özellikle kırsal kalkınmayı sağlamak için bölgenin sosyo-ekonomik durum tespitlerini yaparak imkânları belirler, teşvik programlarını devreye sokarlar. Kentin zaman kaybetmeden en mümkün şekilde gelişebileceği alanlara yatırımcıları ve yerel işletmecileri yönlendirip, maddi desteklerde bulunurlar.

Bu araştırma, Keçiborlu'nun yaşadığı sorunlar ve bu sorunları aşmakta kullanacağı yöntem ve araçların geliştirilmesi ve raporlaştırılmasını sağlamıştır. Böylece diğer maden merkezlerinde de büyük olasılıkla yaşanacak olan benzer durumlar için örnek bir yol haritası oluşturulmuş, yerel yönetimler ve planlayıcıların kullanımına sunulmuştur.

1.3. Problem Cümlesi

Etibank Kükürt İşletmesi kapatıldıktan sonra Keçiborlu' da sosyal, ekonomik ve kültürel farklılaşma nasıl gerçekleşmiştir?

1.4. Alt Problemler

* Kükürt fabrikası açılmadan önce Keçiborlu'nun sosyo-ekonomik ve kültürel durumu ne şekilde gelişmiştir?

* Kükürt fabrikasının faal olduğu dönemde Keçiborlu'nun sosyo-ekonomik ve kültürel durumu ne şekilde gelişmiştir?

* Keçiborlu'da kükürt fabrikası kapandıktan sonra ortaya çıkan sosyo-ekonomik ve kültürel değişimler nelerdir?

1.5. Sayıtlar

Araştırmada Kükürt Fabrikası'nın kapatılması sonrası ve öncesinde yaşanan sosyo-ekonomik kültürel değişimlere yönelik halka "hane anketi", esnaf meslek grubuna da "esnaf anketi" uygulanmıştır. Katılımcıların bu anketleri doğru ve yansız olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

Hane anketi, tek tek konutlar ziyaret edilerek yapılmış, bunun yanı sıra insanların yoğun olduğu kent çarşısında, Cuma pazarlarında ve hanımların kendi aralarında bir araya geldikleri ve "gün" olarak tabir edilen özel toplantılar ile kahvehanelerde de anket uygulanmıştır. Bu ortamlarda anket uygulanan kişilerin hanelerindeki diğer aile bireylerine de anket uygulanmadığı ve anketin tekrar edilmediği varsayılmıştır.

Kentte 1994 yılı öncesinde halkın sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine yönelik herhangi bir anket çalışması bulunmamaktadır. Geçmişe yönelik bilgi edinmek amacıyla yapılan görüşmelerde, birinci dereceden kaynakların ve halkın sorulara samimiyetle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekilde ifade edilebilir:

* Etibank Kükürt İşletmesi döneminde fabrika idari ve teknik elemanları Etibank'ın diğer işletmelerine sevk edilmiş veya bu birimlerde çalışanlar emekli olup başka yörelere yerleşmişlerdir. Dolayısıyla işletme idaresinin kentteki sosyo-ekonomik ve kültürel uygulamaları ile fabrikanın belirli yıllara ait kazancı, işçi sayısı ve varlıklarına dair dokümanlara, net istatistikî verilere ulaşılammıştır.

* Kent merkezi ve köylerde, 1994 yılı öncesi halkın sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyini yansıtan herhangi bir anket uygulaması bulunmamaktadır. Bu konuda sadece DPT'nin 2004 yılı Türkiye geneli ilçelerin sosyal gelişmişlik endeksi mevcuttur. Dolayısıyla kent merkezinde çalışmamızla ilgili uygulanan esnaf ve hane anketleri bünyesinde yer alan geçmişe yönelik bazı sorular aracılığıyla bu değerler belirlenmeye çalışılmıştır.

* Konumuz fabrika ile bağlantılı olduğundan çalışma alanı özellikle Kükürt Fabrikası emeklilerinin yoğun bulunduğu Keçiborlu merkez ilçesi ile sınırlandırıldı. Çalışma alanındaki 3000 haneden 500 hane değerlendirildi; her mahalleden mümkün olduğunca yeter sayıda haneye anket çalışmaları uygulandı.

1.7. Tanımlar

Agro-Turizm: Doğal ortamlarda üretilen tarım ürünlerinin üretim süreçlerine turistlerin dâhil olduğu, izleyebildiği ve bulunduğu, yöre insanının yaşam tarzının konuklara bizzat yaşatıldığı, doğa turizmidir.

1.8. Kısaltmalar

TUIK: Türkiye İstatistik Kurumu

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

TaTuTa: Tarım-Turizm-Toprak üçgeninde uygulanan ekoturizm projesi

TTK: Türkiye Taşkömürü Kurumu

KİT: Kamu İktisadi Teşekkülleri

EKİ: Ereğli Kömür İşletmesi

ZMA: Zonguldak Metropolitan Alanı

ÖİK: Özel İhtisas Komisyonu

BÖLÜM II

2 İLGİLİ YAYIN ve ARAŞTIRMALAR

Keçiborlu ilçesi hakkında Ayşe Özdemir'in, 19.Yüzyıl Ortalarında Keçiborlu Tarihi, Sosyal ve Ekonomik Hayatı (2007), Behçet Karaca' nın 15. ve 16. Yüzyıllarda Keçiborlu Kazası (2007), çalışmaları ilçenin geçmişteki sosyo-ekonomik kültürel durumuna ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çalışmalar göre, kent maden varlığına dayalı olarak kurulup gelişmiş bir kent değildir.

Temurçin K. ve Şenol Ş.'in Kırsal Alanda Kamusal Hizmet Sunumlarındaki Dönüşümün Mekânsal Etkileri: Isparta İli Örneği (2008), çalışmasında ise Keçiborlu'dan genel olarak bahsedilmiştir.

Şeker, K., Türkiye'de Kamu İktisadi Teşekküllerine Bir Örnek: Keçiborlu Kükürt Fabrikası (2010) çalışması özellikle devlet eliyle maden sanayiye yön veren KİT'lerin kapatılma nedenleri üzerinde durmuştur.

Bu çalışmalardan başka muhtelif yerleşim merkezlerinin sosyo- ekonomik durumlarını inceleyen pek çok çalışmaya rastlanılmıştır. Bunlardan biri Bahadur, M.,'nin Isparta İli Yenişarbademli İlçesi'nin Sosyo-ekonomik ve Kültürel Yapısı ile ilgili çalışmasıdır. Bu tür çalışmalar pek çok kent için yapılmışsa da birer maden kenti olmadıklarından Keçiborlu gibi yerlerde yaşanan sosyo-ekonomik değişimi örnekleyememektedir.

Çalışmamıza en yakın kaynaklardan biri; Ali YİĞİT'in, Maden (Ergani Madeni) Kasabası'nın Kuruluş, Gelişme ve Fonksiyonları (1995) çalışmasıdır. Ergani'de tıpkı Keçiborlu gibi bir maden kentiydi ve her iki ketteki fabrikalar aynı dönemde kapatıldı; her iki kentte benzer sorunları yaşadı. Ancak çalışma kentin fonksiyonları üzerinde yoğunlaşmış, sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerine dair herhangi bir anket çalışması yapılmamıştır.

Araştırmaya doğrudan kaynaklık eden çalışma ise, Engin Erkin'in Zonguldak-Kozlu-Kilimli-Çatalağzı maden kentlerinin 1973-1996 yılları arasındaki değişimini analiz ettiği çalışmasıdır. Araştırmacı, kapatılmasına karar verilen Zonguldak kömür Havzası'ndaki dev Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK)'nun erimesi ile bölgede ortaya çıkan sosyo-ekonomik yapıdaki çöküşe değinmekte; bunun için bölgede 1973 ve 1996 yıllarında uygulanan temel bilgi anketlerinin sonuçlarını karşılaştırmaktadır. Yazar, çalışmasının özellikle, bir kriz yöresinde yaşayan bir toplumdaki kesitler veren bir çalışma olarak arşivlenebileceğini belirtmiştir.

Bu bölgeyle bağlantılı olarak Necati Doğru'nun: Zonguldak, Bartın, Karabük Bölgesel Gelişme Projesi çalışmasında havzanın kapatılmasından sonra Zonguldak ve çevresi için yapılan gelişim senaryolarına ve kalkınma planlarına değinilmiştir.

Yukarıda bahsettiğimiz çalışmalar, kentleri sosyolojik ve coğrafik açıdan ele almakla birlikte "Keçiborlu Kükürt Fabrikası' nın Kapatılması ile İlçenin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yaşamındaki Gelişmeler" ile ilgili bir tez bulunmamaktadır. Bu nedenle yapılacak çalışma Beşeri ve Ekonomi Coğrafya alanında özgün bir çalışma olacaktır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada, “Keçiborlu’da Etibank Kükürt Fabrikası Kapandıktan Sonra Ortaya Çıkan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Değişmeleri” belirlemek amacıyla, betimsel yöntem içerisinde değerlendirilen tarama tekniği kullanılmıştır. Betimsel araştırmada bir konudaki mevcut durum araştırılır. Betimsel yöntem kullandığımız araştırmamızda öz aktarım araştırmalarının verileri, örnekleme yer alan bireylerin kendilerinden bilgi alınarak toplanmıştır. Katılımcılardan, bilgiler anketler aracılığıyla yazılı olarak toplanmış, bunun yanında yüz yüze görüşmeler yoluyla sözlü olarak da bilgi toplanmıştır. (Özdamar ve diğer, 1999)

Tarama (Survey) tekniği, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye çalışan incelemelerdir. Çalışma sahasında yaşanan sosyal, ekonomik ve kültürel olaylar, değişimler nedir? sorusuna cevap bulmaya yöneliktir. Bu amaçla anket ve ölçekler geliştirilmiştir.

Yapılan tarama çalışmaları ile Keçiborlu’da 1994’te kapanmasına rağmen Kükürt Fabrikası’nın kente getirdiği yaşam koşullarının ve alışkanlıklarının ne olduğu ve bu sosyo-ekonomik, kültürel özelliklerin bugüne yansımaları, değişimi, ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme teknikleri de çalışmada kullanılmıştır. Birinci dereceden veri kaynakları olarak, halen ilçede ikamet etmekte olan Etibank müessesinde çeşitli pozisyonlarda çalışmış kişilerin ve yerli esnafın ağzından ilçenin Etibank dönemine sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamına dair bilgi, fotoğraf vb. toplanmıştır.

Bu araştırmada kentte Kükürt fabrikasının açık olduğu geçmiş yıllar ve bugünkü sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler karşılaştırılarak meydana gelen değişimler, “Keçiborlu Esnaf Anketi ve Keçiborlu Hane Halkı Anketi “ile belirlenmiştir.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Isparta ili Keçiborlu merkez ilçesi sınırları içerisinde bulunan 360 esnaf ve 3000 hanedir. Söz konusu esnaf sayısı, İlçe Esnaf-Kefalet ve Şoförler Odası’ndan, hane sayısı ise İlçe Nüfus Müdürlüğü’nden alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini, seçilen esnaf meslek grubundan 360 işletme içinden rastgele 50 işletme ile 3000 hane içinden rastgele seçilmiş toplam 500 haneden oluşturmaktadır.

Elemanların ya da ünitelerin dağınık, birbirinden uzak gruplar şeklinde olduğu durumlarda örneklemin küme yöntemi ile seçilmesi tercih edilmektedir (Kaplan,1998). Küme örneklemede tek tek birey yerine, bireylerin oluşturduğu grupların seçilmesi esastır (Arseven, 1994). Bu durumda kümeyi haneler ve işletmeler, veri kaynağını da işletme sahipleri ile hanede görüşme yaptığımız aile bireyi oluşturmaktadır.

Hane anketi rastlantısal olarak yapıldı ve mümkün olduğunca çok bireye ulaşılmaya çalışıldı. Esnaf anketi ise seçilmiş meslek grubundan yine olabildiğince çok esnafa rastlantısal ulaşılmaya çalışıldı.

Hane anketinde görüşülen kişilerin çoğunluğu az bir farkla erkektir. Anket uygulamasında dükkân önleri ve kahvehaneler dolaşarak erkek; ev ziyaretlerinde ve kadınlar arasındaki günlerde ise kadın katılımcılara ulaşma yoluna gidilmiştir.

Hane anketi, tek tek konutlar ziyaret edilerek yapılmış, bunun yanı sıra insanların toplu olarak bulunduğu çarşı- pazar- gün ya da kahvehanelerde de anket uygulanmıştır. Buralarda anket uygulanan kişilerin hanelerindeki diğer aile bireyelerine de anket uygulanmaması ve anketin tekrar edilmemesi için katılımcıların soy isimleri alınmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Esnaf anketi, Isparta Ticaret ve Sanayi odasının oluşturduğu esnaf anketlerinden yararlanılmıştır. Hazırlanan ankete, çalışmanın amacı doğrultusunda esnafın Kükürt fabrikası dönemi ve bugünkü durumunu karşılaştırmaya olanak verecek sorular tarafımızdan eklenmiştir.

Uygulanan 500 hane anketinde ise DPT ve TUİK'nin ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini ortaya koymaya yönelik olan anket soruları örnek alınmış, çalışmanın amacı doğrultusunda, Kükürt fabrikası dönemi ve bugünkü durumunu karşılaştırmaya olanak verecek sorular eklenmiştir.

Esnaf anketinde esnafın mevcut ekonomik durumu ile geçmişteki ekonomik durumunu ve geleceği ilişkin görüşlerini ortaya koymaya yönelik 20 soru bulunmaktadır. Hane anketinde ise hane üyelerinin sosyal ve ekonomik durumları ile geçmişteki durumlarını analiz etmeye yönelik 80 soru kullanılmıştır.

Sosyal, kültürel ve ekonomik verilerin düzenli olarak toplandığı TUİK Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarından, Isparta İl Çevre Durum Raporları, BAKA'nın hazırlamış olduğu raporlar ile İlçe Tarım ve Nüfus Müdürlüğü, Keçiborlu Belediyesi gibi yerel ve diğer devlet dairelerinden veriler toplanıp analiz edilmiş; çalışma sahası ile ilgili veri tabanı oluşturulmuştur.

Birinci dereceden veri kaynağı olarak, halen ilçede ikamet etmekte olan Etibank müessesinde çeşitli pozisyonlarda çalışmış İbrahim Karadayı'nın ağzından ilçenin Etibank kükürt işletmesi ve kentin Etibank dönemi ile bugünkü sosyal kültürel ve ekonomik yaşamına dair bir görüşme yapılmıştır. Ayrıca ilçe ziraat mühendisi Metin Sökmen, Esnaf –Sanatkâr ve Şoförler Odası Başkanı Osman Aksakal, Eczacı Rüştü Sayın ile diğer esnafın da görüşlerinden de çalışmada yararlanılmıştır.

3.4 Veri Çözümleme Teknikleri

Yapılan esnaf ve hane anketleri sonuçları SPSS 15.0 programı ile analiz edip, sonuçlar tablo ve grafiklerle yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 Keçiborlu'nun Tarihi ve Etibank Kükürt Fabrikası Kurulmadan Önce Kentin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu

Keçi ve bor kelimelerinin oluşturduğu bileşik bir kelime olan Keçiborlu adının, nereden geldiği veya kim tarafından verildiği konusunda yazılı kaynaklarda farklı bilgiler, halk arasında ise değişik rivayetler vardır. Anadolu Türklerinin ataları olan Oğuzların dilinde “keçi” yani “kiçi” küçük, “bor” ise maden demektir. Bu durumda Keçiborlu “Küçük Madenli” anlamına gelmektedir. Sözlükte ise bor kelimesi; “işlenmemiş, taşlık, sert, ekilmemiş toprak, bulanık suyun kapta bıraktığı çökelek ve tabiatta bor asidi veya boratlar durumunda bulunan basit bir element” olarak tanımlanmaktadır. Bor sözcüğünün Türkçedeki belli başlı manası ‘şarap’tır. Halk Türkçede ‘bor’u “bahadır, yiğit” kavramlarının karşılığı olarak da kullanır. Bütün bunlar göz önüne alınca Keçiborlu adında bulunan “bor”un neyin karşılığı olarak veya hangi manada kullanıldığını bilmek mümkün değildir. Çünkü bazı kaynaklarda da bu bölgede oturanların Niğde'nin Bor ilçesinden geldikleri, bunların bir kısmının Uluborlu'ya yerleştikleri, Keçiborlu'ya yerleşenlerin ise buraya “küçük borlu” manasına gelen “Kiçiborlu” adını verdikleri ifade edilmektedir. Diğer yandan bölgenin kırık, küçük tepeciklerden meydana gelen arazi yapısına atfen “küçük, taşlık yer” anlamında Kiçiborlu adının verildiği şeklinde bir görüş de mevcuttur. Daha sonraları bu isim “Keçiborlu” biçimine dönüşmüştür. Keçiborlu'dan başka Anadolu'da Uluborlu, Bor gibi yer isimleri de vardır (Özdemir, 2007).

Halk arasında ise; Kurtuluş savaşında bölgeye gece yapılan bir Yunan saldırısında düşmana gözdağı vermek için (kalabalık görünmek için) Keçilerin boynuzlarına mumlar yakılarak düşmanın kaçırıldığı, bu nedenle buranın isminin Keçiborlu olarak kaldığı rivayet edilmektedir. Ancak Keçiborlu da Yunan istilasını söz

konusu olmadığı için, bunun tarihi bir dayanağı olmadığı görülmektedir (Keçiborlu Kaymakamlığı, 1994).

Prof. H. Louis'in 1911 ve Türk Tarih Kurumu'nun 1944 yılında kurduğu bir bilim heyeti tarafından eski adı Baladız olan bugünkü Gümüşgün Köyü civarında yapılan kazı çalışmalarında Mezolitik çağa ait "mikrolit" denilen çakmak taşları, bu çağda yörede yerleşimin olduğunu göstermektedir. Keçiborlu ile ilgili tarih öncesi ve tarih çağlarına ait yeterli bilgi ve belgeler temin edilemediğinden, Keçiborlu tarihi Isparta tarihi ile birlikte ele alınmaktadır. Halkın tarım faaliyetleri ve bilinçsizce yapılan kazılarda ele geçen birtakım para ve heykelcik gibi eserler Keçiborlu'nun eski bir köyler topluluğu olduğunu göstermektedir. Burdur Gölü'nün kuzeyindeki Keçiborlu ilçesinin sınırları içindeki en eski kalıntılar, Tunç Devri'nde (MÖ. 3000-1200) yerleşimin olduğu Keçiborlu Höyük (Dört Yol) ve Kılıç Höyük'te bulunmuştur. Hitit dönemindeki (MÖ.1800-1200) metinlerde bugünkü Keçiborlu ilçesinin topraklarının da bulunduğu bölgenin adı "Pitaşsa" olarak geçmektedir. Bölge Frig (MÖ. 750-690), Lidya (MÖ. 690-547), Pers (MÖ. 547-334) dönemlerinde el değiştirmiştir. MÖ. 1. yüzyılın ilk yarısından itibaren Pisidya'daki (Isparta ve çevresinin İlkçağ'daki adı olan Pisidia) yerleşme merkezlerinin büyük bir kısmı şehir statüsü kazanarak para basmaya başlaması Pisidya bölgesinin Geç Roma ve Bizans döneminde önemli birer koloni olduğunu göstermektedir (Özdemir, 2007).

Selçuklular ve beylikler döneminde Keçiborlu'nun durumunu ele alacak olursak; 1182 yılında Keçiborlu ve çevresi Selçuklu egemenliğine, 1301 yılında da Hamidoğulları Beyliği'nin hükümrancılığına girmiştir. Osmanlı sultanı Yıldırım Bayezid 1392'de Antalya ve çevresini fethedince, Hamidoğulları Beyliği'nin Antalya kolu da sona ermiş ve böylece Isparta ve civarı kesin olarak Osmanlı egemenliğine girmiştir.

Keçiborlu, Osmanlı döneminde 15. ve 16. yüzyıllarda yapılan tahrirlerden anlaşıldığına göre; Konya eyaletine bağlı Hamid sancağının bir nahiyesidir. Tanzimat sonrası kayıtlarında da kaza olarak geçmektedir. 1844-45 yılından sonra kurulanlarla birlikte Keçiborlu'nun köyleri, Kozluca, Eber, Aydoğmuş, Ovacık, Yaka, Yassıören, Çıgır, Beltarla, İlyas, Hamallar (Ardıçlı), Senir, Hamidiye,

Kuyucak, Kılıç, Gölbaşı, Giresun (ismi bugün “Güneykent” olan kasabanın adı halk arasında “Geresin ve Giresun” olarak iki ayrı biçimde söylenir) olmak üzere on altı tanedir. Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda imzalanan Mondros Mütarekesi ile Keçiborlu, İtalya’nın nüfuzuna bırakılmış ancak, İtalyanların müttefikleriyle olan anlaşmazlıklarından dolayı hiçbir işgale uğramamıştır (Özdemir, 2007).

15. ve 16. yüzyıllardaki Keçiborlu’da nüfusun önemli bir kısmı köylerde toplanmıştır. Fakat birkaç köy hariç köylerin çoğu 25–30 hanenin altında yerleşim yerleridir. Üretimden alınan vergiler dikkate alındığında, köylerin ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılıkla geçindiği görülmektedir. Tarım ürünlerinin içinde ise arpa ve buğday ağırlıklıdır. Bunun yanında şehir merkezi ve bazı köylerde bağcılık da önemli geçim kaynaklarındandır. Keçiborlu kazasında fazla konar-göçerlere rastlanmamıştır. 1478 tarihinde 1 adet, 1522 tarihinde ise 2 adet Yörük cemaati kaydedilmiştir. Keçiborlu kazasında sanayi ve ticari faaliyetlerin çok gelişmediği görülmektedir. Ancak boyacılık ve dokumacılık Keçiborlu’da önemli bir geçim kaynağı ve şehrin gelişmesinde önemli bir faktördür. Şehir nüfusu 1478’de 480–500 arasında, 1522 ve 1530 tarihlerinde 639–790 kişi civarında ve 1568 tarihinde ise 1554–1750 kişi civarında tahmin edilmektedir. Keçiborlu şehri bir kasaba görünümünde küçük bir yerdir (Karaca, 2007).

Ayşe ÖZDEMİR’İN Keçiborlu’nun 19. yüzyıl ortalarındaki, sosyal ve ekonomik hayatını incelediği çalışmasında kükürt yataklarının burada 19. yüzyıl ortalarından beri varlığı bilinen bir maden olup, ilkel yöntemlerle de olsa yöre halkı tarafından işletildiği belirtilmiştir. Ancak ele alınan Tanzimat sonrası dönem içinde kükürtçülük yoğun olarak yapılan bir faaliyet ve iyi bir gelir kaynağı olamamıştır.

Bu dönemde Keçiborlu genelinde 27 çeşit mesleğin icra edildiği, bunun yanı sıra tarım ve hayvancılığın en önde gelen geçim vasıtası olduğu belirtilmiştir. Tarım ekonomisine dayalı toplumlarda işgücüne duyulan ihtiyaç, ailenin kendi fertleri ile karşılanır. Bu yüzden bir tarım ekonomisi özelliği gösteren Keçiborlu’da bir hane nüfusunun 4-5 kişi olduğu ve dolayısıyla, nüfusunun 3760 ile 4700 arasında olabileceği varsayılmaktadır. Kazada ziraatçılıktan sonra gelen ikinci belirleyici iş kolu ameleliktir. Amelelerin çoğunun da tarım işçisi olduğu anlaşılmaktadır. İlçe o

dönemde küçük bir kaza olduğundan mal üreten ve alım-satım işleriyle uğraşanların ve kamu görevlilerinin sayısının da kaza geneline oranı düşüktür.

19. yüzyılın ortalarında Osmanlı'daki bir kazanın iktisadi faaliyetleri genellikle tarım, hayvancılık, ticaret, işçilik, zanaatkârlık ve nakliyeciliktir. Bunların dışındaki gelir kaynakları “ek gelir kaynakları” olarak nitelendirilen gelirlerdir. Özellikle mesleği ziraatçılık olanlarda bu durum daha açık bir biçimde görünmektedir. Nitekim Keçiborlu'da da hemen her çiftçi, toprağıyla uğraşmadığı zamanlarda kendisine nakit gelir getirecek ufak da olsa ek bir iş yapmaktadır.

Ülke ekonomisinde olduğu gibi tarım ve hayvancılık Keçiborlu'da da oldukça önemlidir. Tarımsal faaliyetler içinde buğday ve arpa gibi hububat ile bağ, bahçe ve bostan ürünleri yoğun olarak yetiştirilmektedir. Özdemir'in çalışmasında Tanzimat sonrası dönemde Keçiborlu halkının elde ettiği yıllık ortalama gelirin, Hamid sancağı genelinde vasatın üzerinde hatta yüksek sayılabilecek bir refah seviyesinde olduğu belirlenmiştir.

4.2 Etibank Kükürt Fabrikası'nın Faaliyette Olduğu (1934-1994) Dönemde Keçiborlu'nun Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu

Çalışma sahasında Etibank Kükürt Fabrikası'nın aktif olduğu 1934-1994 yılları arasında kentin sosyal, ekonomik ve kültürel durumuna ilişkin bulgular iki bölümde verilmiştir. Birinci bölümde Etibank Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın kuruluşu, ülke ekonomisine katkısı, üretimi, işçi sayısı ve kapatılış nedenleri hakkında özlü bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise ilçede uyguladığımız Esnaf ve Hane anketlerinden bu dönemle ilgili bulgu ve yorumların yanı sıra DPT'nin 2004 Yılı İlçelerin Sosyal Gelişmişlik Sıralaması araştırmasına da yer verilmiştir. Ayrıca kentin mevcut sosyal ve ekonomik değerine ilişkin TUIK ve diğer yerel kuruluşların verilerine de başvurulmuştur.

4.2.1. Etibank Keçiborlu Kükürt İşletmesi

Türkiye'nin en zengin kükürt yatakları Keçiborlu ilçesinde yer almaktadır. Keçiborlu ilçe merkezinin kuzeydoğusunda KB-KD doğrultulu bu kükürt yatağının kalınlığı 100-400 m arasında değişmektedir. Kükürt, belirli bir zon boyunca Kumlu dere, Kükürt dere, Kokar dere, Değirmen dere ve Bebeş dereye mostra vermektedir.

Volkanik kökenli olan kükürt yatakları ofiyolitik karışık, Akdağ kireçtaşları, altere andezitler ile andezitik tüfler içerisinde düzensiz kütleler ve ağsal damarlar biçiminde yerleşmiştir. 1900 yılından 1994 yılına kadar 3.461.894 ton tuvenan kükürt üretimi yapılmıştır (Kuşçu, 1998; Temurçin, 2004).

Üretimle ilgili ilk çalışmaların 1900'lü yıllarda Hüseyin Kreysi tarafından yapıldığı bilinmektedir. 1914–1918 harp yılları sırasında da basit bir eritme tesisi yapılarak ordu ihtiyaçları için Almanlar tarafından işletilmiş, sonra terk edilmiştir. Millî Mücadele sonrasında madenin imtiyazı İtalyan ve Fransızların kurduğu «Compagnie Generale de Mine et Metallurgie» şirketine verilmiştir. Ancak Şirket üretime geçmemiş bunun yerine İtalyan kükürtlerini ülkemizde pazarlamaya çalışmıştır. Bu gelişmeler üzerine şirketin imtiyaz sözleşmesi, 1933 yılında “mukaveleye riayet etmediği” gerekçesiyle İktisat Vekilliği tarafından fesh edilmiştir (Şeker, 2010).

Aynı yıl devlet tarafından etüdü yaptırılmış ve 17 Şubat 1934 tarihinde Sümerbank ile İş Bankası 300,000 TL sermayeli Keçiborlu Kükürtleri T.A.Ş.'ni kurmuştur. 1935 yılında 2809 sayılı kanunla Sümerbank hissesi Etibank'a devredilmiştir (Keçiborlu Kaymakamlığı, 1994). İşletmeyi Etibank'ın almasından sonra tesisleşme hızlanırken yeni maden yataklarının tespiti amacıyla arama çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. 1944 yılında İş Bankası'na ait hisse Etibank tarafından satın alınarak Keçiborlu Kükürtleri İşletme Müessesesi kurulmuştur. Kısa sürede fabrikalaşan müessese Türkiye'nin hatırı sayılır Kamu İktisadi Teşekküllerinden birisi haline gelmiş ve yıllar itibariyle üretimle beraber çalışan sayısı da artmaya başlamıştır (Şeker, 2010).

Bugün 1.149.700 ton rezervi bulunan ve önceki yıllarda Etibank tarafından işletilen Keçiborlu kükürt yatakları, ekonomik nedenlerden dolayı 1994 yılında zarar ettiği için kapatılmıştır (Temurçin, 2004:214). Etibank Keçiborlu Kükürt İşletmesi'nin 1941–1953 yılları arası üretimi, satış ve işçi sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: 1941 – 1953 Kükürt Üretimi, Satış ve İşçi Sayısı

Yıllar	Kükürt Üretimi (Ton)	Satılan Kükürt Miktarı (Ton)	İşçi Sayısı
1941	1.951	3.930	282
1943	3.079	2.827	300
1945	3.779	8.780	350
1947	2.653	1.092	232
1950	6.002	4.715	339
1953	9.775	9.365	284

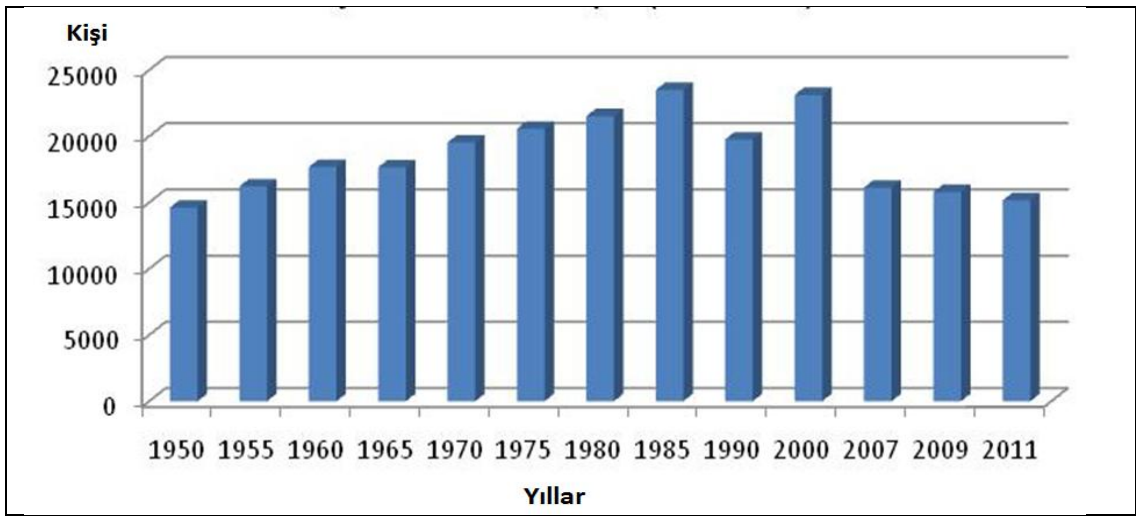
Kaynak: http://www.mta.gov.tr/mta_web/kutuphane/mtadergi/46-47_10.pdf dokümanından yararlanılarak hazırlanmıştır.

1941 ve 1945 yıllarında üretilen kükürt miktarı aynı yıllarda satılan kükürt miktarından daha azdır (Tablo 3). Bu durum üretimden başka stoklarda bulunan kükürtlerin de satılmış olduğu anlamına gelmektedir. Ancak 1946 yılından itibaren üretim artışına rağmen, pazarlama ve tüketim aynı oranda gelişmemiş ve stoklar artmaya başlamıştır.

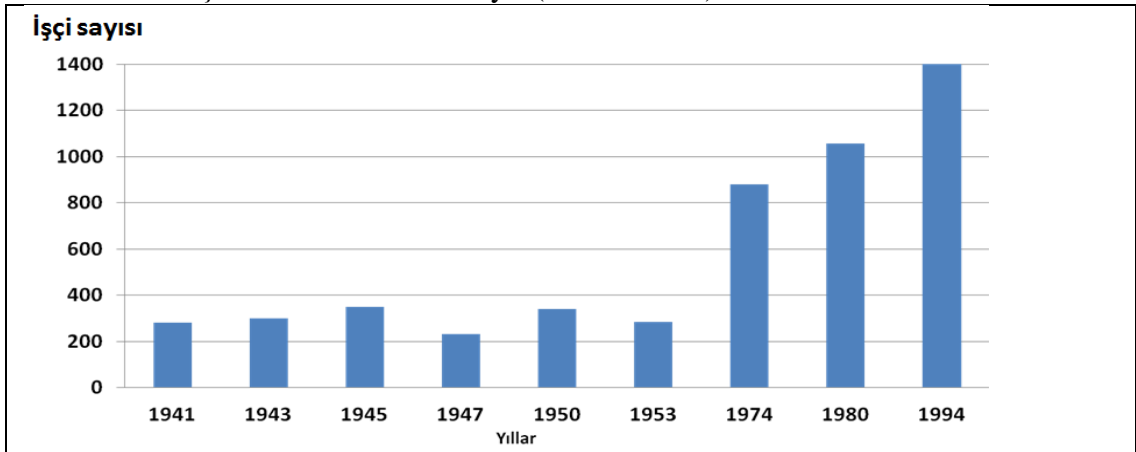
Tablo 3'de çalışan sayısına bakıldığında 1947 yılına kadar artış belirli seviyede gerçekleşirken 1950 yılında üretimin artmasına paralel olarak çalışan sayısında da artış gözlenmiştir. Örneğin 1953 yılında çalışan sayısı 284 iken, 1974'de bu sayı idari, teknik çalışanlarla ve işçilerle birlikte 880 kişiye ulaşmış, 1980 yılında ise toplam çalışan sayısı 1056'ya yükselmiştir (Şeker, 2010). Nisan 1994 tarihinde üretim durdurulduğunda kurumda 1200 işçi ve 200 teknik eleman olarak toplam 1400 kişi çalışmaktadır (Keçiborlu Kaymakamlığı, 1994). Daha sonra bu çalışanlar Etibank'ın ülke çapındaki diğer işletmelerinde görevlendirilmişlerdir. Toplam çalışan

sayısına bakıldığında kurumun gerçekten önemli bir Kamu İktisadi Teşekkülü haline geldiği gözlenmektedir. Yine 1974–1983 yılları arasında gayri safi milli hâsılaya katkılar da sağlamıştır (Şeker, 2010).

56 işçi ve 34 sözleşmeli memur olmak üzere toplam 90 kişi çalışanı kalan müessesenin adı 01.01.1995 tarihinden itibaren Keçiborlu Maden Müdürlüğü olarak değiştirilmiş, 1996 yılında da tamamen kapatılmıştır. Aşağıdaki Grafik 1 ve 2’de fabrikaya alınan işçi miktarının artışına paralel oranda kentin nüfus miktarının da arttığı gösterilmektedir.



Grafik 1: Keçiborlu’da Nüfusun Seyri (1950 – 2011)



Grafik 2: Etibank Keçiborlu Kükürt İşletmesi’nde İşçi Sayısı (1941–1994)

Keçiborlu'nun 19. yüzyıl ortalarında nüfusunun 3760 ile 4700 arasında olduğu tahmin edilmektedir (Özdemir, 2005: 32). Buradan yola çıkarak fabrikanın kurulduğu 1935'de kentin yaklaşık 10 bin nüfusu olduğunu varsayarsak, 1950'de kırdan kente artan göçle beraber nüfus 14.628'e yükselmiştir. 1985 tarihinde 1056 işçi sayısına bağlı olarak kent en yüksek nüfusa, 21.522'ye ulaşmıştır. 1990'dan 1994'e kadar işletmenin kapanması planlandığından işçiler kademeli olarak emekli edilmiş, bir kısmı da Etibank'ın diğer işletmelerine tayin edilmiştir. Grafikte 1990 ve 2000 yılları arası kentin nüfusunda görülen artış gerçeği yansıtmamaktadır. İşçiler aileleriyle beraber kentten göçtüğü için nüfusun hızlı bir şekilde düşmesi gerekirdi. Nüfusun azalmasına bağlı olarak devletin kente yönlendirdiği kaynakların azalmaması için kentte nüfusun olduğundan fazla gösterilmesi kuvvetli ihtimaldir.

Etibank kükürt fabrikası hakkında yayınlanmış veriler dışında, bir sözlü tarih çalışmasını yansıtacak, ilçede o dönemde yaşamış, konuyu çok iyi bilen, fabrikanın kapandığı dönemde sıkıntılar yaşamış ve zaman içinde bu olayları içine sindirmiş eski kükürt fabrikası çalışanları da vardır. Bunlardan biri de Kükürt fabrikası muhasebe biriminde 26 yıl maliye şefliği yapmış ve 1994'te emekli olmuş, Keçiborlu yerlisi Rüştü Karadayı' (63 yaş) dır. Kendisi ile 25 Ocak 2011 tarihinde yüz yüze yapılan görüşmede Etibank Kükürt Fabrikası'nın işçi politikası, işleyiş düzeni, birimleri, neden kapatıldığı ve Etibank çalışanlarının sosyal hayatı hakkında edinilen bilgiler aşağıda verilmiştir.

1960'lı yıllarda okumuş insan ve kalifiye eleman bulmak zor olduğundan Etibank'ta maden işçiliği dışındaki pozisyonlarda da çalışanların refah seviyesi oldukça yüksek tutuluyordu. Dolayısıyla Rüştü Bey'de öğretmenlik mesleğini bırakıp 1968 senesinde kuruma geçiş yapmıştır. Rüştü bey aradaki gelir farkını şu örnekle açıkladı: Öğretmenlik yaparken bir aylık maaşı ile bir keçi satın alabiliyorken, Etibank'taki aylık maaşıyla 40 keçi satın alabilirdi. Kurumda muhasebe bölümünde üretimden satışa kadar tüm süreçlerin girdi ve çıktılarıyla ilgilenen Rüştü Bey, kurumun, ana üretim servisleri (madenin çıkarıldığı ocaklar) ve ana üretim servislerine destek sağlayan yardımcı üretim servisleri ile yardımcı servis birimleri olmak üzere 3 ana bölümden oluştuğunu belirtti. Yardımcı servislerin elektrik, su, arıza, marangozhane, enerji, ambar, sosyal servis, sağlık servisi, atölye

gibi birimlerinde toplam 250 çalışan vardı. Bunlardan örneğin atölyede fabrikanın bozulan araç-gereçleri tamir ediliyordu. Sosyal servis ise tesisin içindeki arıza ve bakım işlerinin yanında özel günleri tertipler, işletmedeki lojmanların bakımıyla da ilgilenirdi. Fabrikada üretilen saf kükürt İstanbul'daki sanayi tesislerine satılıyordu. Ayrıca demiryolu vasıtasıyla Etibank'ın Bandırma'daki tesislerine gönderiliyor, orada gübre ve sülfürik asit üretiminde kullanılıyordu.

Halkın "Akbin" olarak tabir ettiği lojmanlarda 52 aile kalıyordu. Bunlar tesisteki mühendisler, idari ve teknik çalışanların aileleriydi ve kentteki elit tabakayı teşkil ediyordu. Tesiste lojmanların yanı sıra 2 misafırhane, 1 lokal ve yemekhane, 100 kişilik bir sinema, işletme çalışanlarına hizmet veren sağlık birimi, eczane ve kantin bulunmaktaydı. İşletme kantininde maliyet fiyatına kuru gıda, yiyecek ve içecek satışlarının yanı sıra Sümerbank'tan gelen mallar da kurum çalışanlarına satılırdı. Ayrıca işçilerin maaşlarından kesilmek üzere yine dışarıya göre daha uygun fiyata Türkiye Et ve Balık Kurumu'ndan gelen et ve et ürünleri satılırdı. Bunun yanı sıra belli aralıklarla işçilere, ayakkabı, mont, pantolon gibi giyim eşyası yardımı yapılmaktaydı.

İşletmenin sağlık ocağında temelde çalışanlara hizmet verilmesinin yanı sıra, halkın da tesisten yararlanması sağlanıyordu. İşletmeye tabi olan bu sağlık birimi, bir doktor, bir dişçi, 2 hemşire ve 6 adet yardımcı çalışanı yanında kendi ambulansına da sahipti.

70'li yıllarda ilçede toplu taşıma araçları yoktu. Lojmanlardaki ailelerin çocuklarının eğitimi için Isparta'ya öğrenci taşıyan işletme servis aracından, Keçiborlulu çocuklar da yararlanıyordu. Fabrikanın araç gereçleri yerel belediyenin gücünün yetemediği durumlarda, maliyet bedeli karşılığında belediyenin hizmetine sunulmaktaydı. Bayramlar, Cumhuriyet Baloları, özel toplantı gibi organizasyonlar da fabrikaya ait tesislerde düzenleniyordu. Çünkü işletme uygun mekan ve organizasyonlarda çalışacak elemanlara sahipti. Sonuç olarak Etibank'ın bütün sosyal hizmetlerinden kent dolaylı ya da doğrudan faydalanmaktaydı.

İşletme, 1974 senesinde çalışanlarının tatil yapabilmesi için Burdur Gölü kıyısında İlyas köyü sınırlarındaki plajı 49 yıllığına kiralamış, burada ailelerin kalabilmesi için bungalov tarzında tesisler inşa etmiştir. 1990'a kadar her yaz döneminde, çalışanlar 15'er günlük izinlerini burada değerlendiriyordu. İşletmenin, aşçı ve servis elemanları da dönüşümlü olarak buradaki ailelere hizmet vermekteydi. İlk yıllarda sadece fabrika çalışanlarının geldiği plaja, zamanla kurumda çalışan yerli memurların yakınları da gelmeye başlamış ve kentin elit tabakasıyla yerli halk arasındaki kaynaşma bu vesileyle artmıştı.

Keçiborlu Kükürt Fabrikası Türkiye'nin tek kükürt fabrikasıydı. 1980'li yıllardan itibaren 1000'i aşan çalışanı ile kentin sosyo-ekonomik ve kültürel hayatına büyük katkı yapmaktaydı. O dönemde Isparta'da bile böyle büyük işçi hacmine sahip tesis yoktu. Fabrika kapanana dek, halkın gelir düzeyi Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmiş ve kent, göç çekim merkezlerinden biri haline gelmiştir. 1970'li yıllarda ilçede beş sinema işletilirken yılda en az 4-5 tiyatro kentte oyun sergilerdi. Burdur Gölü kıyısında kiralanan Etibank plajına her hafta sonu iki otobüs sürekli yolcu taşırdı. Sadece çalışanların maaşları nedeni ile ilçeye ayda bugünkü rakamlarla iki milyon TL civarında para girişi vardı.

İlçede o dönem Ziraat Bankası ile Halk Bankası ve İş Bankası da hizmet veriyordu. Etibank bankaların kalıcılığını sağlamak için kazancını bu üç bankaya da yatırıyor. Memur kesim dışında işçilerin de kazancı o dönem çok iyiydi. İşçiler çocuklarının geleceğini garanti altında gördüklerinden kente herhangi bir yatırım yapmadılar. Kazancından memnun olan işçiler ellerindeki geniş arazileri sattılar, bugün elde kalanlarsa satılması zor, çok parçalı, arazilerdir. Keçiborlulu madenin geleceği konusunda hiçbir zaman kaygı duymadı ve kapatılmaması için gerekli direnci de gösteremedi (bkz: Foto 1-2).

1982 yılına kadar fabrikada işe girmenin kolay olmadığını belirten Rüştü Bey, fabrikada daha kolay işe girebilmek için gençlerin tesisin finanse ettiği Kükürt Spor takımına başvurduğunu ifade etti. Bu döneme kadar fabrikada eleman alımı akıllıca yapılıyordu ve gereğinden fazla işçi alınmıyordu; 1980'li yıllara kadar işçi ve memur sayısında fazla bir değişme olmadı. Fabrikanın bu dönemde yaklaşık 600

maden işçisi, 130 civarında memuru ve 120 civarında da yardımcı hizmetlerde çalışanı olmak üzere toplam 850 çalışanı mevcuttu. 1982 tarihinden sonra ise kurum politize olmuş ve gereğinden fazla eleman işe alınmıştır. 80’li yılların ortalarında kurumda sadece işçi sayısının 1038 olduğunu belirten Rüştü Bey, bundan sonra kurumun zarar etmeye başladığını ve artık 1990 senesinde tesisi kurtarmak için çok geç kalındığını ifade etti. Fabrika kapatıldığında yer altında bilinen daha 3 senelik zengin, 5 senelik de fakir (tenörü düşük) kükürt rezervi bulunmaktaydı.

4.2.2. Esnaf ve Hane Anketleri Etibank Kükürt Fabrikası Dönemi Bulgu ve Yorumları

Keçiborlu’da 10 mahallede 500 hanede uygulanan hane anketi verilerine göre, örneklemimiz içinde 172 aile üyesi Etibank Kükürt Fabrikası ile diğer Etibank kuruluşlarından emekli olmuştur. Bu kişiler içinden ikisi kükürt fabrikasında bir ve iki yıl çalıştıktan sonra işlerinden kendi istekleriyle ayrılıp Almanya’ya maden işçisi olarak gidip dönmüş işçi emeklileridir. Dolayısıyla bu iki kişiyi kükürt emeklilerine dâhil etmediğimiz takdirde, örneklemimizde toplam 170 Etibank çalışanı mevcuttur. Bunlardan 72 kükürt fabrikası çalışanı Etibank’ın Eskişehir-Kırka, Kütahya-Emet ve Balıkesir-Bigadiç Bor Tesisleri ile Konya-Seydişehir Alüminyum Tesislerine nakil edilmiş ve emekli olunca da kente geri dönmüşlerdir. İlçenin Etibank dönemine ait bilgiler anketimize dâhil olan bu Etibank çalışanları ile o yıllarda ilçede yaşamış olan orta yaş ve üstü esnaf ve diğer yerli halktan sağlanmıştır.

Ayrıca metin içinde Kükürt fabrikası yerine sıklıkla “İşletme, Etibank” tabirleri kullanılmaktadır. Etibank Kükürt Fabrikası yalnızca fabrikadan ve maden ocaklarından ibaret değildi; fabrikanın idari ve teknik kadrosunun oturduğu lojmanların bakımında, misafirhane ve lokantasında çalışanlar, nakliyeciler, diğer yer üstü maden işçileri gibi çeşitli istihdamları vardı. Bu nedenle yerel halk Kükürt fabrikasını “Etibank ya da işletme” olarak da adlandırmaktadır.

Kükürt fabrikasının kapatıldığı yıllarda ilçeyi sosyal ve ekonomik anlamda en çok etkileyen olay işçilerin zorunlu göçüdür. Dünyanın en zor mesleklerinden birini yapan maden işçileri genellikle 40’lı yaşlarında emekli olurken, yer altına inmeyen diğer destek birimlerindeki işçilerse 20 yılı aşan süre çalışabiliyorlardı. 1994 senesinde

emeklilik süresini doldurmasına az zaman kalmış pek çok işçi de kendi isteğiyle 30'lu yaşlarında emekli olmuşlardır. Nakil olan işçiler ve aileleri ise 2000'li yıllarda ilçeye geri döndüler. Hane anketinde işçilerin çalışma süresi, emeklilik yaşları, işletmenin yapısı, işçi politikası, işçi maaşları ile nakil olan işçiler hakkında bilgi toplanmış ve bu yıllarda fabrikanın kentin hayatına ne kattığı ya da hayatından ne götürdüğü açıklanmaya çalışılmıştır.

Etibank emeklilerinin Kükürt ve diğer Etibank işletmelerinde çalışma sürelerini dikkate aldığımızda örneklemimiz içinde Etibank'a en eski girişin, 1957 yılında yapıldığı ve 23 yıl kükürt fabrikasına hizmet verdiği görülmektedir. Bu görüştüğümüz kişiler örnekleme bugün 50-74 yaş grubunu oluşturmaktadır. Etibank'tan 30-50 yaşları arasında emekli olmuşlardır. Tablo 4'de Etibank çalışanlarının emekli oldukları yaş gruplarına bakılarak 30-40 yaşları arasında emekli olanların (56 kişi), kendi istekleri veya sigorta primleri dolduğu için nakil olmayan kükürt fabrikasının son dönem çalışanları olduğu sonucuna varabiliriz. Ayrıca emekli olan bu grup, daha genç denebilecek bir yaşta, bağımlı nüfus grubuna geçmiştir. Etibank'ın diğer tesislerine nakil olanlar ile Kükürt fabrikasından 90'lı yıllardan önce emekli olanların emeklilik yaşları ise 41-50 yaş aralığındadır (toplam 144 kişi). Daha önceden emekli olan kükürt işçileri ile nakil olan kükürt işçilerinin emeklilik yaşları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Kükürt Fabrikası ile Diğer Etibank Kuruluşu Çalışanlarının Çalışma Süreleri ve Emeklilik Yaşları

Etibank kuruluşu	Emeklilik yaşı	Etibank'ta çalışma süresi				Toplam
		11 yıl ve altı	12-16 yıl arası	17-21 yıl ve altı	22-26 yıl ve altı	
Kükürt fabrikası emeklisi	30-40	3	23	17	2	45
	41-50	1	3	29	20	53
Toplam		4	26	46	22	98
Bigadiç Etibank Bor tesisleri	30-40	1	7	0	0	8
	41-50	7	5	3	4	19
Toplam		8	12	3	4	27
Kırka Etibank Bor Tesisleri	41-50	2	9	2		13
Toplam		2	9	2		13
Emet Etibank Bor Tesisleri	41-50		5			5
Toplam			5			5
Seydişehir Alüminyum Tesisleri	30-40		0	3	0	3
	41-50		16	6	2	24
Toplam			16	9	2	27

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Tüm Etibank çalışanları içinde 22-26 yıl arasında kuruma hizmet veren grubun en fazla kükürt fabrikası emeklileri olduğu Tablo 4'de görülmektedir. Nakil olanlar içinde en uzun çalışma süresi ise 12-16 yıl arasında değişmektedir. O halde bu çalışanlar ortalama 15 yıl dışarıda kalmıştır.

Nakil olup şehri terk edenlerin aileleri ile birlikte göç ettiğini varsayarsak ilçenin 1994'te uğradığı nüfus kaybı hakkında kısmi bir fikir edinebiliriz. Bunun için anket verilerinden nakil olan kükürt çalışanları (72 kişi) ve aile bireylerinin sayısı ile dışarıda yaşayan çocuklarının sayısını toplandı. Nakil olan ailelerin aile bireyi sayısına bugün Keçiborlu dışında yaşayan aile bireyleri de eklendiği takdirde, fabrika kapandığında 307 kişinin ilçeden göç ettiği kanısına varabiliriz. Örneğimiz için 307 olan bu değer, 1994 senesinde yaklaşık 1200 işçinin göç ettiği varsayıldığında aileleriyle beraber yaklaşık 5000 nüfus kaybı demektir. Yine hane anketi verilerine göre nakil olan bu işçilerin ve ailelerinin % 66'sı 1996-2000 arası, % 34'ü ise 2001-2010 yılları arasında kente dönmüştür. Örneğimiz içinde 72 kişi olan bu işçilerin % 83'ü 10 yıl ve altı, % 17'si ise 11-15 yıl arası nakil olduğu Etibank kuruluşunda

hizmet vermiştir (Tablo 4). Buna göre 10 yıl ve daha az süre diğer Etibank işletmesinde çalışanlar 1996-2000 yılları arasında ilçeye geri dönenlerdir.

Tablo 5: Keçiborlu'ya Göç Nedenleri ve Yılları

Aile reisinin Keçiborlu'ya göç sebepleri	Yıllar				Top.
	1960 ve altı	1961-1980 arası	1981-1994 arası	1995 ve üstü	
Başka ise nakil, tayin	3	4	6	19	32
Kükürt fab. işçisi	4	32	8	0	44
İş kurma, bulma	2	10	13	4	29
Eğitim, sağlık	0	0	2	2	4
Ailevi nedenler	2	4	9	19	34
Diğer	0	0	0	7	7
Toplam	11	50	38	51	150

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Örnekleme içinde ilçeye göçle gelen 150 aile reisi vardır (Tablo 5). Bu ailelerden 51'i ilçeye 1995 ve daha sonraki yıllarda göç etmiştir. Bu grupta, nakil oldukları yerlerden ilçeye dönen işçiler ve memuriyetle ilgili gelişler olduğunu varsayabiliriz (hane anketi verilerine göre nakil olan bu işçilerin ve ailelerinin % 66'sı 1996-2000 arası, % 34'ü ise 2001-2010 yılları arasında kente dönmüştür).

Fabrikada çalışmak amacıyla ilçeye yerleşenler 1961-1980 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Aynı yıllarda iş kurmak amacıyla ilçeye yerleşenlerse Burdur, Denizli, Dinar gibi yakın çevreden göç edenlerdir (bkz: Tablo 16).

Tablo 6: Keçiborlu'ya Göç Nedenleri ve Terk Edilen Yerleşim Birimi

Keçiborlu'ya göç sebebi	Doğum yeri						Top
	Diğer	Keçiborlu-Köy-Kasaba	Isparta ve ilçeleri	Keçiborlu	Burdur	Dinar	
Başka işe nakil, tayin	12	0	5	7	3	1	28
Kükürt fab. işçisi	0	13	7	1	4	19	44
İş kurma, bulma	3	5	3	14	1	3	29
Eğitim, sağlık	4	0	0	0	0	0	4
Ailevi nedenler	7	4	12	9	2	0	34
Diğer	4	0	0	1	2	0	7
Toplam	30	22	27	32	12	23	146

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Kükürt fabrikasında işçi olarak çalışma amacıyla Keçiborlu'ya göç edenlerin bilhassa ilçenin köy ve kasabaları (13 kişi) ile Afyon'un Dinar ilçesinden gelenler (19) olduğu Tablo 9'da görülmektedir. Isparta'nın diğer ilçeleri Senirkent ve Uluborlu'dan da bu amaçla göç edenler vardır. Doğum yeri Isparta olanların büyük çoğunluğu aslında hep Keçiborlu'da yaşamış, sadece doğumları Isparta'da gerçekleşmiş bireylerdir. Bu yüzden Keçiborlu'da yaşayan Ispartalıların gerçek sayısı 27'dir; bunların büyük çoğunluğu da evlenme, akrabalık ilişkileri yüzünden vb. ailevi nedenlerden göç etmiş bireylerdir.

Etibank emeklilerinin çalıştıkları dönemdeki kazançlarının bugünün rakamları ile ortalama bir değeri sorulduğunda 1000-2000TL arası maaşım vardı diyenler % 24, 2500-3000TL arası % 41, 3500-4000TL arası % 26 ve 4500-5000TL arası maaşım vardı diyenler (yer altında çalışanlar) ise % 9 oranındadır. Emekli işçiler maaşlarını belirlerken buna aldıkları ikramiyeleri, Sümerbank'tan ve fabrikadan aldıkları ikramiye, yiyecek ve giyecek yardımlarını da dâhil etti. Maden işçilerinin Kükürt fabrikasından aldıkları maaşlarından memnuniyet derecesi ise % 98 oranında "evet" cevabı olmuştur. Tüm hanelerin bugünkü aylık ortalama geliri ise % 45 oranında 1000 TL ve altıdır (bkz: Grafik 13). Etibank maden emeklilerinin hane başına düşen aylık geliri bugünün değeri ile 3000 TL ve kişi başına düşen net

gelir ise (Her Etibank işçisinin aile bireylerinin sayısına, bugün evden ayrıldığı varsayılan 2 kişi eklendi ve toplam 172 hanede 791 aile bireyi sayısı elde edildi) 660 TL civarındadır. Buna göre maden işçilerinin aylık ortalama gelirleri örneklemedeki tüm hanelerin bugünkü gelirine nazaran oldukça iyidir.

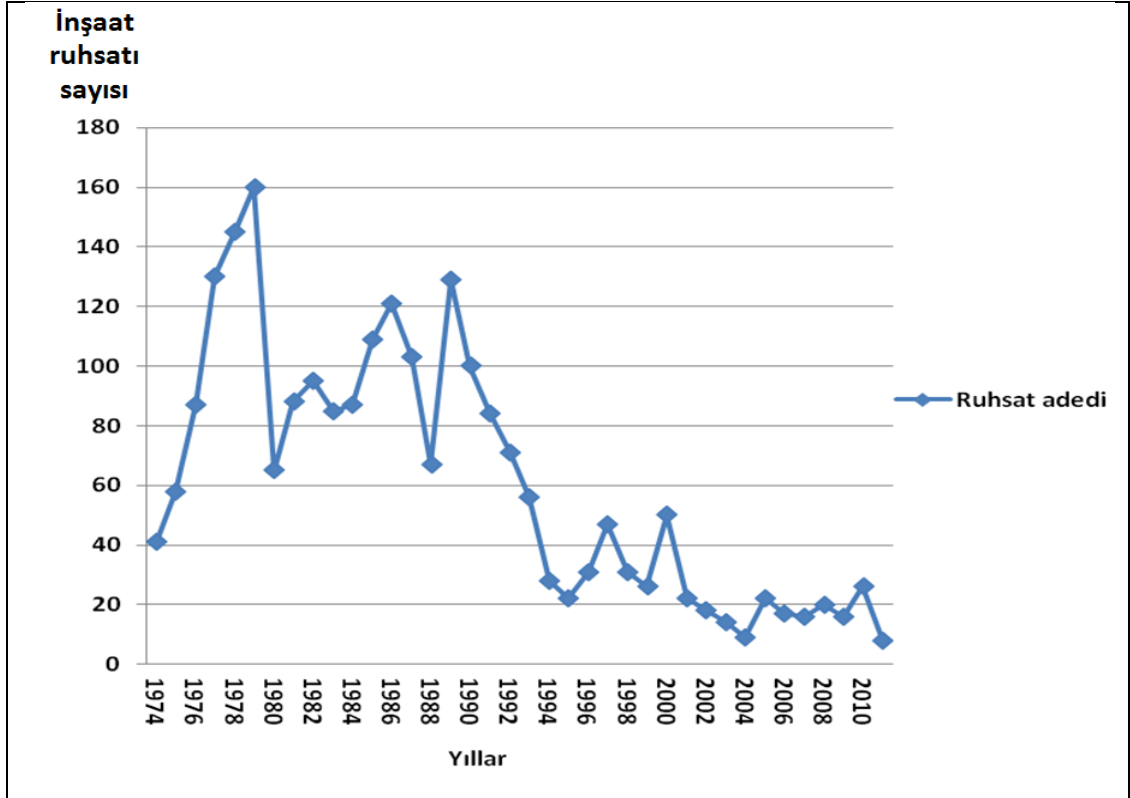
Çalışanlara ne şekilde emekli oldukları sorulduğunda % 70'i sigorta primi dolduğu için kendi isteğiyle, % 13'ü yaş haddinden, % 2'si malulen ve % 15'i zorunlu olarak emekli edildiklerini belirtmiştir. Emekli işçilerin tamamı SSK 'lıdır. Örneklem içindeki kükürt fabrikası emeklilerinin eğitim düzeyinde birinci sırada 5 yıllık ilkökul mezunları gelmektedir (% 73). İkinci sırada % 12 ile ortaokul mezunları ve % 7 oranında da lise mezunları gelmektedir.

Tablo 7: Kükürt Fabrika'sı/Etibank Çalışanları Konut Mülkiyeti Durumu

Ev mülkiyeti	Etibank çalışanı olmayan	Etibank emeklisi	Toplam
Kira ödemeyen	50	2	52
Ev sahibi	220	166	386
Kiracı	60	2	62
Toplam	330	170	500

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

Örneklem içindeki Etibank çalışanlarının % 98'i ev sahibidir. Etibank emeklilerinin % 2'si miras, % 9'u başka biri veya müteahhitten evlerini satın almış, % 4'ünün evi kendi mülkü değil ve % 83'ü de evini kendi inşa etmiştir. Bunlardan 44'ünün evi 33-52 yıllık konutlar olup 1960-1979 yılları arasında, 115'inin evi 1980-1999 yılları arasında, 12'sinin evi 2000 yılından sonra inşa edilmiştir. Kükürt işçisi olmak için ilçeye göç edenlerin en fazla olduğu 1961-1980 yılları arasında (Tablo 5), işçilerin konut yapımının hız kazandığı görülmektedir. İşçiler çalıştıkları süreç boyunca birkaç yılda evlerinin inşasını tamamlamıştır. Etibank çalışanlarının/emeklilerinin neredeyse tamamı, evini kendisi inşa ettiğinden, % 97'sinin evlerinden memnun olduğu anlaşılmaktadır (Keçiörlü Hane Anketi, 2012)



Grafik 3: Keçiborlu İnşaat Ruhsatı Sayısı (1974–2011)

Kaynak: Keçiborlu Belediyesi Fen İşleri, 2011

Çalışma alanında 1970’li yıllardan 2011’e kadar kesilen inşaat ruhsatları, halkın ekonomik durumundaki değişimleri göstermesi açısından fikir verici olabilir. Grafik 3’te, belediyede kesilen inşaat ruhsatları, yöredeki yapılaşmayı dolayısıyla halkın varlık durumunu, 1970’li yıllardan 2011’e kadar refah seviyesindeki artış ve azalışları göstermektedir. En fazla ruhsat 1979’da, 160 adet, kesilmiştir. 1974’ten 1979’a değin, kent merkezine olan göç artmış ve belli bir birikime sahip olan fabrika çalışanları, kendi evlerini inşa etmişlerdir. Tabii bu değerler içinde, Keçiborlu yerlisi ve esnafı da bulunmaktadır. Ev, işyeri inşa etmek amacıyla bu yıllar boyunca ruhsat izni alınmıştır. 1980-1990 yılları arasında kesilen ruhsatların sayısında dalgalanmalar olmakla birlikte bu yıllar arasında kesilen ruhsat sayısı sonraki 21 yılda kesilenlere oranla oldukça yüksektir. 1974-1990 yılları arasında, ilçede canlı bir ekonomik hayatın ve insanların alım gücünün yüksek olduğu, ev, işyeri ve çeşitli amaçlarla kullanılan bina inşaatlarındaki artıştan anlaşılmaktadır.

Örnekleme görüşülen madencilerin % 51'i Cumhuriyet, % 12'si Hasanbey, % 8'i Hacıköy ve % 11'i Tuzla mahallesinde oturmaktadır. Cumhuriyet mahallesinin Gümüşova Sokağı'nda oturan mahalle sakinlerinin çoğunluğunu Afyon'un Dinar ilçesi ve kırsalından maden işçisi olma amacıyla 1970'li yıllarda gelip kendi evlerini inşa edenler oluşturmaktadır. Hane anketinde de, bu amaçla mahalleye yerleşenlerin oranı % 59'dur. İkinci en fazla değer ise Hacıköy mahallesindedir (%11). Mahalle sakinlerinin çoğunluğunu Burdur ve Keçiborlu'nun köylerinden kükürt işçisi olma amacıyla gelenler oluşturmaktadır (Keçiborlu Belediyesi, 2012). Kentin merkezinde kurulan asıl mahalleler ise Yukarı, Kaya, Aşağı, Hasanbey ve Tuzla mahalleleridir. Keçiborlu yerlilerinin bu mahallelerde yoğunlaştığını Tablo 8'de görebiliriz.

Tablo 8: Mahalleler ve Keçiborlu'ya Göç Nedenleri

Mahalleler	1	2	3	4	5	6	7	Toplam
Yenice	21	1	0	0	0	0	0	22
Yukarı	24	0	3	3	0	0	1	31
Orta	17	0	1	0	0	1	0	19
Aşağı	8	0	1	1	0	1	0	11
Kaya	9	0	2	2	0	1	0	14
Tuzla	53	6	2	5	0	8	1	75
Hacıköy	32	5	5	1	4	7	1	55
Kükürt	15	1	0	1	0	0	2	19
Hasanbey	42	5	4	1	0	5	1	58
Cumhuriyet	133	10	26	15	0	11	1	196
Toplam	354	28	44	29	4	34	7	500

1. Keçiborlu yerlisi
2. Başka işe nakil, tayin olan
3. Kükürt fabrikasında işçi olmak için

4. İş kurma, bulmak, yatırım, mülk edinme
5. Eğitim, sağlık gibi sosyal nedenler
6. Evlilik, ailevi nedenler
7. Diğer nedenler

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Fabrikada çalıştıkları dönemde 2500-4000 TL arası geliri olan Etibank emeklilerin bugün, % 38'inin birden fazla taşıtı, % 30'unun arabası, %7'sinin traktörü mevcuttur. % 13'ünün ise hiçbir taşıtı yoktur. Etibank emeklilerinin taşınmaz varlığına bakıldığında % 38'inin hiçbir taşınmazı olmadığı görülmüştür. % 40'ının Keçiborlu'da tarla, bağ-bahçe sahibi olduğu, % 14'ünün ev ve diğer taşınmaz sahibi, % 7'sininse birden fazla taşınmaza (tarla, bağ-bahçe, ikinci ev, dükkân vb.) sahip olduğu saptanmıştır. Buna göre emekli işçilerin yaklaşık yarısı ziraatla ilgilenmektedir. Anket sonuçlarına göre tarım arazisine sahip kükürt işçilerinin %

18'inin (12 kişi) traktörü mevcuttur. Bu grubun belirttikleri yan gelirleri arasında tarım ürünlerinin oranı % 37'dir.

Özetle Etibank'ın açık olduğu 1934-1994 yılları arasında maden işçilerinin gelirinin oldukça iyi olduğunu hane anketi verilerine dayanarak söylemek mümkündür. Çalışma sahasında uygulanan esnaf anketinin de sonuçları bulgularımızı doğrular niteliktedir. Kükürt fabrikasının açık olduğu yıllarda da esnaflık yapan toplam % 52'lik kesime, fabrikanın açık olduğu yıllardaki kazancının bugüne oranla nasıl olduğu sorulduğunda % 50'si "daha iyi" cevabını vermiştir.

30 yıllık eczacı ve kentin yerlisi olan Rüştü Sayın, diğer esnaf ve Etibank işçi emeklileri ile 2011 Kasım ayında Keçiborlu'da yapılan görüşmelerde Etibank işletmesi çalışanlarının bilhassa maden işçilerinin o dönemde sosyal güvence ve maaşlarının diğer çalışanlara oranla daha üstün olduğu ifade edildi. Fabrika çalışanlarının kendi evlerini inşa ettikleri, ev, araba, çoğunlukla da Antalya ve Isparta' da ev ve/veya arazi satın aldıkları belirtildi. O dönemde halkın refah düzeyi yüksekti. Her ne kadar insanlar alışveriş yapmak için Isparta ve Burdur'a gitmiş ve kendi yerel esnaflarından alışveriş yapma alışkanlığı kazanmamışlarsa da, yine de esnafın o dönem ki kazancının iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca esnaftan o dönemdeki müşterilerinin alım gücü ile bugünkü durumunu karşılaştırmalarını istediğimizde; bu soruyu cevaplayan % 52'lik kesimin, fabrikanın açık olduğu dönemde, halkın alım gücünün yüksek olduğunu söyleyen kısmı % 48'tir.

Eczacı Rüştü Bey; 1980'de, günlük 100 reçete işlerken, bugün 25-30 reçete işlediğini belirtiyor. Emeklilerin kentte, lokanta eczane gibi çok sayıda işyeri açtığını ama bu işyerlerinin sayısı kentin ihtiyacından fazla olduğundan, devamlılıklarının sürdürülmesinde zorlanıldığını ifade etti. Kentte bugün eczane sayısı artmış olsa da, Rüştü bey, hastaların alışkanlıkları olan eczaneden başka bir yere gitmeyi pek tercih etmediklerini ve buna rağmen müşteri sayısının oldukça azaldığını ifade etti.

Etibank döneminde (1934-1994) kent merkezinin nüfusu bugüne nazaran fazlaydı (Grafik 1). O dönemde açık olan çay ocaklarının satış miktarlarından da

ekonomi ve nüfus oranındaki değişimler saptanabilir. Bilhassa nüfusun 22 binlere çıktığı 80’li yıllarda çay ocağı işletmek, kentte revaçta idi; bir çay ocağı günlük 600 adet çay satarken şimdi müşteri kaybından dolayı en fazla 200 adet çay satılabilmektedir (Keçiborlu Esnaf-Kefalet Başkanı Osman Aksakal, Kasım 2011).

Kükürt fabrikasının açık olduğu dönemde, ticaretle uğraşanların günlük müşteri kitlesinin toplam % 48’si fabrika çalışanıdır. İnsanlar toptan alışverişlerini Isparta ve Burdur merkezden karşılarken, günlük ihtiyaçlarını yerel esnaftan karşılıyordu. Ayrıca maden işçilerinin bir kısmı köyünden fabrikaya günlük gelip gitmekteydi ve işletmecinin genel müşteri kitlesini oluşturuyordu.

Hane anketinde görüştüğümüz aile bireylerinin (500 kişi) Keçiborlu’nun geçmiş yıllarına ilişkin tutumlarını öğrenmek için bazı görüşler öne sürüldü ve cevaplayanların bu görüşlere katılım oranı belirlendi. Böylece Etibank döneminde ilçenin sosyal, kültürel ve ekonomik durumuna yönelik veriler elde edildi. Bunlar kısaca aşağıda belirtilmiştir:

- “Keçiborlu, Kükürt Fabrikası faaliyette iken, işsizliğin olmadığı, kalabalık bir sanayi kenti idi”, görüşüne cevaplayıcıların % 85’i katılmış, % 5’i katılmamış ve % 10’u da kararsız olduğunu belirtmiştir. Kararsız olanlar o yıllarda kentte yaşamayan ya da henüz küçük olanlardır.

“Keçiborlu, Kükürt Fabrikası faaliyette iken, yoğun hava kirliliği yaşanan bir sanayi kenti idi”, görüşüne cevaplayıcıların % 45’i katılmış, % 34’i katılmamış ve % 21’i de kararsız olduğunu belirtmiştir. Buna göre çalışma sahasında fabrikanın faaliyette olduğu dönemde Zonguldak’ta olduğu gibi yoğun hava kirliliği yaşanmadığı anlaşılmaktadır. Bu görüşe katılanlar, hava kirliliğinin varlığından ziyade ilçenin sanayi kenti olduğu düşüncesinde olanlardır.

- “Keçiborlu, kükürt fabrikası faaliyette iken, güzel, sosyal-kültürel hayatı hareketli, modern, refah bir kenti”, görüşüne cevaplayıcıların % 75’i katıldığını, % 11’i katılmadığını ve % 14’ü de kararsız kaldığını belirtmiştir. “Kükürt fabrikası kapanınca kentin geleceği de bitti” görüşüne ise

cevaplayıcıların % 73'ü katılmış, % 13'ü katılmamış ve % 14'ü de kararsız kalmıştır. Buna göre çalışma sahasında fabrikanın faaliyette olduğu dönemde halkın hayatından memnun olduğu, kentin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatının canlı olduğu ve geçmişe dair özlem duyduğu anlaşılmaktadır. Fabrika kapanınca kentin geleceğinin sona erdiğini belirtenlerin % 73 oranında olması da cevaplayıcıların kentin geleceğine yönelik karamsar bir tutum içinde olduklarını, kentte bir daha o dönemi yakalayamayacaklarına inandıkları ve bugünkü durumlarından memnun olmadıklarını göstermektedir.

4.3. Keçiborlu Kükürt Fabrikası'nın Kapatılmasından Sonra Kentin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Özelliklerindeki Değişimler

Bu bölümde fabrikanın kapatılmasının ardından kentin ticari ve sosyal hayatında meydana gelen değişimleri belirlemek amacıyla halkın nabzını en iyi tutan esnafların görüşleri için uygulanan esnaf anketi ile halka uygulanan hane anketinden elde edilen veriler ve sonuçları değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)'nin 2004 yılında yapmış olduğu Türkiye genelindeki 872 ilçenin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması araştırmasına da yer verilmiştir.

Türkiye' de 872 ilçe bazında ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasını içinde Keçiborlu'nun yerinin belirleyen ve ilçenin 2004 yılı sosyo-ekonomik göstergelerini ve ilçenin Kükürt fabrikası kapandıktan sonraki durumunu ilçe genelinde gösteren tek çalışma DPT tarafından yapılmıştır. Bu araştırmadan Keçiborlu ile ilgili veriler Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Keçiborlu İlçesi'nin Sosyo-Ekonomik Göstergeleri (2004)

İL: ISPARTA	KEÇİBORLU
Nüfus	23120
Şehirleşme oranı %	44.94
Nüfus artış oranı ‰	15.67
Nüfus yoğunluğu	43
Nüfus bağımlılık oranı %	42.96
Ortalama hane halkı büyüklüğü	4.05
Tarım sektöründe çalışanlar oranı %	67.59
Sanayi sektöründe çalışanlar oranı %	7.38
Hizmetler sektöründe çalışanlar oranı %	25.03
İşsizlik oranı %	5.05
Okuryazar oranı %	93.63
Bebek ölüm oranı ‰	34.48
Fert başına genel bütçe geliri (Bin TL)	43596
Vergi gelirlerinin ülke içindeki payı %	0.00545
Tarımsal üretimin ülke içindeki payı %	0.06526

Kaynak: DPT, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004)
<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf> (22.12.2011)

Gelişen bir ekonomide nüfus ve nüfusun özellikleri, kaynakların sosyal ve ekonomik sektörler arasındaki dağılımını etkilemektedir. Demografik değişkenler toplam nüfus, şehirleşme oranı, yıllık ortalama nüfus artış oranı, nüfus bağımlılık oranı ve ortalama hane halkı büyüklüğünden oluşur. Bu göstergelerden nüfus bağımlılık oranı, ekonomik açıdan aktif olmayan ve tüketici durumda bulunan yaş grubunun oranını, ortalama hane halkı büyüklüğü ise hane halkı üyelerinin yararlanabileceği kaynakların üyeler arasındaki dağılımını ortaya koyduğundan az gelişmişliğin göstergelerindedir.

Kullanılan değişkenlerden toplam nüfus, 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı itibarıyla nüfusu; şehirleşme oranı, 2000 yılı itibarıyla ilçe merkezinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranını; yıllık ortalama nüfus artış hızı, nüfusun 1990-2000 yılları arasında yıllık ortalama artış hızını; nüfus bağımlılık oranı, 15-64 yaş

grubundaki her yüz kişi için 0-14 yaş grubu ile 65 ve daha yukarı yaş grubundaki kişi sayısını; ortalama hane halkı büyüklüğü, 2000 yılı itibarıyla aynı konutta yaşayan ortalama kişi sayısını göstermektedir.

Tablo 10: 872 İlçe Arasında Keçiborlu Demografik Değişkenlerinin Sırası

İL: ISPARTA	KEÇİBORLU
Nüfus	547.
Şehirleşme oranı %	378.
Nüfus artış oranı ‰	243.
Nüfus yoğunluğu	476.
Nüfus bağımlılık oranı %	831.
Ortalama hane halkı büyüklüğü	669.

Kaynak: DPT, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004)
<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolge/gosterge/2004/ilce.pdf> (22.12.2011)

Türkiye'deki 872 ilçe arasında Keçiborlu'nun nüfus bağımlılık oranında 831. sırada olması, kentte bağımlılık oranının oldukça düşük olduğunu ve halkın geçim kaynaklarının yeterli olduğunu göstermektedir. Kentte 18 yaş altı nüfustan ziyade orta yaş üstündeki emekli kesim yüksektir.

İlçe, ortalama hane halkı büyüklüğünde ise 669. sıradadır. Buna göre kentte, çekirdek aile modeli hâkimdir ve şehirleşme oranı yüksek olduğundan aileler genellikle 2 çocuk sahibidir. Ancak kentin emekli kenti olduğunu göz önüne alırsak, ailelerin çocukları büyümüş ve haneden ayrılmış, genç nüfus azalmıştır. Kırsal kesimde de az çocuk yapıldığını dolayısıyla daha az bireye daha çok kaynak düştüğünü söyleyebiliriz.

Nüfus artış hızı düşük olduğundan kentte şehirleşme oranı da yüksek çıkmıştır. Nüfus yoğunluğu açısından ilk % 50'nin içinde olan kent, ortalama değerde nüfus büyüklüğüne sahiptir.

İlçelerdeki temel ekonomik faaliyetlerin yapısı istihdamın sektörel dağılımıyla ortaya konulabilmektedir. Sosyo-ekonomik gelişmeyle birlikte, toplam istihdam içinde, tarım sektörünün payı, görece olarak gerilerken sanayi ve hizmetler sektörlerinin payı artmaktadır. Bu kapsamda sanayi, ticaret, ulaştırma ve haberleşme, inşaat ve mali kurumlar işkollarında çalışanların toplam istihdam içerisindeki payları

istihdam göstergeleri arasında yer almıştır. Bu çalışmada kullanılan istihdam değişkenleri 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından alınmıştır.

Tablo 11: 872 İlçe Arasında Keçiborlu İstihdam Değişkenlerinin Sırası

İL: ISPARTA	KEÇİBORLU
Tarım sektöründe çalışanlar oranı %	570.
Sanayi sektöründe çalışanlar oranı %	233.
Hizmetler sektöründe çalışanlar oranı %	290.
İşsizlik oranı %	447.

Kaynak: DPT, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004)
<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf> (22.12.2011)

1935’den 1994’e kadar maden sanayi ve hizmetler sektörü gelişmiş olan Keçiborlu, 2000 yılında geriye düşmüş, çalışan kesim tarım sektörüne kaymış ve 872 ilçe bazında 570. sıraya yükselmiştir (Tablo 11). Keçiborlu, maden kentinden tarım kentine dönüşmeye başlamıştır. İşsizlik oranı fabrika açıkken daha düşük bir değerdeyken 2000 yılında artmış ve ilçelerin işsizlik oranı sıralamasında orta sıralarda yer almıştır. Bugün bu oran yükselmeye devam etmektedir.

Sağlık hizmetlerinin bir yerleşimde yeterli ve nitelikli bir şekilde sunulması ve vatandaşların bu hizmetlerden yararlanabilme olanakları, o yerin sosyal gelişme düzeyini yansıtan unsurlar arasındadır. Bu çalışmada sağlık değişkeni olarak kullanılan ve her bin canlı doğan bebek için bir yaşını doldurmadan ölen bebek sayısını gösteren bebek ölüm oranı, ilçelerdeki sağlık hizmetlerinin yaygınlığı, eğitim ve kültür düzeyi, ekonomik olanaklar gibi sosyo-ekonomik unsurlar açısından bir gösterge niteliğinde olup, gelişmeyle ters orantılıdır. Bebek ölüm oranı verileri (TÜİK) 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından alınmıştır.

Tablo 12: 872 İlçe Arasında Keçiborlu’nun Sağlık, Eğitim ve Gelişmişlik Sırası

İL: ISPARTA	KEÇİBORLU
Okuryazar oranı %	568.
Bebek ölüm oranı ‰	29.
Gelişmişlik Sırası (3. Kademe)	228.

Kaynak: DPT, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004)
<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf> (22.12.2011)

İlçe, bebek ölüm oranında sıralamada 568. olarak sıralamada gerilerde yer almaktadır. Bu değere göre vatandaşların sağlık hizmetlerinden yeterince

yaralanabildiği ve ilçenin ekonomik ve sosyal unsurlar açısından gelişmiş olduğu sonucuna ulaşabiliriz (Tablo 12).

Eğitim değişkenleri, toplumlarda gelişmenin temel araçları olan bilgi ve teknolojinin üretilmesini, nitelikli işgücünün oluşmasını ve sosyal kalkınmayı sağlayan temel dinamiktir. Bu nedenle eğitim düzeyinin birincil göstergesi olan okuryazar nüfus oranı eğitim göstergeleri arasında yer almıştır. Değişkenlerden, okuryazar nüfus oranı, 2000 yılı nüfus sayımına göre okuma yazma bilen nüfusun altı ve yukarı yaştaki toplam nüfusa oranını göstermektedir. Keçiörlü, 872 ilçe içinde 29. sıra ile oldukça yüksek bir okuryazar oranına sahiptir. Fabrikada çalışan işçi aileleri için 1980'li yıllardan itibaren hemen her sene açılan okuma yazma kurslarının, bu değerin yüksek olmasında, payı büyüktür. İlçede refah düzeyinin yüksek olması, insanları eğitime sevk etmiştir. Ancak emekli olan işçinin yerini oğlu aldığı için yükseköğrenime önem verilmemiştir. Fabrika kapandıktan sonra ise kent merkezi ve kırsalında yükseköğrenime verilen değeri artmış, böylece üniversiteye gönderilen öğrenci sayısı artmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın 2004 yılında yayınladığı "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"na göre, Keçiörlü'nün gelişmişlik sırası 3. kademededir. Bu gruptaki 309 ilçenin genel karakteristiği özellikle endüstriyel bitkiler üretiminde uzmanlaşmaları ve tarım ağırlıklı bir ekonomik yapı sergilemeleridir (Harita 2). Bu derecelendirme, Keçiörlü'nün artık bir tarım kentine dönüştüğünü ve bu sürecin kıstaslarını ortaya koyduğunu belirtmektedir.

Üçüncü derecede gelişmiş ilçelerde demografik göstergelerin çoğu ülke ortalamalarının altında bulunmaktadır. Şehirleşme oranı yüzde 48 düzeyindedir. 1990-2000 döneminde yıllık ortalama nüfus artış hızı ise yüzde 7 iken nüfus bağımlılık oranı (% 58) ve ortalama hane halkı büyüklüğü (% 5) ülke ortalamasının üzerindedir.

Nüfusun önemli bir kısmı tarım sektöründe çalışmaktadır. Toplam istihdamın yüzde 70'i tarım, yüzde 6'sı sanayi ve yüzde 24'ü hizmetler sektöründe yer almaktadır. Sanayi ve hizmetler sektörlerinin yeterince gelişme gösterememesi, ücretli çalışanlar ve işverenler oranlarının düşük seviyede gerçekleşmesine neden

olmuştur. Ücretli çalışanların ve işverenlerin toplam istihdama oranı sırasıyla % 25 ve % 1'dir.

Temel sosyal göstergelerden okuryazar nüfus oranı (% 86) ve okuryazar kadın nüfus oranı (% 78) ülke genel seviyesinin (% 87 ve % 81) altındadır (<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf>, 22.12.2011, s: 61). Buna göre Keçiborlu artık bir maden kenti değildir. Ancak DPT'nin tarım kentleri olarak nitelendirdiği kentlerdeki tarımla uğraşan nüfus, ortalama hane halkı büyüklüğü kriterlerine de tam olarak uymamaktadır. Nitekim hane halkı anketinde elde edilen sonuçlar bu yöndedir.

Harita 2: Üçüncü Derecede Gelişmiş İlçeler



Kaynak: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004)
<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf> (22.12.2011)

Tablo 13: 872 İlçe Arasında Keçiborlu'nun Mali Değişkenler ve Tarımsal Üretimdeki Sırası

İL: ISPARTA	KEÇİBORLU
Fert başına genel bütçe geliri (Bin TL)	383.
Vergi gelirlerinin ülke içindeki payı %	435.
Tarımsal üretimin ülke içindeki payı %	401.

Kaynak: DPT, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2004)
<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf> (22.12.2011)

Mali değişkenler ilçelerdeki gelir seviyesi ve sermaye birikiminin ortaya konması için yerleşimlerdeki banka şubesi sayısı ve gelir, gider ve vergi tutarları mali değişkenler olarak kullanılmıştır. Kişisel ve kurumsal gelir düzeyini yansıtan göstergelerden fert başına genel bütçe gelirleri, fert başına genel bütçe giderleri,

genel bütçe gelirlerinin giderlere oranı, fert başına gelir vergisi, fert başına kurumlar vergisi, gelir ve kurumlar vergisinin Türkiye içindeki payı 2000 yılı itibarıyla Maliye Bakanlığı'ndan alınmıştır.

Fert başına genel bütçe ile Keçiöorlu tüm ilçeler arasında ön sıralarda yer almaktadır. Fabrika kapanmış bile olsa, o dönemde insanların yaptıkları bireysel yatırımlar ve emekli maaşları nedeniyle gelir açısından iyi durumdadır (Tablo 13).

1980'li yıllarda, vergi gelirleri ile önde olan ilçe, 2000 yılı verilerine göre 435. sırada yer almaktadır. Bütün içinde iyi bir durumda olan ilçenin, Etibank tesisinin yerinin doldurulamaması, yeni yatırımlar yapılamaması ve tesisler kurulmadığından nüfusu düşmeye devam etmektedir. Dolayısıyla son yıllarda vergi gelirleri açısından gerilerde kalması öngörülmektedir. Nitekim vergi gelirleri doğrudan nüfus ve kazanç ile ilgilidir (Tablo 13).

Ülkemizde çalışan kesimin yaklaşık yarısının gelirini tarım sektöründen elde ettiği dikkate alınırsa, ilçelerdeki tarımsal gelişmeyi ve üretim düzeyini belirten göstergelerin bilinmesi önemlidir. Bu nedenle, ilçenin coğrafi yapısı, iklim özellikleri, pazarlara yakınlığı, üretimde modernizasyon gibi özellikleri yansıtan bitkisel, hayvansal ürünler ve canlı hayvan üretimi değerlerini kapsayan tarımsal üretim değeri gösterge olarak kullanılmıştır. DPT'nin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'nda Tarımsal üretim değeri 2000 yılı itibarıyla, TÜİK'ten sağlanmıştır.

Keçiöorlu tarımsal üretiminin ülke içindeki payı, 872 ilçe bazında 401. sıradadır. Sıralamada ilk %50 içinde yer alan ilçenin, Giriş bölümünde tarım potansiyeli verilirken lokasyon, ulaşım, verimli topraklar, farklı ürün desenleri gibi pek çok imkânına dikkat çekilmiştir. İlçe, kaynaklarını değerlendirebildiği takdirde bu sıralamada ilk dörtte birlik kesimin içinde yerini alabilir (Tablo 13).

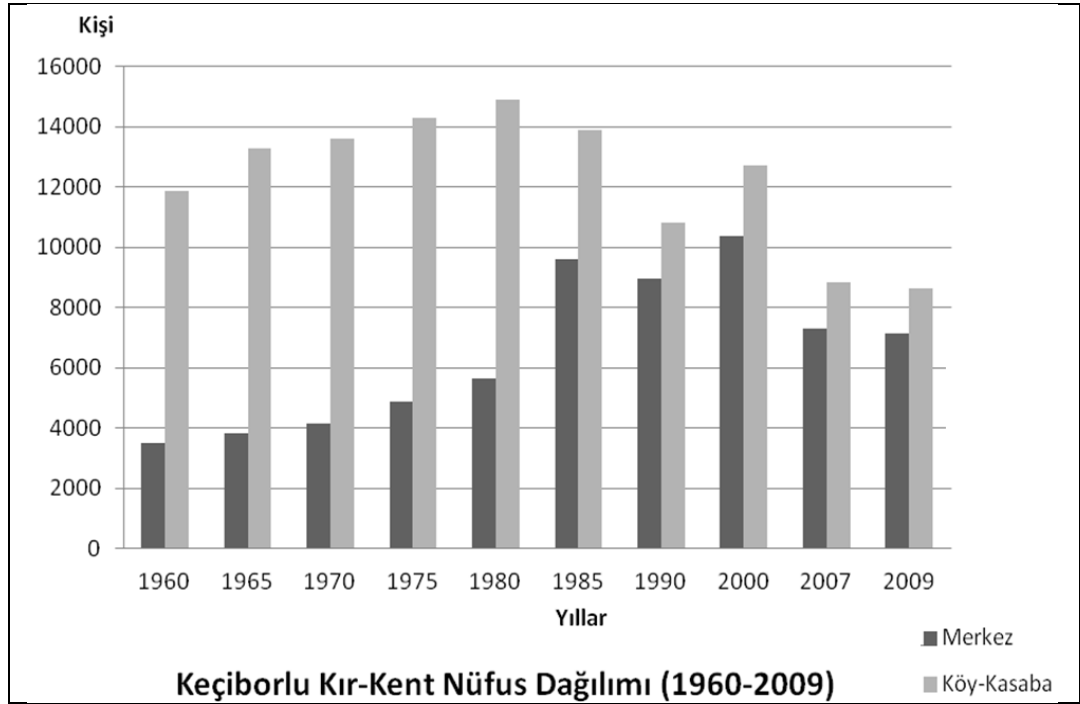
Keçiöorlu'da 500 haneye uyguladığımız hane anketinde, soruları cevaplayan aile üyeleri "görüşülen kişi" olarak belirtildi ve oluşturduğumuz grafik ve tabloların bir kısmı bunlara göre hazırlandı (doğum tarihi, doğum yeri, meslek, eğitim, çalışma durumu, tutum ölçeği, statü vb.). Bunun yanı sıra görüşme yapılan hane üyesinin

belirttiği aile reislerine yönelik sorular (aile reisinin aynı anda yürüttüğü iş sayısı, meslek, statü vb.) için ayrıca tablo ve grafikler düzenlenmiştir. Değerlendirmelerde yeri geldiğinde anket uyguladığımız 500 hanenin toplam 1537 nüfusu için düzenlenen tablo ve grafikler de yorumlarda işe koşulmuştur. Bu bölümde öncelikle hane anketi örnekleminin karakteristik özelliklerini vererek anket grubu hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra esnaf ve hane anketi bulgularını kükürt fabrikasının açık olduğu dönemle karşılaştırarak meydana gelen değişimler tablo ve grafiklerle açıklanacaktır. Ayrıca bu bulgular ilçenin 2000 yılı ve sonrasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerine yönelik bilgilerle desteklenerek ilçe hakkında geniş bir perspektif oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.3.1 Nüfus

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) 2011 yılı nüfus verilerine göre, kent merkezindeki nüfus, 7049'a, kır nüfusu ise 8118'e düşmüştür. 2009 yılında 15790 olan toplam nüfus ise 15167 olmuştur. İki sene içerisinde, kent merkezinden 85, kırsal kesimden ise 538 kişi başka kentlere göç etmişlerdir.

Grafik 4'de 1960-2009 yılları arasında kır nüfusunun kentli nüfustan daha yüksek olduğu görülür. Kırsal nüfusun fazla olduğu bölgelerde tarım ve hayvancılık faaliyetleri ana geçim kaynağıdır. Yukarıdaki verilere göre Keçiörlü bir tarım kenti görünümündedir. Çalışma alanımızda, 1960'lı yıllardan 1985'e kadar köy ve kasabaların nüfusu önde iken, 1985'ten itibaren kır ve kent nüfusu arasındaki farkın azaldığını, 2009 yılında da toplam kır nüfusu ile kent arasında farkın yaklaşık bin kişiye düştüğünü gözlemliyoruz. 1980'den 1990 yılına kadar köyden göç eden nüfusun bir kısmının kent merkezindeki kükürt fabrikasında çalışmak için Keçiörlü'ya kaydığını söyleyebiliriz. Tüm yılları dikkate aldığımızda ilçenin madene bağlı olarak oluşmuş ve gelişmiş bir yerleşim birimi olmaktan ziyade daha önce de değindiğimiz gibi tarımsal faaliyetlere bağlı olarak kurulmuş bir yerleşim merkezi olduğu ortaya çıkmaktadır.



Grafik 4:Keçiborlu Kır-Kent Nüfus Dağılımı (1960-2009)

Kaynak: 2009 Isparta Çevre Durum Raporu nüfus verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

2000 yılından itibaren ise hem kent merkezi hem de kırsalı dışarıya göç verir hale gelmiştir. 1994 yılında, o güne kadar kent ekonomisine canlılık katan maden ocaklarının kapatılması ile azalan ticari ve ekonomik faaliyetler dışarıya göçün en temel sebeplerinden biridir.

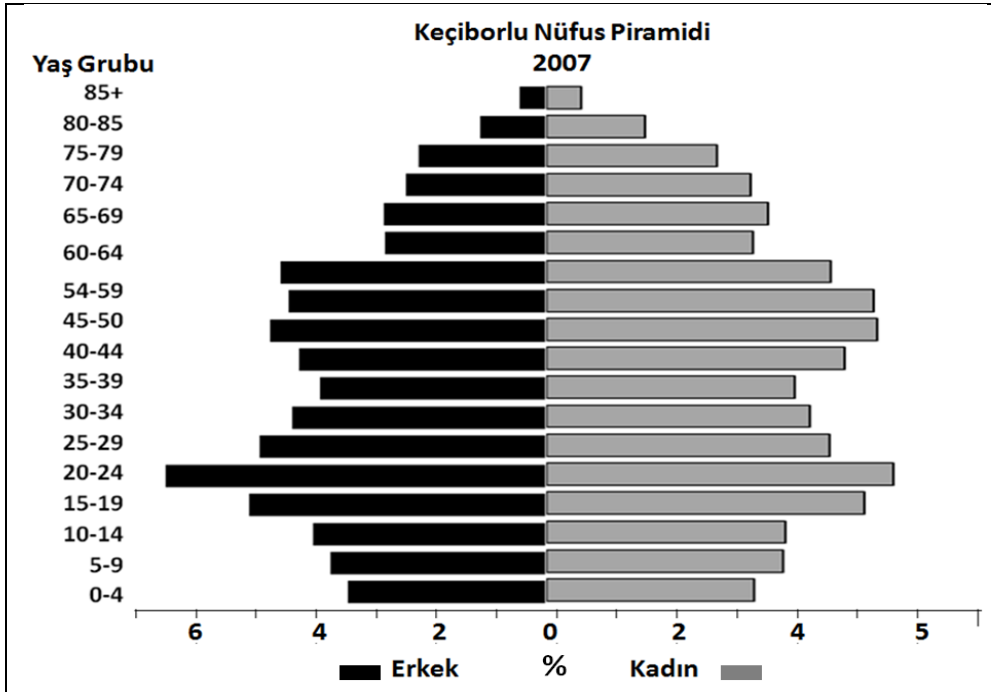
1990 yılından 2000 yılına kadar ilçede ilçe merkezi ve kırsalında nüfusta meydana gelen artış şu şekilde açıklanabilir: Etibank'ın başka tesislerine tayin olan çalışanlar ile Almanya, Fransa gibi Avrupa ülkelerinde çalışan Türk işçiler emekli olup memleketlerine dönmüştür. Bunu dışında 2000 nüfus sayımında o anda kentte ikametgâh etmekte olan meslek yüksekokulu öğrencileri de dâhil edilmiş olup, kente verilen hizmet ve maddi kaynaklarda azalma olmaması için nüfus olduğundan fazla gösterilmiş olabilir.

TÜİK verilerine göre 2009 yılında erkekler 7.759, kadınlar ise 8.031 kişi olarak kent toplam 15.790 nüfusludur. Kentte cinsiyet dağılımındaki değerler birbirine yakındır. Çalışma sahası ve genelinde erkelerin, iş bulmak amacıyla kenti terk etmesi ve sonucunda erkek nüfusunda azalma durumu söz konusu değildir; aileler kendi yaşamlarını idame ettirecek refah seviyesine sahiptir.

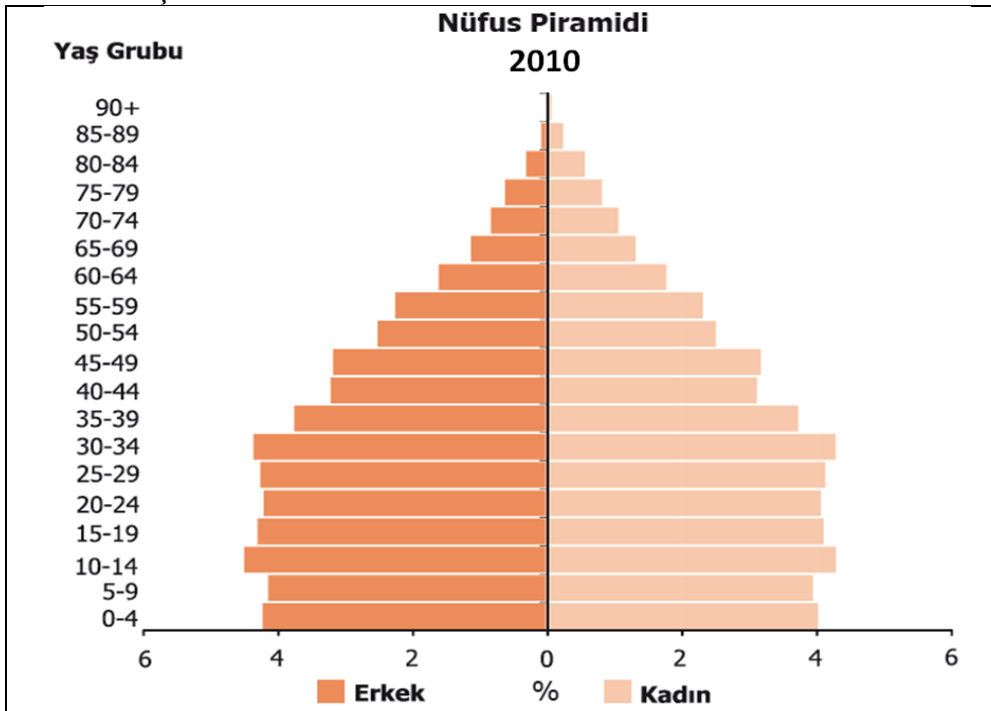
İlçe'nin Senir, Aydoğmuş, Kılıç ve İncesu beldeleri, kent merkezine yakın olduğundan, bir takım maden işçisi ve kentte farklı iş kollarında çalışanlar, gününbirlik kendi araç ya da servisleriyle iş yerlerine gidip gelebilmekteydi. Bu çalışanlar geçmişte de olduğu gibi kendi iş alanları haricinde aynı zamanda faal çiftçilikle de uğraşmaktadırlar. Nitekim bu yöreler nüfus yoğunluklarından dolayı belediye olmuşlardır.

Araştırma sahamız Keçiborlu merkezinde nüfusun % 45'i, kırsalında ise % 55'i toplanmıştır (TÜİK, 2009). Şehirleşme oranının artışına bağlı olarak genelde kır nüfusu azalırken, kent nüfusu artmaktadır. Keçiborlu'da ise durum farklıdır. Keçiborlu ve civardaki sanayi ve ticaret merkezlerine ulaşım kolay olduğundan, köylüler ürettikleri ürünleri kolayca pazarlayabilmektedir. Özellikle Senir ve Kılıç beldeleri konum ve ekonomik olanaklar itibariyle avantajlı olduklarından nüfus buralarda yoğunlaşmıştır.

İlçenin yaş grubu ve cinsiyet dağılımına dair 2008 Isparta Çevre Durum Raporu'ndan 2007 yılı verilerine ulaşılabilmektedir. Buna göre oluşturan nüfus piramidinde tabanda çocuk ve bebek nüfusunda daralma, 20'li yaş gruplarında hafif bir genişleme ve ardından orta yaş grubunda yoğunlaşma görülmektedir. Buna göre ilçe'de doğum oranındaki düşme ve orta yaş grubundaki artış kentleşmiş yerleşim birimlerinde görülen durumdur (Grafik 5). Türkiye'nin 2010 yılı nüfus piramidi (Grafik 6) ile benzer özelliklere sahip olan kentte çocuk nüfusu Türkiye ortalamasının altındadır. Buna karşın 20-24 yaş grubu ile orta yaş grubu ise Türkiye ortalamasının üstündedir.



Grafik 5: 2007 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Keçiborlu Nüfus Piramidi
Kaynak: 2008 Isparta Çevre Durum Raporu'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.



Grafik 6: 2010 Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Türkiye Nüfus Piramidi
Kaynak: tuik.gov.tr

Hane anketinde 500 hanede ulaşılan toplam 1537 nüfusun ana yaş gruplarına dağılımında 0-14 yaş grubu % 19, 20-39 yaş grubu %28, 40-64 yaş grubu toplam % 42, 66 yaş ve üstü ise toplam % 5 oranındadır. 1537 kişiden oluşan örneklemde en büyük yoğunluk orta yaş grubundadır. Nitekim bu oranlar 2007 yılı Keçiborlu nüfus piramidindeki oranlarla da örtüşmektedir. Cinsiyet dağılımına bakıldığında ise 788 kadın ve 749 erkek nüfustan oluşmaktadır. Kadın ve erke nüfusu arasında fazla bir fark yoktur.

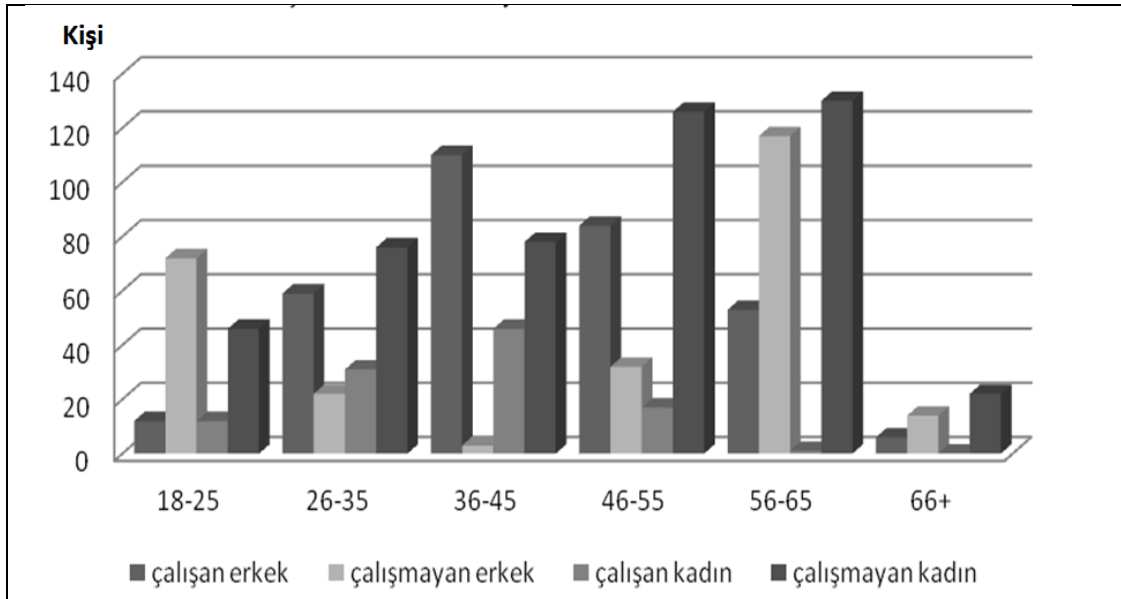
Anket uygulanan konutlarda anketin birebir uygulandığı görüşülen hane üyelerinin cinsiyet, yaş grubu ve medeni durumlarının verildiği Tablo 14’de toplam erkek (267) ve kadın arasında (233) yine önemli bir fark bulunmamaktadır; ilçede kadın-erkek nüfusu dengededir. Ankete katıların %84’ evli olup bu rakam özellikle 55-59 yaş grubunda en yüksektir (74 kişi). Yaş grubu küçüldükçe bekrların oranı artmıştır (toplam 15 kişi); 50-74 yaş arasında eşini kaybetmiş insanların oranı artmaktadır. Görüşülen kişiler içinde bekrların oranı %3 iken, eşini kaybetmişlerin oranı %12 olup bunların çoğunluğu kadındır (43 kadın, 19 erkek).

Tablo 14: Görüşülen Hane Üyeleri, Yaş Grupları, Cinsiyet ve Medeni Durumları

Yaş Aralığı	Cinsiyet	Medeni Durum				
		Evli	Dul ya da boşanmış	Bekâr	Toplam frk	Toplam %
15-19 Yaş	Kadın	0	0	1	1	100
20-24 Yaş	Erkek	0	0	1	5	20
	Kadın	0	0	4		80
25-29 Yaş	Erkek	2	0	1	12	25
	Kadın	8	0	1		75
30-34 Yaş	Erkek	23	1	0	38	63
	Kadın	12	2	0		37
35-39 Yaş	Erkek	27	0	0	76	35
	Kadın	41	4	4		65
40-44 Yaş	Erkek	30	0	0	58	52
	Kadın	23	5	0		48
45-49 Yaş	Erkek	33	1	0	59	58
	Kadın	22	3	0		42
50-54 Yaş	Erkek	21	8	0	67	43
	Kadın	31	7	0		57
55-59 Yaş	Erkek	48	3	0	81	63
	Kadın	26	1	3		37
60-64 Yaş	Erkek	42	2	0	66	67
	Kadın	9	13	0		33
65-69 Yaş	Erkek	8	2	0	12	83
	Kadın	2	0	0		17
70-74 Yaş	Erkek	12	2	0	22	64
	Kadın	3	5	0		36
75-79 Yaş	Kadın	0	3	0	3	3
Toplam frk		423	62	15	500	Toplam kadın 267
%		84,6	12,4	3	100	Toplam erkek 233

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

4.3.2 Çalışan Nüfus



Grafik 7: Hane Anketi Yaş Grubu ve Cinsiyetlerine Göre Aktif Nüfus(1537 kişi)

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

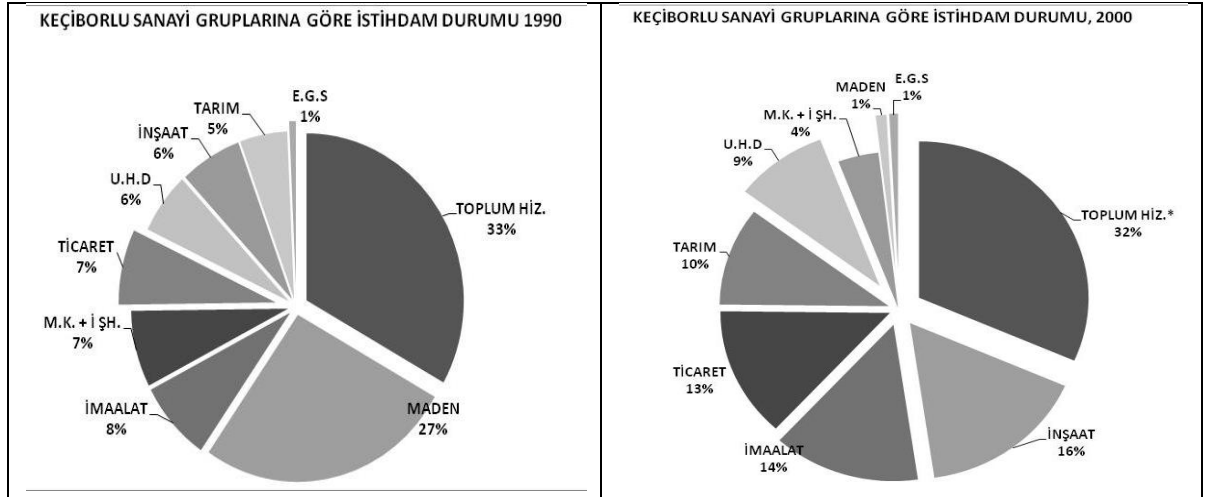
Örnekleme oluşturan 1537 hane üyesinden çalışabilir çağ (15-65 yaş) nüfusu içinde çalışan kadın ve erkeklerin sayısı yukarıdaki Grafik 7’de gösterilmektedir. Buna göre çalışabilir çağ nüfusunda, çalışan erkeklerin % 4’ü 18-25 yaş, % 18’i 26-35 yaş, % 34’ü 36-45 yaş, % 26’sı 46-55 yaş ve % 16’sı da 55-65 yaş aralığındadır. %2 oranında bir grup da 66 yaş ve üstü olmasına rağmen hala çalışmaya devam etmektedir. Buna göre çalışan erkek nüfusun toplam % 78’i 35 yaş üstüdür.

Çalışmayan erkek nüfus içinde ise en büyük pay % 50 oranında 56-66 yaş ve üstüdür. İkinci sırada % 28 oranında 18-25 yaş ve % 9 oranında 26-35 yaş grubu olmak üzere toplam % 37 oranındaki genç erkek nüfusunun çalışmadığı ortaya çıkmaktadır.

Görüşme yapılan kadın nüfusu içinde ise çalışmayan kadınların sayısının yüksektir. Çalışan kadınların % 11’i 18-25 yaş, % 29’u 26-35 yaş, % 43’ü 36-45 yaş ve 16’sı 56-65 yaş aralığında olup, en yüksek oran orta yaş grubundadır.

Tüm hane üyelerinin genel çalışma durumuna bakıldığında 18 yaş ve üstü 1169 kişiden % 63’ü çalışmamaktadır. Çalışan % 37’lik kesimde ise en fazla çalışanlar % 59 oranında 36-55 yaş aralığındadır. 56-65 yaş aralığında çalışanların

oranı ise % 13'tür. Genç nüfustan çalışanların oranı ise (18-35 yaş) % 27'dir. Buna göre genç nüfus, orta yaş grubuna göre sayı ve çalışma oranı açısından daha düşük değerdedir.



Grafik 8: Keçiborlu İşgücü Dağılımı
1990 (%)

Grafik 9: Keçiborlu İşgücü Dağılımı
2000 (%)

(*) İyi tanımlanmamış faaliyetler, Toplum hizmetleri sektörüne dâhil edilmiştir.

M.K. + İ. ŞH: Mali kurumlar ve Sigorta İşletmeleri

U.H.D: Ulaşım, Haberleşme, Demiryolları.

E.G.S: Elektrik, Gaz, Su.

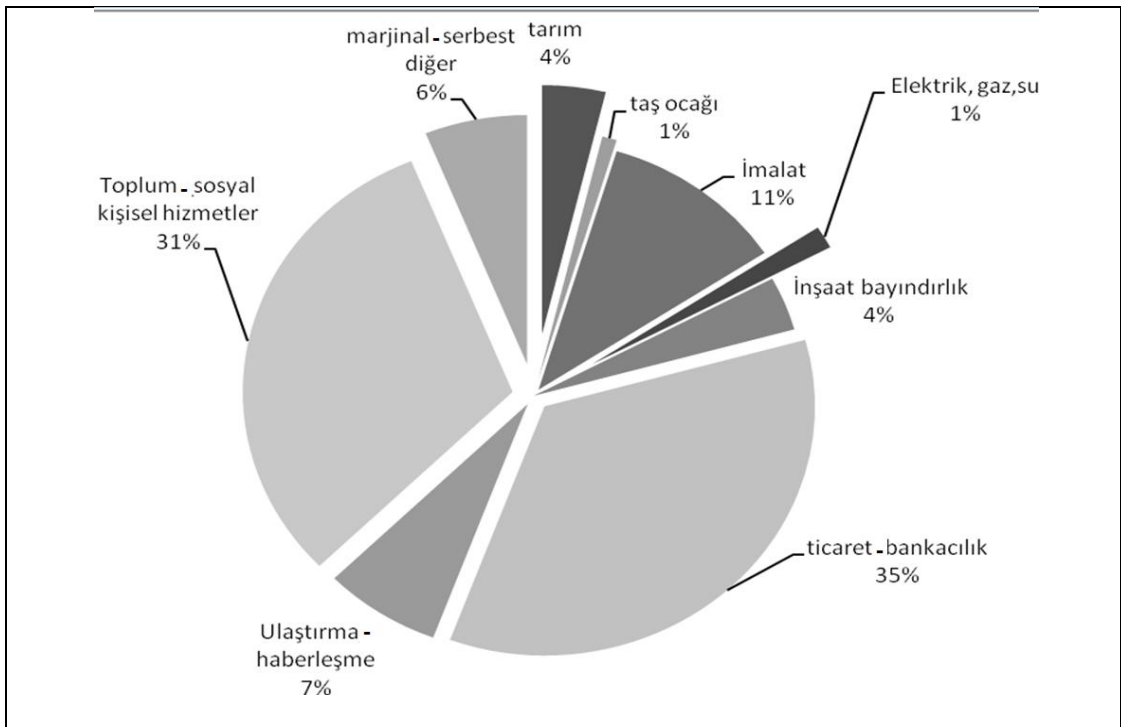
Kaynak: TÜİK, 1990 ve 2000 Nüfus Sayımları, Isparta

TÜİK'in, 1990 ve 2000 Nüfus Sayımları'nda Keçiborlu' nun ortaya çıkan sektörel dağılımını baktığımızda ilçenin işgücünün ve ekonomisinin çok farklı alanlara kaydığını gözlemliyoruz(Grafik 8, 9).

1990' da Kükürt Fabrikası faaliyette olduğu için işgücünün % 27 gibi büyük bir kısmı maden sektöründeydi. Madene dayalı bu ekonomide yıllar içinde artan nüfusla beraber toplum hizmetleri de % 33'e yükselmiştir. Bunun yanında % 7 olan ticaret istihdamı ve % 5'lik tarım işçisi, ilçede tarım ve ticaretin gelişmediğinin göstergesidir. Ticaretin, bu dönemdeki nüfus yoğunluğuna rağmen gelişmemesinin nedeni, kentin Isparta merkeze yakınlığıdır. İnsanlar gününbirlik olarak merkeze gidip ihtiyaçlarını oradan gidermeyi tercih etmektedirler. Kent esnafı daha çok civar köy ve kasabalardan gelen halkın ihtiyaçlarını gidermektedir.

2000 yılına gelindiğinde ise kentin ekonomik yaşamında toplum hizmetleri yine % 32 oranıyla birinci sıradadır. Farklı olarak ikinci hâkim sektör olan madencilik, fabrika kapatıldığı için, % 27'lerden % 1'e düşmüştür. İnsanlar, tarım ve diğer sektörlerle yönelmek zorunda kalmış; tarım % 10'a, ticaret % 13'e yükselmiştir. Diğer sektörlerin hepsinde de artışlar olmuştur. Organize sanayinin ilçeye 16 km. mesafede olmasının yanı sıra kentten günlük Isparta'ya gidilebildiğinden imalat sektöründe çalışan Keçiborluların oranı % 14'e, inşaat sektöründe çalışanların oranı ise % 16'ya çıkmıştır. Kentte, sanayi ve hizmetler sektörü tarım sektöründen daha çok gelişmiştir.

Bugün de nüfusu giderek azalan kentte tarımın geliştiğini söyleyemiyoruz. Nitekim kent merkezinde hane anketinde ulaştığımız çalışanların sektörel dağılımını gösteren Grafik 10'da tarımda çalışanların payı % 4'tür.



Grafik10: Hane Anketi İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Aktif Nüfus(1537 kişi)
Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Çalışan nüfusun iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımında % 35 oranında ticaret faaliyetlerinin ön planda olduğu görülmektedir. Nitekim örneklemede esnaflıkla uğraşanların sayısı 116'dır. Daha sonra % 31 oranında toplum hizmetleri ve % 11 oranında da imalat sektörü gelmektedir. Çalışan 1169 kişi içinde tarım

sektöründe çalışanların oranı % 4'tür. Ancak metinde daha sonra değinilen hanelerin yan gelirleri bölümünde tarım ürünlerinin payının yüksek olduğu görülecektir. Dolayısıyla örneklemedeki haneler için tarım temel geçim kaynağı değil, bir yan gelir kaynağı olarak görülmektedir.

4.3.3 Nüfus Hareketleri

Tablo 15: Hane Anketi Görüşülen Kişi Doğum Yerleri

Doğum yeri	Frk	%
Diğer	43	8,6
Keçiborlu-Köy-Kasaba	38	7,6
Isparta ve İlçeleri	52	10,4
Keçiborlu	307	61,4
Burdur	17	3,4
Dinar	43	8,6
Toplam	500	100

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Görüşülen kişilerin % 61'i, Keçiborlu yerlisi, diğer % 8'i ise Keçiborlu'nun Kuyucak köyü, Gülköy, İncesu, Özbahçe köyleri ile Senir ve Kılıç kasabalarından ilçeye göç etmiştir. Isparta ve ilçelerinden gelen kısım ise % 10'dur. Ancak bu kişilerin çoğunluğunun ailesi Keçiborlu'da ikametgâh eden kimselerdir, sadece doğum olayı daha iyi imkânlarla sahip olan Isparta hastanelerinde gerçekleşmiştir. Bunun dışında ilçeye özellikle 1961-1980 yılları arasında Burdur köy ve kasaları ile Afyon ili Sandıklı ve Dinar ilçelerinden önemli oranda göç gerçekleşmiştir (bkz: Tablo 6).

Tablo 16: Esnaf Anketi-İşletme Sahiplerinin Doğum Yeri

	Frekans (frk)	%	Isparta Dışı Doğum Yeri	frk	%
Isparta	3	6	Antalya	1	2
			Denizli	1	2
			Ankara	1	2
Isparta Dışı Doğum Yeri	11	22	Konya	1	2
			Dinar	3	6
Keçiborlu	36	72	Burdur	4	8
Toplam	50	100	Toplam	11	22

Kaynak: Keçiborlu Esnaf Anketi, 2011

Kentte esnaflar arasında rastgele seçilen 50 işletmeciye doğum yerleri sorulmuş ve esnafın % 72'si Keçiborlu yerlisi ve % 22'lik diğer kesimin de (Isparta dışı doğumlular) çoğunlukla Burdur ve Dinar'dan gelip ilçeye yerleştikleri anlaşılmıştır. Fabrikanın açık olduğu dönemde civar kent ve kasabalardan ilçeye gelip esnaflık yapanların sayısı bugün çok azdır. 80'li yıllarda ilçeye gelip işyeri açan işletmeciler, o günlerde kent merkezinde boş dükkân bulmanın çok zor olduğunu, bugün ise çok sayıda boş mağaza ve ev olduğunu belirtmektedirler (Tablo 16).

4.3.4 Aile Yapısı, Eğitim, Sağlık Durumu ve Meslek Grupları

Hane anketi için 500 aile ile görüşüldü ve toplam 1537 aile ferдинin yaş, cinsiyet, medeni hal bilgilerine ulaşıldı. Buna göre görüşülen ailelerin sırasıyla % 32 ve % 28'ini üç ve dört aile bireyinin oluşturduğu çekirdek aileler oluşturmaktadır. İki kişiden oluşan hanelerde ise aile bireylerinin orta yaşın üzerinde olduğu ve çocuklarının evden evlilik, iş gibi nedenlerle ayrıldığı görülmüştür. Ailelerin genellikle 2 ya da 3 çocuk sahibi oldukları gözlenmektedir. Dört ve üzeri çocuk sayısına sahip aileler bütünde az bir yer teşkil etmektedir. Beş ve üzeri hane üyesine sahip aileler ise büyükanne ve/veya büyük babanın da olduğu geniş aileler olarak kabul edilmesine karşın anket grubumuzdaki 5 kişilik aile üyeleri grubunda 30-59 yaş arası insanlar çoğunluktadır. 65- 74 yaş grubu arası aile bireyleri ise en fazla 2 kişilik ailelerde bulunmaktadır (Tablo 17). Örnekleme ortalama hane halkı büyüklüğü 3.07'dir.

Tablo 17: Aile Büyüklüğü ve Yaş Gruplarının Dağılımı

Yaş grubu	1 kişilik hane	2 kişilik hane	3 kişilik hane	4 kişilik hane	5 kişilik ve üstü hane	Toplam	
15-19 yaş	0	0	1	0	0	1	
20-24 yaş	0	0	4	0	1	5	
25-29 yaş	0	5	6	0	1	12	
30-34 yaş	0	3	12	18	5	38	
35-39 yaş	1	3	26	37	9	76	
40-44 yaş	3	4	5	29	17	58	
45-49 yaş	1	0	22	28	8	59	
50-54 yaş	16	15	30	4	2	67	
55-59 yaş	3	33	36	7	2	81	
60-64 yaş	9	29	15	13	0	66	
65-69 yaş	2	10	0	0	0	12	
70-74 yaş	4	13	2	3	0	22	
75-79 yaş	0	0	3	0	0	3	
Toplam	frk	39	115	162	139	45	500
	%	7,8	23	32,4	27,8	9	100

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012**Tablo 18:** Hane Anketi Görüşülen Kişi Eğitim Durumu ve Meslekleri

Eğitim Durumu		Memur	İşçi	Esnaf	Diğer Emekli	Evhanımı S.meslek Diğer	Etibank Emekli	Top
Okuma yazması yok	frk	0	0	0	0	9	0	9
	%	0	0	0	0	1,8	0	1,8
5yıllık İlkokul mezunu	frk	0	26	17	16	123	71	253
	%	0	5,2	3,4	3,2	24,6	14,2	50,6
Ortaokul mezunu	frk	2	9	4	10	22	8	55
	%	0,4	1,8	0,8	2	4,4	1,6	11
Lise mezunu	frk	21	4	21	16	43	12	117
	%	4,2	0,8	4,2	3,2	8,6	2,4	23,4
Y.okul öğrenci mezun	frk	26	5	14	13	5	3	66
	%	5,2	1	2,8	2,6	1	0,6	13,2
Toplam	frk	49	44	56	55	202	94	500
	%	9,8	8,8	11,2	11	40,4	18,8	100

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

Görüşülen aile bireylerinin (500 kişi) yarısı beş yıllık ilkokul mezunudur, bunu % 23 ile lise mezunları ve % 11 ile de ortaokul mezunları takip eder. Buna göre ilçedeki örneklemimiz içinde okuma yazma oranının yüksek olduğunu ancak yükseköğretim eğitiminin halen düşük düzeyde gittiği söylenebilir (Tablo 18).

Meslek-Eğitim durumu ilişkisine bakıldığında; 5 yıllık ilkokul mezunlarının yaklaşık % 19'unun işçi olduğunu görürüz; bu grupta Etibank kükürt fabrikası işçi emeklilerinin payı yüksektir (% 14). Yine ev hanımlarının tüm grup içinde en yüksek değeri % 25 ile ilkokul eğitimi seviyesindedir. Memurların eğitim seviyesi sırasıyla % 21 ve % 26 oranında lise ve yükseköğretilerdir. Görüşülen kesimde esnafların en çok lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. Tablo 18'deki verileri genel anlamda değerlendirdiğimizde cevaplayıcıların % 40'ını ev hanımları ve diğer meslek erbabı (marjinal iş vb.), % 10'u memur, %9'u işçi, % 11'ini de esnaf oluştururken tüm emeklilerin oranı ise % 30'dur. Buna göre örneklemimiz içinde en büyük payı ev hanımları ile emekliler almaktadır.

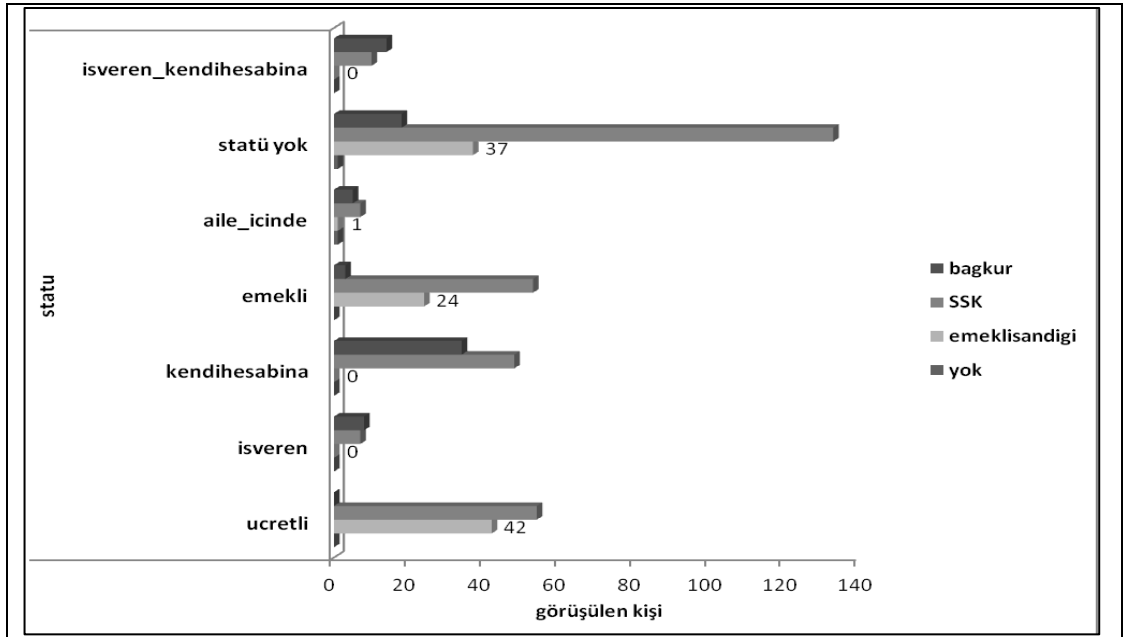
Tablo 19: Keçiborlu Hane Anketi Görüşülen Kişi Meslek ve Yaş Grupları

Yaş grubu		Memur	İşçi	Esnaf	Diğer emekli	Ev hanımı diğer	Etibank emekli	Toplam
15-19 Yaş	frk	0	0	0	0	1	0	1
	%	0	0	0	0	0,2	0	0,2
20-24 Yaş	frk	0	4	0	0	1	0	5
	%	0	0,8	0	0	0,2	0	1
25-29 Yaş	frk	3	0	2	0	7	0	12
	%	0,6	0	0,4	0	1,4	0	2,4
30-34 Yaş	frk	5	15	9	0	9	0	38
	%	1	3	1,8	0	1,8	0	7,6
35-39 Yaş	frk	13	12	16	0	35	0	76
	%	2,6	2,4	3,2	0	7	0	15,2
40-44 Yaş	frk	10	11	8	3	26	0	58
	%	2	2,2	1,6	0,6	5,2	0	11,6
45-49 Yaş	frk	15	2	12	5	25	0	59
	%	3	0,4	2,4	1	5	0	11,8
50-54 Yaş	frk	3	0	8	5	34	17	67
	%	0,6	0	1,6	1	6,8	3,4	13,4
55-59 Yaş	frk	0	0	0	13	31	37	81
	%	0	0	0	2,6	6,2	7,4	16,2
60-64 Yaş	frk	0	0	1	17	20	28	66
	%	0	0	0,2	3,4	4	5,6	13,2
65-69 Yaş	frk	0	0	0	4	2	6	12
	%	0	0	0	0,8	0,4	1,2	2,4
70-74 Yaş	frk	0	0	0	8	8	6	22
	%	0	0	0	1,6	1,6	1,2	4,4
75-79 Yaş	frk	0	0	0	0	3	0	3
	%	0	0	0	0	0,6	0	0,6
Toplam	frk	49	44	56	55	202	94	500
	%	9,8	8,8	11,2	11	40,4	18,8	100

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Yaş grupları ve meslek ilişkisi değerlendirildiğinde ortaya Etibank işçi emeklilerinin yaş aralığının 50-74 yaş olduğu ve örnekleme ev hanımlarının oranından sonra en yüksek değeri aldığını görürüz. Bunun yanı sıra aynı yaş grubunda ev hanımları ve diğer emeklilerin de yoğunluk göstermesi örnekleme bu yaş grubunun ağırlığını göstermektedir. Memur, işçi ve esnafların sayısı ise 30-50yaş aralığında artış göstermektedir. Bu durumda görüşülen hane bireylerinin

çoğunluğunu 50 yaş ve üstü olan emekli ve ev hanımları oluştururken, diğer mesleklerde orta yaş grubu hâkimdir (Tablo19).



Grafik 11: Keçiborlu Hane Anketi Görüşülen Kişi Çalışma Statüsü ve Sosyal Güvencesi

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Hane anketinde görüşülen kişilerin (500 kişi) çalışma durumları, statüleri ve sosyal güvenceleri arasındaki ilişki Grafik 11 ve Tablo 20'de görülmektedir. Ankete katılanların % 53'ü çalışırken, diğer % 47'si hiçbir işte çalışmamaktadır (Tablo 20). Tüm örneklem içinde Sosyal Sigortalar Kurumu'na (SSK) kayıtlı olanların toplam sayısı 312 olup frekansı en fazla olan sosyal güvence türüdür.

Her iki gruptan (çalışan-çalışmayan) da hiçbir sosyal güvencesi olmayanların oranı %4'tür. Tüm grubun %21'inin emekli sandığından, % 62'sinin SSK'dan, %16'sının da Bağ kur'dan sosyal güvencesi bulunmaktadır. Ailede çalışan kişilerin sigortasından, evlenmemiş tüm aile üyelerinin yanı sıra eşini kaybetmiş aile bireyinin kendisi ve bekâr-işsiz çocukları da yararlanabilmektedir. Dolayısıyla örneklem içinde hiç yeşil kart sahibine rastlanmamıştır. Çalışan kesimin %12'si emekli sandığından, %36'sı SSK'dan, %4'ü de Bağ kur'dan yararlanmaktadır.

Tablo 20: Keçiborlu Hane Anketi Görüşülen Kişi Çalışma Durumu, Sosyal Güvence ve Statü

Statü	Çalışma Durumu	Sosyal güvence					Toplam
			Yok	Emekli Sandığı	SSK	Bağ kur	
Ücretli	Çalışıyor	frk	0	42	54	0	96
		%	0	43,75	56,25	0	100
İşveren	Çalışmıyor	frk	0	0	0	1	1
		%	0	0	0	6,67	6,67
	Çalışıyor	frk	0	0	7	7	14
		%	0	0	46,67	46,67	93,33
Kendi hesabına	Çalışıyor	frk	0	0	48	34	82
		%	0	0	58,54	41,46	100
İşveren-Kendi hesabına	Çalışıyor	frk	0	0	10	14	24
		%	0	0	41,67	58,33	100
Emekli	Çalışmıyor	frk	0	24	51	3	78
		%	0	30	63,75	3,75	97,5
	Çalışıyor	frk	0	0	2	0	2
		%	0	0	2,5	0	2,5
Aile içinde	Çalışmıyor	frk	0	0	2	0	2
		%	0	0	14,29	0	14,29
	Çalışıyor	frk	1	1	5	5	12
		%	7,14	7,14	35,71	35,71	85,71
Statü yok	Çalışmıyor	frk	1	37	128	18	184
		%	0,53	19,58	67,72	9,52	97,35
	Çalışıyor	frk	0	0	5	0	5
		%	0	0	2,65	0	2,65

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

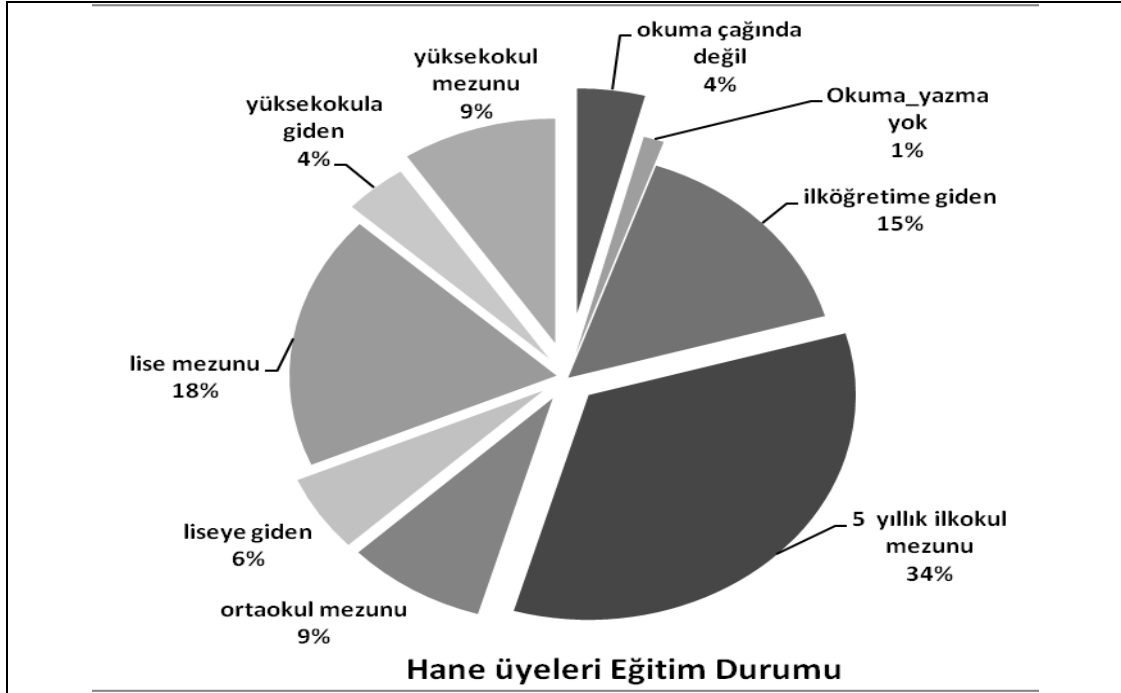
Çalışanların statülerini Tablo 20’de incelediğimizde; hiçbir statüsü olmayan 189 kişi içinde çalışmayanların sayısı 184’tür. Büyük çoğunluğunu ev hanımı, emekli ve dulların oluşturduğu (500 hanede toplam 202 ev hanımı, 149 emekli ve 62 dul, Tablo 14-18) bu grubun % 68’si SSK’lı, % 20’si Emekli Sandığı ve % 10’u Bağ kur’ludur. Bu gruptaki çalışan 5 kişi ise SSK’lıdır. Örnekleme aile içinde çalışanların oranı ise % 86 olup çoğunun kendine ayrı sigortası yoktur. Keçiborlulu işletmecilere uyguladığımız esnaf anketinde bazılarının SSK’lı olduğunu bunun yanı sıra daha önceden Etibank kükürt fabrikası çalışanı olanların da sonradan esnaflık yapmaya başladığı tespit edilmiştir.

Aynı durum hane anketinde de söz konusudur. Nitekim kendi hesabına-işveren statüsü ile sadece işveren ya da sadece kendi hesabına çalışanların içinde Bağ Kur yanında SSK'lı olan hane bireyleri de mevcuttur. Tablo 20'de işveren-kendi hesabına çalışanların % 42'si SSK'lı, % 58'i Bağ Kur'ludur. Sadece işveren-çalışan kesim içinde SSK ve Bağ kur'luların oranı birbirine eşittir (% 47). Sadece kendi hesabına çalışanların içinde ise SSK'lular % 59, Bağ Kur'lular ise % 41'dir. Tablo 20'de emekli statüsünde olan çalışmayan ve çalışan gruplarda ise; emekli olup çalışanların sadece SSK'lı 2 kişi olduğunu görürüz. Emekli olup çalışmayanların oranı ise % 98 olup büyük oranda SSK'lı olduğu, ikinci sırada da % 30 oran ile emekli sandığına kayıtlı olduklarını görürüz. Ücretli statüsünde çalışan grubun % 44'ü emekli sandığına bağlı memur, % 56'sıda SSK'ya kayıtlı işçidir. Hanede görüşülen kişilerin durumuna göre oluşturulan Tablo 20'de emekli olup bir-iki iş yürütenlerin sayısı az olmasına karşın hanelerde aile reisi olarak kabul edilen kişilerde bu oranın yüksek olduğu görülür (bkz: Grafik 14).

Keçiörlü'da merkez ve köylere hizmet veren bir aile sağlığı merkezi ile devlet hastanesi bulunmaktadır. Hastaneye 2011 yılında 22.722 erkek ve 26.532 kadın olmak üzere toplam 49.254 hasta başvuru yapmıştır. Bunlardan % 12'si 1-10 yaş, % 13'ü 11-20, % 13'ü 21-30, % 13'ü 31-40, % 11'i 41-50 yaş aralığında ve %17'si de 66 yaş ve üstü olan hastalardır. Grupta en büyük payı %21 oranında 51-65 yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır. 2011 yılı başvuran hastaların sayısı ve yaş gruplarına bakarak hastaların % 38'i 30 yaş ve altını, % 62'sini ise 31 yaş ve üstünü oluşturmaktadır. Keçiörlü Devlet Hastanesi'nden aldığımız verilere göre hastaneye gelenlerin çoğunluğunu yaşlı nüfus oluşturmaktadır. Bu yaşlı kesimin de % 70'ini SSK'lı kükürt fabrikası emeklileri oluşturmaktadır. Bu hastaların genel şikâyetleri yaşlılıktan kaynaklanan, tansiyon, şeker vb. gibi rahatsızlıklardır. Bölgede kükürtten kaynaklanan veya yöreye has özel bir hastalık tespit edilmemiştir.

Hane anketinde tüm hane üyelerinin Grafik 12'de gösterilen eğitim durumuna bakıldığında, 1537 hane üyesi içinden % 4'ünün henüz okuma çağında olmadığını, % 15'inin ilköğretime ve % 6'sının liseye gittiği anlaşılmaktadır. Bu grubu yüksekokula giden % 4'lük kesimi de eklediğimizde bütün içinde genç ve çocuk nüfusun ancak %29 oranında olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Tüm bireyler içinde 5 yıllık ilkököl

mezunları ağırlıktayken yükseköğretime gidenlerin sayısı son yıllarda giderek artmaktadır. % 4 oranındaki YO öğrencilerinden büyük çoğunluğu Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi'nde okumayı tercih ettiğinden ailelerin dışarıda öğrenim gören çocuklarının sayısı azdır.



Grafik12: Hane Anketi Eğitim Durumu (1537 kişi)

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

Kükürt fabrikası kapatıldıktan sonra kentte eğitim kurumları açılmaya devam etmiş ancak azalan nüfusla beraber Süleyman Konur ve Kükürt İlkokulları kapatılmış ve taşınmalı eğitime geçilmiştir. Keçiörlü ilçesi Isparta'ya yakın olduğundan tam olarak merkeziyetçi (kent merkezinin çevresindeki köy ve kasabalar için idari ve eğitim ve sağlık fonksiyonlarını yerine getirmesi) bir kent özelliği gösteremez. Ancak köy ve kasabalarındaki öğrenciler için eğitim alanında halen bir cazibesini korumaktadır.

2003 ve 2011 yıllarına ait ilçedeki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisi sayısını gösterir Tablo 21'i incelersek şu kanılara ulaşmak mümkündür: 2003 yılından 2011 yılına kadar nüfusta meydana gelen dalgalanmalara rağmen, ilköğretim ve ortaöğretim öğrenci sayılarında az bir azalma söz konusudur. Mevcut durumda kent nüfusunun 1/7'sini öğrenciler oluşturmaktadır. Kent için bu rakam iyi

sayılabilir ancak yaklaşık nüfusu 15 bin olan ilçe içinde toplam 2124 öğrenci sayısı çocuk ve genç nüfusun azaldığını göstermektedir. Ancak, kentte eğitimin niteliğinde artış meydana gelmiştir. Daha önceleri çocuklarının fabrikada çalışacağını düşünüp eğitime yeterli önemi vermeyen aileler, bugün çocuklarının eğitim hayatına çok uğraş vermektedir. Nitekim ilçede polis, subay, asker olmak temel istihdam kaynağı olarak görülmektedir. İlçede bu yönde doğan talepten dolayı, özel bir dersane bile açılmıştır. İlçe genelinde şu anda 9 ilköğretim okulu, bir anaokulu, dört orta öğretim kurumu, bir Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu, bir Öğretmenevi ile eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. İlçede sağlık meslek yüksekokulu ve çeşitli yapıda ortaöğretim kurumlarının yokluğu, eğitime son dönemlerde önem veren kentin bir eksikliğidir.

Tablo 21: 2003-2004 ve 2010-2011 Eğitim-Öğretim Yılında İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrenci Sayıları

2003-2004 Yılı Keçiborlu Merkez Öğrenci Sayısı		2003-2004 Yılı Keçiborlu Geneli Öğrenci Sayısı		2003-2004 Yılı Keçiborlu Taşımali Öğrenci Sayısı
İlköğretim	848	İlköğretim	1477	233
Lise	544	Lise	647	
Toplam	1392	Toplam	2124	
2010-2011 Yılı Keçiborlu Merkez Öğrenci Sayısı		2010-2011 Yılı Keçiborlu Geneli Öğrenci Sayısı		2010-2011 Yılı Keçiborlu Taşımali Öğrenci Sayısı
İlköğretim	779	İlköğretim	1265	232
Lise	574	Lise	667	
Toplam	1253	Toplam	2122	

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan verilere göre hazırlanmıştır.

NOT: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü eski binasında 2000 yılında çıkan yangından dolayı, 2000 bu yılından önceki verilere ulaşmak mümkün olmamıştır.

Üniversiteler, buldukları bölgenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasında, bilhassa olumlu yönde değiştirilmesi ve yenileştirilmesinde önemli işlevlere sahiptirler. Nitekim Isparta kenti, bir üniversite şehri olarak gelişirken, üniversitenin, tıp, ziraat, eğitim, işletme gibi alanlarda yetiştirdiği nitelikli insan gücü, Isparta'nın sanayi, tarım ve özellikle sağlık işlevlerini hızla geliştirmiştir. Süleyman Demirel Keçiborlu Meslek Yüksek Okulu da bu anlamda Keçiborlu için aynı etkilere sahiptir. Kükürt işleme tesisinin kapatıldığı dönemde hizmete giren MYO, bu maden kentinin, içine düştüğü travmayı kısmen hafifletmiştir.

MYO, kent merkezinde esnafın kazancını artırarak, öğrenci pansiyonlarının, kafe, internet, lokanta gibi yeni işyerlerinin açılmasını sağlayarak ekonomik yapıya katkı sağlamış; kent merkezinin canlanması ve ulaşımın kolaylaşmasında olumlu etkiler yaratmıştır. Ancak, Yalvaç, Bucak MYO kadar bulunduğu yöreyi olumlu yönde etkileyememiş; öğrenci sayısı bin civarında kalmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında MYO'nun yeterli kaynak ve bağlantılara sahip olmaması yanında yöre halkının, kente dışarıdan gelen öğrencileri benimsemesi ve üniversitenin olanaklarından faydalanma çabalarının yetersiz olması da söz konusudur. Kentten Isparta'ya günübirlik gidiş gelişlerin kolay olması ve üniversite öğrencilerine yeterli sayıda ve türde hizmet verememesinden dolayı, Keçiborlu, MYO'nun potansiyelinden yeterince faydalanamamaktadır. Ancak yerel halkın sosyal yapısının değişmesinde, hoşgörü, katılım, kültürel ve sportif etkinlikler ile insan ilişkilerinin artmasındaki olumlu etkiler, zaman içerisinde hissedilmeye başlanmıştır.

4.3.5 Aile Gelirleri, Tüketim ve Konut Özellikleri

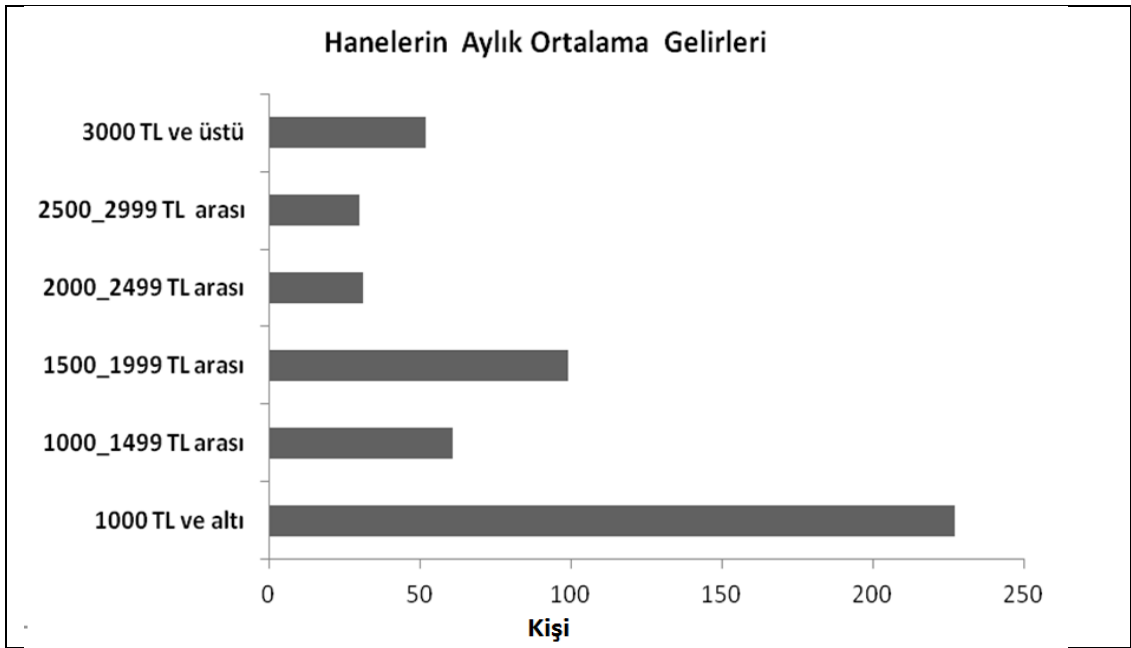
İşletme kapandıktan sonra halkın refah düzeyinde geçmişe nazaran düşüş olduğunu, sosyal ve kültürel hayatın eski canlılığını yitirdiğini hane üyelerine kentin geçmiş durumuna yönelik görüşlere verilen cevaplarda ortaya koymuştuk. Fabrikanın açık olduğu dönemle kapandıktan sonraki dönemde meydana gelen değişimleri en esaslı olarak Etibank emeklilerinin gelirinin geçmiş ve bugünkü durumunu karşılaştırarak belirlemek doğru olacaktır.

Tablo 22: Etibank Emeklisi Olan ve Olmayan Hanelerin Aylık Ortalama Geliri

Etibank emeklilerinin geliri (2012)	Etibank emeklisi olmayanların geliri (2012)
% 64'ünün 1000 TL ve altı	%36'sının 1000TL ve altı
%9'unun 1000-1499 TL arası	%14'ünün 1000-1499 arası
%15'inin 1500-1999TL arası	%22'sinin 1500-1999TL arası
% 4'ünün 2000-2499TL ve arası	%7'sinin 2000-2499TL ve arası
%3'ünün 2500-2999 TL arası	% 8'ünün 2500-2999 TL arası
%5'inin 3000 TL ve üstü	% 13 'ünün 3000 TL ve üstü

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Fabrika faaliyette iken maden işçileri içinde 3500-4000 TL arası geliri olanlar % 26 oranında iken bugün bu değer % 5'e, 2500-3000 TL arası olan geliri olanlar % 41'den %3'e düşmüştür. Etibank emeklilerinin gelirlerini, diğer hanelerin gelirleriyle karşılaştığımızda da gelirlerinin azaldığı göze çarpmaktadır (Tablo 22). Ailelerin yan gelirlerini dâhil etmediğimiz takdirde toplam 500 hane ve 1537 kişiden oluşan örnekleme aylık ortalama aile geliri hane başına 1590 TL ve net kişi başına düşen gelir ise 517 TL'dir.



Grafik 13: Keçiborlu Hane Anketi Aile Gelirlerinin Gelir Gruplarına Dağılımı

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Örnekleme oluşturan 500 hanenin anket verilerine göre 2012 Mart ayı itibariyle en alt gelir seviyesini oluşturan 1000 TL ve altı oranının tabana yayıldığını Grafik 13'te açıkça görebiliyoruz. İkinci sırada % 20 oranında 1500-1999 TL arası gelirli, üçüncü sırada da 1000-1499 TL gelirli gelmektedir. 3000TL ve üstü geliri olanlar ise çoğunlukla ailede birden fazla çalışanın olduğu memur ve esnaf aileleridir (bkz: Tablo 23).

Tablo 23: Hanelerin Aylık Ortalama Gelirleri ve Meslek Dağılımı

Hane aylık toplam geliri	Memur	İşçi	Esnaf	Diğer emekli	Etibank emeklisi	Ev hanımı Diğer	Top.
1000TL ve altı	2	18	11	19	64	113	227
1000-1499 TL arası	3	15	3	8	8	24	61
1500-1999 TL arası	12	9	18	18	11	31	99
2000-2499 TL arası	10	0	2	0	6	13	31
2500-2999 TL arası	6	1	6	0	5	12	30
3000 TL ve üstü	16	1	16	10	0	9	52
Toplam	49	44	56	55	94	202	500

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

Hane gelirleri ile mesleklerin karşılaştırıldığı Tablo 23'te 1000 TL ve altında geliri olanlar arasında birinci sırada ev hanımları, marjinal işler ve diğer serbest meslek sahiplerinin, ikinci sırada da emekli kesimin geldiği görülmektedir. 1000-1499 TL arası geliri olan hanelerde yine ilk sırada ev hanımları, ikinci sırada ise bu kez işçiler yer almaktadır. 1500-1999 TL ve arası geliri olan hanelerde memurların ve esnafın sayısı artarken serbest meslek sahiplerinin sayısı yine yüksektir.

2000-2499 TL ve arası geliri olan hanelerde memurlar, serbest meslek ve diğer meslek sahipleri yüksek değerde seyrederken 2500-3000 TL arası ile 3000 TL üstü geliri olanlarda karı-kocanın memur olduğu aileler ile esnaf birinci sırada gelmektedir. Bu seviyede geliri olanlar içinde emeklilerin de olmasından emeklilerin aynı anda başka işler de yürüttükleri ve yan gelirlerinin olduğunu anlıyoruz.

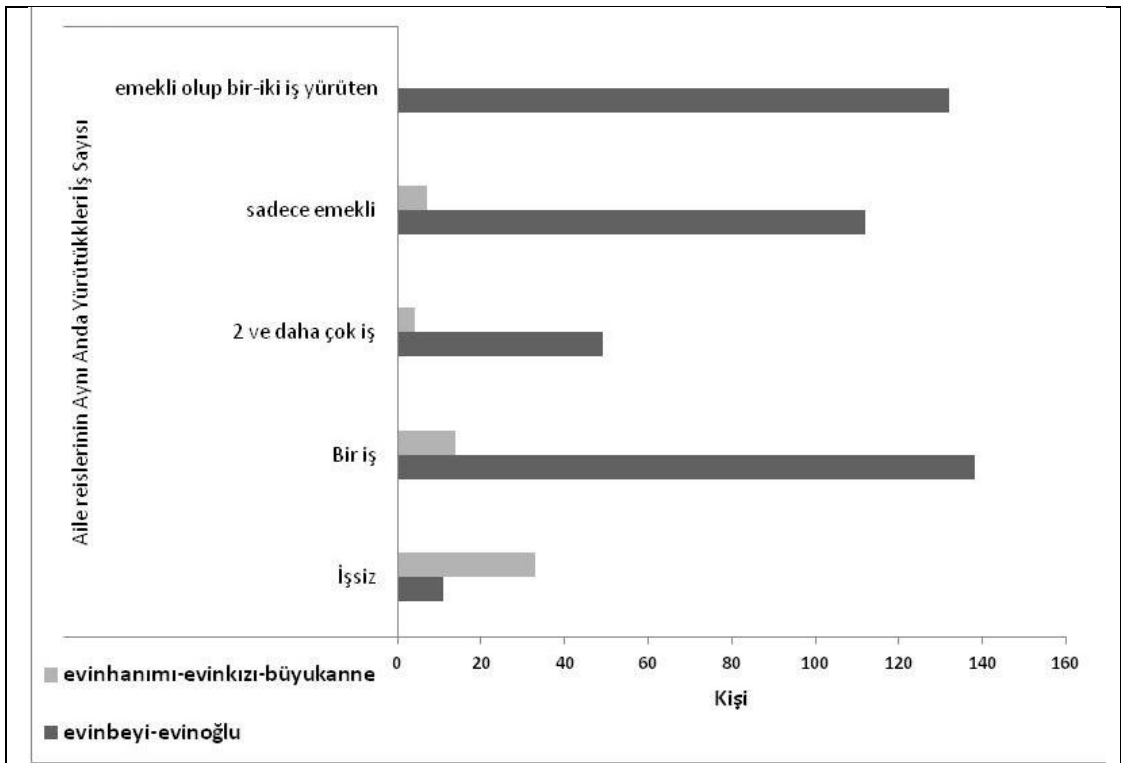
Tablo 24: Hanelerin Aylık Ortalama Gelirleri ve Yan Gelirleri

Hane Aylık Toplam Gelir	Hane Yan Geliri					Top.
	Tarım ürünü	Kira gelirleri	Yurtdışı-Faiz geliri	Birden fazla Gelir-Diğer	Yok	
1000TL ve altı	81	13	6	33	94	227
1000-1499 TL arası	22	1	3	16	19	61
1500-1999 TL arası	22	16	7	14	40	99
2000-2499 TL arası	10	5	0	2	14	31
2500-2999 TL arası	3	4	1	7	15	30
3000 TL ve üstü	11	9	1	20	11	52
Toplam	149	48	18	92	193	500

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

Hanelerin yan gelirlerinde en yüksek oranı tarım ürünleri almaktadır (%30); ancak bazı hanelerde yan gelir olarak verilen tarım ürününden kasıt, ailenin kendi ihtiyacını karşılayan, ticari amaçlı olmayan üründür. Gelir gruplarına bakıldığında yan gelirini tarım ürünleri olarak beyan edenler arasında geliri 1000TL ve altı gelirli en fazladır. Bu gruba giren emeklilerin özellikle de maden emeklilerin tarımla uğraştığını daha önce belirtmiştik. Tablo 24’te geliri 2500-2999 TL arası olanlar hariç bütün gelir gruplarında tarım ürününün değerinin yüksek olması örneklem içinde hemen her hanenin veya aile büyüklerinin belli bir toprak parçasına sahip olduğunu göstermektedir. Çiftçi olsun olmasın neredeyse herkesin toprak sahibi olması arazilerin parçalı olduğunun ve işletmesinin karlı olmadığını bir göstergesidir. İkinci sırada % 18 oranında birden fazla geliri olan aileler yer almaktadır. Birden fazla yan geliri olan hanelerde en fazla aylık 1000 TL ve altında geliri olan aileler yer almaktadır. Bu ailelerin gelir çeşitlerinin çok olduğunu ancak maddi olarak değerlendirilemez olduğunu ya da bu gelirlerin çok cüzi miktarlarda ve düzensiz gelir getiren kaynaklar olduğunu da varsayabiliriz. Ancak asıl olan, büyük çoğunluğunu emeklilerin oluşturduğu bu alt gelir grubunun daha önceden yaptıkları yatırımlar vasıtasıyla yaşam standartlarını yükselttikleridir. Ayrıca emeklilerin büyük çoğunluğu bir veya iki işle uğraşmaktadır (bkz: Grafik 14).

Birden fazla yan geliri yüksek olan diğer grup ise üst gelir grubudur (3000 TL ve üstü). Hanelerin yan gelirlerinde kira gelirini beyan eden ailelerin oranı bütünde %10 oranındadır ve yine alt gelir seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu durum daha önce de belirttiğimiz gibi, emekli kesimin aylık maaşı düşük olsa bile daha önceden yaptıkları yatırımların bir sonucudur. Etibank döneminde herkes evini 2-3 katlı olarak kendisi yapmış, ev, arazi satın almıştır; bir anlamda Etibank emeklilerinin varlıklarının olması Etibank'ın getirisidir. Hanelerin % 4 gibi az bir kesimi de yurt dışı ve faiz gelirine sahiptir. Bu grubu özellikle yurtdışından emekli maaşı alan maden işçileri oluşturmaktadır. Tüm haneler içinde hiçbir yan geliri olmadığını beyan eden aileler ise yine alt gelir grubunda yoğunluktadır.



Grafik 14: Keçiöborlu Hane Anketi Aile Reislerinin Yürüttükleri İş Sayısı
Kaynak: Keçiöborlu Hane Anketi, 2012

Birden fazla yan geliri olan hanelerde en fazla aylık 1000 TL ve altı geliri olan ailelerin yer aldığını daha önce belirtmiştik. 1000 TL ve altı gelir grubunun yüksek oranda olması ama buna rağmen taşınmaz, yan gelir ve taşıtların yine bu kesimde ağırlıkta olması ailelerde birden fazla kişinin çalıştığının ya da aile reislerinin emekli dahi olsa çalışmaya devam etmeleri ile de ilgilidir. Tüm hanelerde temel geçim kaynağını sağlayan bireyin aile reisi olarak kabul edildiği ve bu

bireylerin aynı anda yürüttükleri iş sayısını gösteren Grafik 14’te emekli olup aynı anda bir-iki iş yürütenlerin sayısının ikinci sırada olduğu görülmektedir. İşsiz olan kesimi ise sabit bir işi olmayıp aile desteği ile yaşayan genç evli çiftler oluşturmaktadır.

Aile reislerinin cinsiyet dağılımında hâkim olan erkeklerin en büyük kısmı halen çalışmakta olan ve sadece bir işle meşgul olanlardır. Aile reisi olarak gösterilen kadınlarinsa büyük kısmı eşinden boşanmış ya da dul olan işsiz kesimdir. Bunun yanı sıra çalışan kadınlar içinde bir ve birden fazla işle uğraşanlar genellikle esnafıdır.

Tablo 25: Hane Ort. Aylık Geliri ve Aile Reisinin Aynı Anda Yürüttüğü İş Sayısı

Hane toplam geliri		Aile reisinin aynı anda yürüttüğü iş sayısı					
		İşsiz	Bir iş	2 ve daha çok iş	Sadece emekli	Emekli 1-2 iş yürüten	Toplam
1000 TL ve altı	frk	31	43	19	82	52	227
	%	6,2	8,6	3,8	16,4	10,4	45,4
1000-1499 TL arası	frk	7	13	12	15	14	61
	%	1,4	2,6	2,4	3	2,8	12,2
1500-1999 TL arası	frk	4	39	9	16	31	99
	%	0,8	7,8	1,8	3,2	6,2	19,8
2000-2499 TL arası	frk	0	17	2	4	8	31
	%	0	3,4	0,4	0,8	1,6	6,2
2500-2999 TL arası	frk	1	12	6	0	11	30
	%	0,2	2,4	1,2	0	2,2	6
3000 TL ve üstü	frk	1	28	5	2	16	52
	%	0,2	5,6	1	0,4	3,2	10,4
Toplam	frk	44	152	53	119	132	500
	%	8,8	30,4	10,6	23,8	26,4	100

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

Aile reislerinin yürüttükleri iş sayısı ile aylık ortalama gelirleri arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 25’te, örnekleme belirtilen aile reislerinden işsiz olan % 9’luk kesim içinde 1000TL ve altında aylık geliri olanların oranı % 6 ile en fazladır. Bu grupta aile büyüklerinin desteği ile aileden onlara miras kalan tarım ürünü, kira geliri vb. ile geçimlerini sürdürmektedir. Tüm gelir grupları içinde bir işle uğraşan aile reislerinden sonra ikinci sırada gelen ve emekli olup bir-iki iş yürütenler % 10 oranı ile en fazla 1000TL ve altı gelir grubunda yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla

% 6 oranında 1500-1999 TL arası ve % 3 oranında 3000 TL ve üstü gelir grubunda yer almaktadırlar.

Hane anketi örnekleminizde ilçeye sonradan yerleşen % 39'luk kesimin (193 hane) göç ettikleri yerde tarım arazisi olup olmadığı ve gelir oranları sorulduğunda tarım arazisi olanların % 10 'unun 15 dönüm ve altı , % 2'sinin 16-40 dönüm arası, % 4'ünün de 300 dönüm ve üstü, tarım arazisi olan toplam 60 kişiye rastlanmıştır. Bunlardan sadece 38 hanenin tarım geliri bulunmaktadır. Göç edilen yerdeki bu tarım arazilerinden 1000 TL ve altında geliri olanlar % 4, 1200-3000 TL arası geliri olanlar % 2, 4000 TL ve üstü geliri olanlar ise sadece 2 kişidir. Dolayısıyla örneklem içindeki göç eden bireylerin pek çoğunun göç ettiği yerle bağlantısının kesildiğini ya da artık çiftçilikle uğraşmadığı anlaşılmaktadır.

Ailelerin tüketim harcamalarına yardımcı olan bahçede sebze-meyve yetiştirmek ya da tavuk, inek koyun vb. beslemek de örnekleimde yaygın görülen bir durumdur. Örnekleimde bahçesi olan % 53 oranındaki haneden sebze yetiştiren veya hayvancılıkla uğraşanların toplam oranı % 36'dır. Bahçesinde sebze-meyve yetiştirmenin yanı sıra inek, koyun, tavuk besleyenlerin oranı ise %16'dır. Aile tüketim harcamalarına katkı sağlayan bu hanelerin % 28'i 1000TL ve altı gelir grubundan olanlardır (Keçiborlu Hane Anketi, 2012).

Tablo 26: Hanelerin Taşınmaz Varlıkları ve Yan Gelirleri

Hane yan gelirleri	%	Taşınmaz varlığı					Toplam
		Yok	Ev-diğer	Dükkan	Keçiborlu'da Tarla-Bağ	Birden fazla taşınmaz	
Tarım ürünü	%	4,2	6	0	14,4	5,2	29,8
Kira gelirleri	%	1,4	5	1,2	0	2	9,6
Yurtdışı-Faiz geliri	%	3,6	0	0	0	0	3,6
Birden fazla Gelir-diğer	%	4,6	1,8	1,4	4,6	6	18,4
Yok	%	29	4,4	0,8	3,6	0,8	38,6
Toplam	frk	214	86	17	113	70	500
	%	42,8	17,2	3,4	22,6	14	100

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Hanelerin yan gelirleri ile taşınmazları arasındaki bağlantıyı gösteren Tablo 26'da birden fazla yan geliri olan hanelerin (toplam % 19) % 2'sinde ev-arazi, % 1'inde dükkân, % 5'inde Keçiborlu'da tarla-bağ ve % 6'sında birden fazla taşınmaz bulunmaktadır. Yan geliri kira olanların doğal olarak ev, dükkân vb. taşınmazları bulunmaktadır (toplam % 8). Tablo 26'ya bütün olarak bakıldığında örneklemin yarısından fazlasının taşınmazı mevcuttur; % 23 oranında tarla ve bağlar birinci sırada, % 17 oranında da ev-arazi-dükkân sahipleri gelmektedir. Birden fazla taşınmazları olanların oranı da %14 ile küçümsenemez bir değerdir.

Tüm örneklem içinde taşıt sayısı ve türlerine baktığımızda hanelerin % 24'ünün araba ya da kamyonet tarzı araca, % 6'sının motosiklet ve araba, % 10'unun motosiklet ve bisiklet, % 3'ünün traktör, % 3'nün ağır vasıta ve % 36'sının birden fazla taşıta sahip olduğu belirlenmiştir. % 18'inin ise hiçbir taşıtı yoktur. Taşıtları gelir dağılımına göre gruplandırdığımızda birden fazla taşıta sahip olan hanelerde birinci sırada % 13 oranında 1000 TL ve altı geliri olan, ikinci sırada % 8 oranında 1500-1999TL arası ve üçüncü sırada da 3000 TL ve üstü geliri olanlar yer almaktadır. Tüm taşıt gruplarında en fazla oran yine 1000 TL ve altı geliri olanlardır ki bu grubun içinde emekliler (%22) çoğunluğu oluşturmaktadır. Ev hanımlarının bizzat kendilerinin olmasa da eşlerinin aracı bulunmaktadır. Bu yüzden birden fazla taşıtı olanlar içinde grup, diğer çalışan ve serbest meslek sahipleriyle birlikte birinci sırada yer almaktadır (Tablo 27).

Tablo 27: Hanelerin Aylık Ortalama Gelirleri ve Sahip Oldukları Taşıtlar

Hane toplam geliri		Taşıtlar							Toplam
		1	2	3	4	5	6	7	
1000 TL ve altı	%	11,2	11,6	5,2	1,2	1,2	13,4	1,6	45,4
1000-1499 TL arası	%	3,2	2	1,4	0,6	0	3,2	1,8	12,2
1500-1999 TL arası	%	1	5,4	2,2	1	0,8	7,6	1,8	19,8
2000-2499 TL arası	%	1,2	1	0	0	0,4	3,2	0,4	6,2
2500-2999 TL arası	%	0,2	2,2	0,6	0	0,2	2,8	0	6
3000 TL ve üstü	%	1,2	1,8	0	0	0,4	6,2	0,8	10,4
Toplam frk		90	90	120	47	14	15	182	32
Toplam %		18	18	24	9,4	2,8	3	36,4	6,4

1. Hiçbir Taşıt

2. Araba-Taksi-Dolmuş-Minibüs-Kamyonet

3. Motorsiklet-Bisiklet

4. Ağırvasıta-Kamyon

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

5. Traktör

6. Birden Fazla Taşıt

7. Araba-Motosiklet

Hane anketinin uygulandığı örnekleme 500 haneden % 77'sinin ev sahibi, % 12'sinin kiracı ve % 10'unu da ev sahibi olmamasına rağmen kira ödemeyenler oluşturmaktadır. Çalışma sahasında ailelerin evleri genellikle 2 veya 3 katlıdır, ya da aile başka bir eve sahiptir. İşte bu kira ödemeyen kesim ailelerinin evinin diğer katında oturan ya da diğer konutunda oturan çocuklardır. Bunun dışında örneklemedeki hanelerin yarısından fazlasının evi kendisine aittir. Örneklemedeki konutların % 48'i 4 odalı (banyo, tuvalet, mutfak hariç) ve yine yakın değerinde 3 odalıdır (% 46). Kira ödemeyenlerin oturduğu konutlar da dâhil edildiğinde kendi konutunu inşa edenlerin oranının % 66 olduğu örneklemede konut memnuniyeti % 90 oranındadır. Konutundan memnun olmayanlar ise ailelerinden miras kalan (%11) daha eski evlerde oturan %10'luk kesimdir.

Tablo 28: Kiracılar ve Ödedikleri Kiralar

	frk	%
Ev sahibi	438	87,6
100-199 TL arası	27	5,4
200-299 TL arası	26	5,2
300-399 TL arası	6	1,2
400-499 TL arası	3	0,6

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Örneklemede kiracılar bütünde % 12 oranındadır. Kiralar 100 TL-450 TL arasındadır. Kiralar 100TL ve 300 TL arasında toplam % 11 oranında 1000TL ve altı

gelir grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Örnekleme ödenen en yüksek kira bedeli 450 TL'dir. Bu açıdan çalışma sahasında ev kiralارının Isparta, Antalya, Burdur gibi kentlere oranla daha uygun olduğu görülmektedir.

Hane anketinde 500 konutun nasıl ısındığı sorulduğunda % 36 hane kaloriferle ısındığını ve % 61'i de kömür sobası ile ısındığını belirtmiştir. Evinde her ikisi de bulunan ailelerin oranı ise % 2'dir. Bu konutlarda kışın sert geçtiği aylarda kalorifer, nispeten soğğun kırıldığı günlerde soba yakmayı tercih etmelerinin sebebi daha ekonomik olmasındandır. En fazla 1000 TL ve altı (% 9,4) olmak üzere bütün gelir gruplarında kaloriferle ısınan konutlar sırasıyla: % 9 oranında 3000 TL ve üstü, % 8 oranında 1500-1999 TL arası, % 4 oranında 1000-1499 TL arası, % 3 oranında 2000-2999 TL arası aylık geliri olan konutlardır. 1000TL ve altı geliri olan hanelerde daha önce de belirttiğimiz gibi emekliler yoğundur ve özellikle emekli olup da bir iki işle uğraşan grubun mensuplarıdır. Kaloriferli olan konutların oranı özellikle 13-32 yıllık konutlarda en fazladır (%17).

4.3.6 Keçiborlu Esnaf Anketi Değerlendirmeleri

Kent merkezinde hizmet veren ve rastgele seçilmiş 50 esnafa uygulanan anket soruları ve değerlendirmelerine aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 29: Esnaf Eğitim Seviyesi

Eğitim Seviyesi	frk	%
Ortaokul	8	16
Meslek lisesi	8	16
YO/Üniversite	9	18
Düz lise	11	22
İlkokul	14	28
Toplam	50	100

Kaynak: Keçiborlu Esnaf Anketi, 2011

Okuryazar oranı yüksek olan kentte, esnaftan okuma yazma bilmeyen yoktur; bunların içinde en yüksek oranı 5 yıllık ilkokul mezunu oluştururken, yüksekokul ve üniversite mezunu olup genç kesimi oluşturanların oranı da % 18'dir. Üniversite mezunu işsiz gençler, ailelerin desteği ile işyeri açmıştır. % 22 lise ve %16 meslek

lisesi mezunlarının oranı da kentte fabrikanın kapatılmasının ardından eğitime verilen önemin arttığını göstermektedir.

Tablo 30: Esnafın İşletme Mülkiyeti

İşletmenin Mülkiyeti	frk	%
Kredi	0	0
Diğer	2	4
Miras	6	12
Satın alma	13	26
Kira	29	58
Toplam	50	100

Kaynak: Keçiöborlu Esnaf Anketi, 2011

İşyerleri içinde, satın alınan kesimin % 26 olması, insanların çalışırken ya da emekli olduktan sonra birikimlerini iş yeri-konut satın alarak değerlendirdiklerini göstermektedir. % 4'lük kesim ise evlerini inşa ederken alt katı iş yeri-mağaza amacıyla kullanmak üzere tasarlamışlardır. Kentte halkın büyük kesimi kendi inşa ettiği konutlarda ikamet etmektedir. Emekli olan esnafın, çocuklarının çoğunluğu ise babalarının mesleğini, miras kalan işyerlerinde sürdürmektedir. % 58 olan kiracı kesimde ise lise, üniversite bitirmiş işsiz kesim ile emekli olduktan sonra esnaflık yapan maden emeklilerinin oranı büyüktür (Tablo 30)

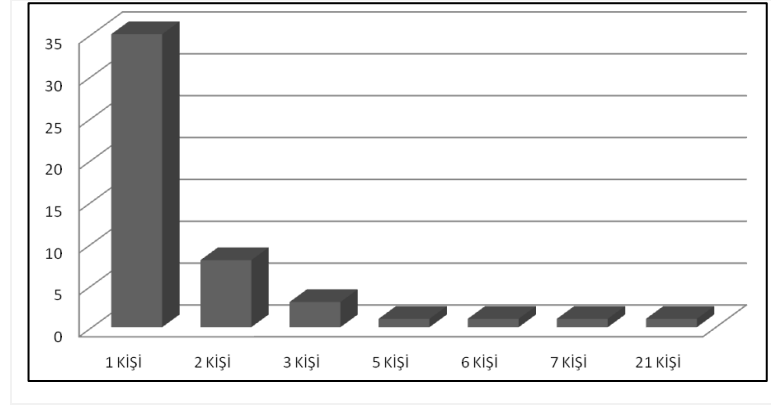
Tablo 31: Esnafın Mesleki Faaliyet Kolu

Mesleki Faaliyet Kolu	frk	%
Bakkal-Bayi-Büfe	7	14
Lokantacı	6	12
Fotoğrafçı	4	8
Konfeksiyoncu	4	8
Fırıncı-Kafe-Pastane	4	8
Hediyelik Eşya-Saatçi	3	6
Otobüsçü	3	6
Ayakkabıcı	2	4
Kadın-Erkek-Kuaför	2	4
Kırtasiyeci	2	4
Elektrikli Ev Araçları-Beyaz Eşya-Satış	2	4
Tuhafiyeci	2	4
Terzi	1	2
Mobilya-İmalat-Satış	1	2
Manav	1	2
İletişim Bayi-Bilgisayarcı	1	2
PVC-Doğrama-İnşaat	1	2
Kahveci-Kahvehane	1	2
Hırdavatçı-Sıhhi Tesisatçı	1	2
Kuyumcu	1	2
Av-Bayi	1	2
Toplam	50	100
Kaynak: Keçiörlü Esnaf Anketi, 2011		

Kentteki üniversite öğrencisinin varlığına bağılı olarak, lokanta, kafe, pastane, hazır giyim, fotoğraf, otobüs yazıhaneleri, bilişim-iletişim bayi, kuaför ve hediyelik eşya satan işyerlerinin sayısında artış gözlenmektedir (örneğin kentte 3 ad. bilişim-iletişim bayisi, 6 ad. lokantacı, 3 ad. hediyelik eşya, 3 ad. pastane, 3 ad. kuaför bulunmaktadır).

Mobilya, beyaz eşya, inşaat, hırdavat, av bayi işyerlerinin sayısı ise stabildir, çoğu 20 yıl ve daha fazla süredir hizmet veren işyerleridir. Emekli kesimin çoğalması üzerine kentteki kahvehane sayısında artış olmuştur (Yalnızca kentin çarşısında 6 adet kahvehane bulunmaktadır).

Örnekleme içerisinde Bakkal-Tekel-Bayi'lerin sayısı en fazladır. Yaklaşık % 42'lik Emekli kesim çok ayrıntı ve uğraş gerektirmedikinden yan gelir sağlamak amacıyla bu işyerlerini açmaya yönelmiştir(bkz: Tablo 31).



Grafik 15: İşletmede Çalışan Sayısı

Kaynak: Keçiörlü Etnaf Anketi, 2011

50 işyerinden oluşan örneklemedeki 35 işyerinde 1, 8 işyerinde de 2 kişi, çalıştırılmaktadır. İşin aslı bu işyerlerinin çoğunun aile işletmesi olması ve aile bireylerinin sigortasız ve net bir kazanç olmadan çalıştığıdır. Ayrıca dışarıdan eleman çalıştıranlar da kazançları yetersiz olduğundan işçilerine sigorta yapmamaktadır. Bu insanların birçoğu askeri ücret bile alamamaktadır. İşsiz ve vasıfsız olan, ailelerin desteğiyle yaşayan gençler, günlük ve kişisel ihtiyaçlarını karşılayabilmek, aynı zamanda sosyalleşebilmek adına küçük ücretlere talip olmaktadır. Keçiörlü özel otobüs kooperatifinin eleman sayısı ise 21'dir ve eleman/ortaklarının % 50'den fazlası zaten emekli olan, orta yaş grubudur (Grafik 15).

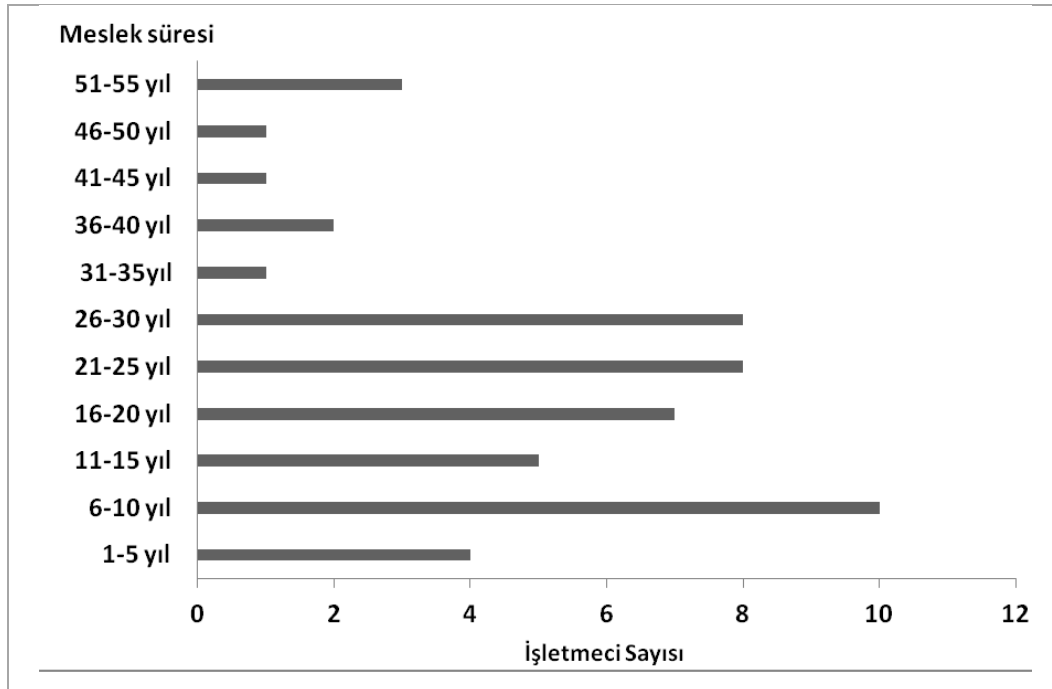
Tablo 32: Etnafın İşletme Faaliyet Süresi

	frk	%
16 yıl ve üstü	21	42
1-3 yıl	12	24
4-10 yıl	11	22
11-15 yıl	6	12
Toplam	50	100

Kaynak: Keçiörlü Etnaf Anketi, 2011

16 yıl ve üstü grubu oluşturan % 42'lik kesim fabrikanın açık olduğu dönemlerden beri esnaflık yapan ve çoğunluğu Keçiörlü yerlisi olan esnaflardır. Etibank dönemi ticari hayata ilişkin bilgileri bilhassa bu kesimden cevap alınmış, karşılaştırmalar yapmaları istenmiştir(Tablo 32).

4-10 yıl ile 11-15 yıldır esnaflık yapan kesimin büyük çoğunluğu ise maden ya da farklı yerlerden emekli olmuş, birikimleri ile işyeri açmış kişilerdir. % 24 oranındaki 1-3 yıllık işletmelerin çoğu ise yerli esnafın çocukları için açtıkları ikinci işyerleri ile mesleki faaliyet kolunu değiştirmiş esnaflardır. Örneğin, eskiden yorgancılık, nakliyecilik ya da terzilik yapan insanlar artık bu hizmetlere talep olmayınca iletişim bayi, PVC-Doğrama-İnşaat ya da tekel bayi açmışlardır.

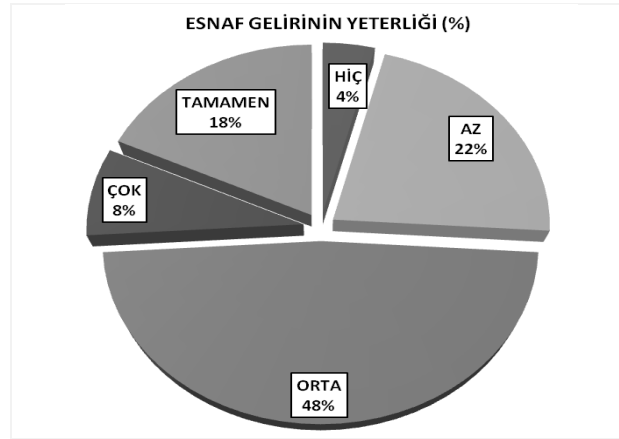


Grafik 16: Esnafın Meslek Süresi

Kaynak: Keçiörlü Esnaf Anketi, 2011

Örnekleme içinde 20 yıl ve üstü esnaflık yapanların sayısı 25'tir (Grafik 16). Daha önce de işletmelerin faaliyet süresinde belirttiğimiz gibi, kükürt fabrikası dönemi, bugünkü esnafın ve müşterinin durumu ile profiline yönelik karşılaştırmaları bu kesim yapmıştır.

Grubun diğer % 50'si ise fabrikanın kapatılmasından sonra işyeri açanlardır ve bunların büyük kısmı emeklidir. İkinci işyeri açan eski esnafın bir kısmı, işyerini çocuklarının üzerine yaptığından, bu görünürdeki tecrübesiz işyeri sahipleri, aslında daha önceden aile içinde çalışan ya da başka işlerle meşgul olanlardır. Ayrıca Bağ-Kur ya da SSK'dan emekli olmuş bazı esnaf, vergi yükünden kurtulmak amacıyla bu yönetime başvurmaktadır.



Grafik 17: Esnaf Gelirinin Yeterliği (%)

Kaynak: Keçiborlu Esnaf Anketi, 2011

Esnaflara yönelttiğimiz “Esnaflık faaliyetinden elde ettiğiniz gelir, tüm yaşam ihtiyaçlarınızı karşılamaya yetiyor mu?” sorusuna verilen cevaplar Grafik 17’de gösterilmiştir. Örnekleme yaptığım işten hiç para kazanmıyorum diyen 2 kişi Bağ-Kur’dan emekli olmuş, hobi olarak işini devam ettirmeye çalışan kişilerdir. Gelirim ihtiyaçlarımı karşılıyor diyen % 26’lık kesim ise genelde uzun yıllar ticaret yapan, emekli ve tecrübeli kişilerdir. Zaten yatırımlarını önceden yaptıklarından, işyerleri de kendilerine ait olduğundan fazla giderleri olmamaktadır. Bu kişilerin bir kısmı aynı ya da farklı kollarda hizmet veren 2. ve 3. işyerlerine sahiptir. Bu işyerlerinin eleman sayısı daha fazladır ve nispeten çalışanların sosyal güvenceleri de temin edilmiştir. Bazıları da mesleki faaliyet kolunu değiştirmiştir. Örneğin, önceden ayakkabıcılık yapan kişi daha sonra döner yapan fastfood tarzı işyeri açmıştır. Ayrıca bu işyerlerinde yarım gün vardiyalı çalışan üniversite öğrencileri de mevcuttur. Bu kişilerin çoğunun bina kirası, toprak ve faiz geliri, emekli maaşı gibi yan gelir kaynakları mevcuttur.

Gelirim, ihtiyaçlarımı orta derecede karşıyor diyen % 48'lik kesimin yaklaşık % 30'unu ise fabrika kapandıktan sonra ticaret hayatına atılmış esnaf oluşturmaktadır. Ayrıca bu kişilerin kazancı aynı iş kolundan kentin ihtiyacından fazla işletme yer aldığından azalmaktadır. Bunun yanı sıra değişen zamana, alışkanlıklara, teknolojiye ayak uyduramamış olmaları da kazançlarının yetersiz kalmasında etkindir. Gelirim, ihtiyaçlarımı az derecede karşıyor diyen % 22'lik kesim için de yukarıda yapılan yorumların aynısı söylenebilir. Bunun yanı sıra bu kişilerin büyük kısmı, 1-10 yıl arasında esnaflık tecrübesine sahip, sermayesi yetersiz işletmelerdir. Geliri az ve orta derecede olan her iki kesim için de diğer pek çok etkenin yanında ticarete ilişkin yeni tecrübe kazanan, girişimci olamayan kesimdir.

Tablo 33: Keçiborlu Esnafının Ek Gelir Kaynakları

Keçiborlu Esnafının Ek Gelir Kaynakları	frk	%
Yok/Çok/Tamamen	13	26
Emekli Maaşı	13	26
Emekli Maaşı + Tarım Geliri	5	10
Tarım Geliri	2	4
Ek İş	2	4
Aile Desteği	2	4
Banka Krd-Tahvil-Hisse S.-Faiz Geliri-Borsa	2	4
Emekli Maaşı + Krediler	1	2
Emekli M + Tarım G + Kredi	1	2
Emekli M + Tarım G + 2. İşyeri	1	2
Marjinal İşler	1	2
İkinci İşyeri + Tarım Geliri	1	2
Aile Desteği + Tarım Geliri	1	2
Eşin Maaşı + Tarım Geliri	1	2
Eşin Maaşı + Bina Kirası	1	2
Bina Kiraları	1	2
İkinci İşyeri	1	2
Cevapsız	1	2
Toplam	50	100

Kaynak: Keçiborlu Esnaf Anketi, 2011

Gelirim ihtiyaçlarımı orta ya da az derecede karşıyor diyen toplam % 74'lik kesimin, hayatlarını idame ettirebilmek için var olan kaynakları ya da başvurdukları yöntemler Tablo 33'te gösterilmiştir. Bu kesimin % 26'sı sadece emekli maaşları, % 10'u da emekli maaşı ve tarım gelirleri, % 2'si emekli maaşı ve kredilerle, % 2'si

emekli maaşı-tarım geliri- kredilerle, % 2'si emekli maaşı-tarım geliri-ikinci işyeri gelirleri ile ayakta durmaktadır. Dikkat edilirse toplam % 42'lik kesimin temel yan geliri emekli maaşıdır, dolayısıyla esnafın büyük çoğunluğunun emekli kesim olduğuna dair savımız bu oranlarla doğrulanmaktadır. Ayrıca yürüttüğü işten yeterli kazancı sağlayan kesimin de büyük çoğunluğunun emekli olduğunu hesaba katarsak, bu oran daha da artar.

Sadece tarım ve tarım gelirine ek başka kaynakları olan % 24'lük kesimi dikkate alırsak da kent merkezindeki esnafın büyük kısmının aynı zamanda çiftçi olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bunlar içinde pek azı ciddi anlamda çiftçilik yapmaktadır. Bu kişilerin ya aileleri tarımla uğraşıyor, ya da sadece kendi kişisel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla tarım ve hayvancılıkla uğraşıyorlar. Ayrıca bir kısmının ya kendi ya da eşinin köyde yaşayan ailesinden tarım geliri, maddi ya da yiyecek anlamında onlara ek gelir olarak yansımaktadır. Tarım geliri aslında bir anlamda aile desteği olarak bu kişilere ulaşmaktadır.

Ek iş ve marjinal işlerle uğraşan kesim ise bütünde % 6'dır. Örneğin elektrikçi ya da tesisatçı olan kişi, manavında ya da kahvehanesinde çalışırken, iş çıktığında bu işlere gidip kazancını arttırmaya çalışmaktadır. % 4'lük bir diğer kesimin ise ya kendisine miras kalmış ya da halen ailesine ait olan binaların kiralari ile geçimine katkı sağlamaktadır.

Tarım desteğini, bina kiralari, baba ya da annelerin emekli maaşlarını, eşin maaşını, aile desteği olarak sayarsak, daha çok genç nesili teşkil eden % 36 civarında esnafın, aile desteği ile ayakta durduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca maddi kaynak dışında ailesinin evinde oturan ve kira vermeyenleri de sayarsak bu oran tahmini olarak % 40'ı bulmaktadır. % 4'lük üniversite mezunu ya da tecrübeli esnafta hisse senedi, tahvil, borsa ve faiz geliri sağlayarak ekonomisine katkı yapmaktadır.

Esnafa geçmiş yıllara göre durumunu nasıl değerlendirdiği soruldu. İşletme sahipleri son birkaç yılda elde ettikleri kazançlarına göre bu seneki kazançlarını değerlendirdiklerinde; bunların % 62'si ekonomik seyrin daha kötüye gittiğini belirtmiştir. İşte bu oran, halkın ekonomik durumuna ilişkin çok can alıcı bir

değerdir. Esnafın ve üretmeyen, hazırdaki emekli maaşına dayanarak yaşayan halkın ekonomik durumu gün geçtikçe kötüleşmektedir. Her ne kadar DPT'nin 2004 yılı ilçelerin sosyal gelişmişlik endekslerinde ilçenin bağımlılık oranı düşük çıkmışsa da ilerleyen zaman içinde bu oran giderek yükselmektedir.

Örnekleme oluşturan işletme sahiplerinin günlük müşteri kitlesi içinde birinci derecede toplam % 46 oranında köyden ve kasabadan gelen müşteriler, % 46 öğrenci, % 4 öğretim üyesi-memur ve % 4 oranla mahalle halkı yer almaktadır. Bu rakamlar bize esnafın geçmiş döneme oranla günlük müşteri profilinde artık maden çalışanın yerini maden emeklisinin aldığını gösterir; köyden ve kasabadan gelenlerin oranı ise yine değerini korumaktadır. Sonuçlardan anlaşılacağı üzere, esnaftan, yerel halktan ziyade kasaba ve köylerden gelen insanlar alışveriş yapmaktadır. Merkezde oturan halkın, memleketindeki esnafta alışveriş yapma alışkanlığı yoktur. Bunun dışında ilçede yaşayan öğrenciler de esnaftan büyük oranda hizmet almaktadır.

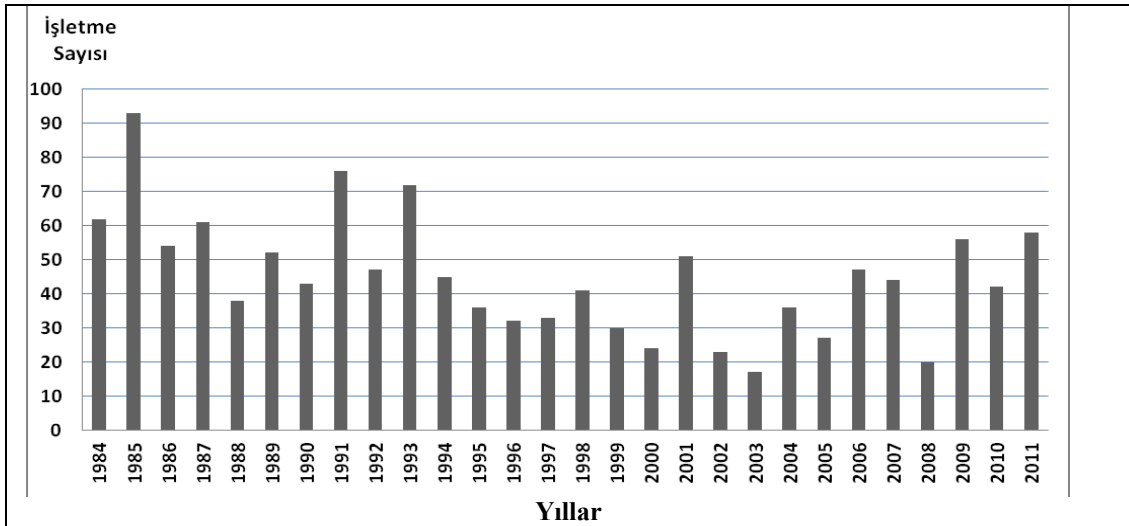
Keçiborlu esnaf ve sanatkârının en önemli 1. sorunu olan müşterinin alım gücü düşüklüğü % 52 oranındadır. En önemli 2. ve 3. sorunu işletme maliyetleri diyenler toplam % 56 oranındadır. % 24 payla hayat pahalılığı da 3. sorun olarak düşünülebilir. Sonuç olarak, müşterinin alım gücünün düşmesi, esnafın kazancını olumsuz etkilemekte dolayısıyla işletme maliyetleri işletmeci için ağır gelmeye başlamaktadır.

Esnafa yöneltilen “Sizce genel olarak esnafın ticari faaliyetleri nasıl seyrediyor?” sorusuna cevaplayıcıların % 48'i, “esnaf devamlı ekonomik kriz yaşıyor” cevabını verdi. % 12'si rekabet güçlerinin olmadığını belirtti. % 10'luk kesim de kazançlarının vergiye gittiğini ifade etmiştir. Cevaplayıcıların % 24'ü esnafın bitme noktasında olduğunu söylerken, % 6'sı ise tüm olumsuz cevapları kapsayan “hepsi” cevabını verdi. Toplam % 30'luk kesim, sorunlarının aşılamaz olduğunu düşünüp geleceğe yönelik karamsar bir tutum sergilemektedir.

İşletmenin faaliyet koluna göre kârlılığı sağlama yöntemleri değişmektedir. Müşteri sadakatini sağlamak tüm kırsal bölgelerde olduğu gibi buradaki tüm işletmeler için de geçerlidir. Beyaz eşya, mobilya, elektrikli ev aletleri satan

işletmeler genelde vadeli satış ve kredi kartına taksit yaparken, müşterinin az olması ve alım gücünün düşüklüğü nedeniyle artık veresiye satışlara da başlamışlardır. Esnaflar, işyerlerinin sürekliliğini sağlamak için her türlü satış yöntemine başvurmaktadır. Cevaplayıcıların içinde vadeli satış yapanların oranı toplam % 12'dir. Kredi kartı ile yapılan harcamalar ise toplamda % 14'tür. Müşterinin alım gücünün düşüklüğünü en güzel ortaya koyan veresiye satışlar ise toplamda % 17'dir. Tüm yöntemleri kullananlar ise % 3 oranındadır.

Esnaf görüşlerinde belirttiğimiz üzere, genç nüfus daha iyi iş imkânları buldukları Burdur, Isparta ve Antalya gibi büyük kentlere göç ettiğinden, ilçede kalifiye eleman bulmak son derece zor hale gelmiştir. Nitekim % 84 oranında işletmeci kalifiye eleman bulamadıklarından yakınmışlardır. Ama bunun yanı sıra çoğunun elemanına daha iyi ücret, sigorta teminatı sunabilme imkânı da yoktur. Ayrıca 8 yıl olan zorunlu eğitim nedeniyle usta- çırak ilişkisi yoluyla kalifiye eleman yetiştiremediklerini ifade edenler olmuştur. Bu da esnafın ucuz işgücü beklentisini ifade etmesi açısından önemli bulunmuştur.



Grafik 18: 1984-2011 Yılları Arasında Verilen Keçiborlu Gayrisihhî Müessese (GSM) Ruhsatları

Not: Verilen işyeri açma izinlerinin iptalleri dikkate alınmamıştır.

Kaynak: Keçiborlu Belediyesi Zabıta Komiserliği

Keçiborlu Belediyesi Zabıta Komiserliği'nden 1984-2011 yılları arasında ilçede verilen işyeri açma izinlerinin toplam 1260 adet olduğu öğrenilmiştir. Bu dönemler arasında işyeri açmak için belediyeye en fazla başvurunun 1985 yılında

yapıldığı Grafik 18'ten anlaşılmaktadır. Kükürt fabrikasının açık olduğu dönemden 1984-1994 yılları arasında (toplam 11 yıl) verilen izin sayısı 643 iken 1995-2011 yılları arasında (toplam 17 yıl) 617'dir. 1985 yılında ilçe nüfusu 23.501 ve kükürt fabrikası işçi sayısı da 1056'dır. 2011 yılında ise ilçe nüfusu 15.167 ve 1000 civarında işçi istihdam eden bir kuruluş ne Keçiborlu'da ne de çevresinde bulunmamaktadır. Dolayısıyla kentin ticari yaşamı fabrika kapatıldıktan sonra azalan nüfus ve gelirle orantılı olarak zayıflamıştır. 1994 yılından sonra ilçe belediyesine işyeri açmak için başvuruların içinde yüksekokul öğrencileri için apart-pansiyon açmak isteyenler olmuştur. Nitekim 1994-2011 yılları arasında bu alandaki başvuru sayısı 27'dir. Bunun dışında 1984 ve 1985 yılları arasında yapılan başvurularda hizmetlerin son yıllarda verilen hizmetlere göre oldukça geniş bir yelpazede ve sayıda olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu yıllarda izin için başvuruların arasında sağlık kabini, halı imalat ve ticareti, nakliyat (7 adet), arzuhalci, yorgancı, hamamcı, kuru temizleme gibi ilçede bugün bulunmayan işyerlerini açmak isteyenler bulunmaktadır.

4.3.7 Sosyal ve Kültürel Yaşamdaki Değişim

Keçiborlu'da 500 haneye uygulanan anket sonuçlarına göre kent çarşısında her Cuma günü kurulan yerel pazara gitmeyen yoktur. Ailelerin % 90'ı Cuma pazarına her hafta, % 10'u ise ayda bir iki kez gitmektedir. Pazara daha nadir giden kesim genelde çalışan aile bireyleridir. Cuma pazarının ticaret yaşamına olumlu katkısının yanı sıra bir diğer işlevi tüm Keçiborlunun ortak buluşma noktası olmasıdır. İnsanlar pazarda yakın, eş ve dostlarıyla karşılaşmak, ürünlerin fiyatları ve yeni gelen malları görmek için alışveriş yapmasalar bile pazara gitmektedirler.

Örnekleme oluşturan ailelerin tatil amacıyla Keçiborlu dışına gidişlerini gösteren Tablo 34'te kent dışında çocuğu olmayıp yalnızca tatil amaçlı gidenlerin oranı toplam % 29 olup bunlardan % 19'u yıl içinde 1-3 kez yurt içinde başka bir yere gidenlerdir. Tatile gitmeyenler arasında en büyük oran da yine bu gruptadır (%30). Çocukları Isparta ve ilçelerine yerleşmiş olanlarla, özellikle Antalya ve Burdur kentlerine giden ailelerin oranı % 7'dir. Aile büyükleri çocuklarını ziyaret etmek amacıyla buralara yılda birkaç kez gitmektedir. Birden fazla bölgede ve

yurtdışında çocukları olan ailelerin oranı % 16 olup, bunlardan % 11'i "Yıl içinde 1-3 kez yurt içinde başka bir yere giderim" cevabını vermiştir. Tüm gruplar içinde tatile gitmeyenlerin toplam oranı % 46, gidenlerin oranı ise % 54'tür. % 54'lük grup içinde en fazla yığılma % 40 ile yılda birkaç kez yurt içinde (Isparta dışında) başka yerlere gidenlerdir. Cevaplayıcıların yarısından fazlası tatile çıkmaktadır, dolayısıyla çalışma sahasında tatile gitme ve bu konudaki harcamalar artmıştır.

Tablo 34: Tatile Gitme Eğilimi ve Kent Dışında Çocukları Olanların Dağılımı

Dışarıda yaşayan aile bireyi		Tatil					Toplam
		0	1	2	3	4	
Yok	frk	151	27	23	94	1	296
Isparta ve ilçeleri, Akdeniz	frk	32	0	0	35	0	67
Ege	frk	13	0	2	5	0	20
Marmara	frk	0	0	0	3	0	3
İç Anadolu	frk	5	0	0	2	0	7
Doğu Anadolu	frk	7	0	0	2	0	9
Güneydoğu Anadolu	frk	10	0	0	0	0	10
Yurtdışı	frk	5	0	0	2	0	7
Birden fazla bölge ve /veya yurtdışı	frk	9	1	8	55	8	81
Toplam	frk	232	28	33	198	9	500
	%	46,4	5,6	6,6	39,6	1,8	100

0. Tatile gitmem.

1. Yıl içinde 1-3 kez memleketime, köye giderim.

2. Yıl içinde sık sık memleketime, köye giderim.

3. Yıl içinde 1-3 kez yurt içinde başka bir yere giderim.

4. Yıl içinde 1-3 kez yurt içi-yurt dışı başka bir yere giderim.

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Örnekleme 500 hanenin 1/5'i gazete alan kesimdir, fakat içlerinde düzenli günlük gazete alanlar genellikle esnaflardır (Tablo 35). Gazete okurlarında birinci sırada 5 yıllık ilköğretim mezunları gelmektedir. Sonra sırasıyla lise, ortaokul ve yüksekokul mezun ve öğrencileri gelmektedir. Yüksekokul mezunlarında bu sayının daha az olmasında internetten haberleri takip etmenin de etkisi vardır. Cevaplayıcıların bazıları evlerinde internet olduğundan genellikle haberleri internetten takip ettiklerini ve gazete almadıklarını belirttiler. İnternet kullanan hanelerden % 65'i gazete satın almazken, % 35'i gazete almayı sürdürmektedir.

Tablo 35: Gazete Okuma ve Eğitim Seviyesi

Gazete alımı	Eğitim seviyesi					Toplam
	Okuma yazması yok	5 yıllık ilkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Yüksekokul öğrenci mezun	
yok	9	220	37	90	45	401
var	0	33	18	27	21	99
Toplam	9	253	55	117	66	500

Kaynak: Keçiörlü Hane Anketi, 2012

Örneklemimizi oluşturan bütün hanelerde TV, telefon, cep telefonu, fırın, çamaşır makinesi vb. eşyalar bulunduğundan yaşam kalitesinde bilgisayar, internet, bulaşık makinesi ve klima kullanımı kriter olarak belirlenmiştir. Buna göre 500 hane içinde % 46'sının evinde bilgisayar bulunurken, % 34'ü ise evinde internet kullanabilmektedir. İnternet kullanıcılarının % 8'si yükseköğretim mezunu veya öğrencisi, % 12'si lise , % 2'si ortaokul ve % 12'si ilkokul mezunudur. Sonuçlar itibariyle eğitim seviyesi yükseldikçe internet kullanımı azalmaktadır. Ancak ilkokul ve lise mezunu aile üyelerinden lise veya ilköğretim çağında çocukları olanlar öğretimle ilgili gereksinimlerden dolayı internet hattı satın aldıklarını belirtmişlerdir. Bunun dışında bilgisayar ve internetin yanında bulaşık makinesine de sahip olan aileler % 30 oranındadır. Çalışma sahasında karasal iklim hâkim olduğundan klimaya çok ihtiyaç duyulmamıştır. Nitekim örnekleme iklimi sahibi olan aileler sadece % 3 oranındadır; gelirleri ise 3000 TL ve üzeridir.

Hanelere herhangi bir sosyal aktiviteye üyelikleri olup olmadığı sorulduğunda % 6'sı bir siyasi partiye, % 8'i bir derneğe, % 6'sı bir meslek odasına ve % 8'ide birden fazla kuruluşa üye olduğunu belirtmiştir. Bunlardan siyasi parti üyesi hariç diğer üyelikler genellikle meslek kuruluşlarına olan üyeliklerdir. Geçmişte sosyal aktivite üyesi olup da bugün faal olmayanların oranı % 12'dir. Buna göre kömür fabrikasının açık olduğu yıllarda insanların daha fazla sosyal olduğunu söyleyebiliriz. Bugün faal üyelikleri olanların toplam oranı % 28, “ bunu isteyen ama henüz bir sosyal aktiviteye üye olmayanlar ile geçmişte olup bugün üye olmayanların sayısı ile birlikte hiçbir sosyal faaliyeti olmayanların toplam oranı % 72'tir.

Örneklemede görüşülen hane üyelerine kentin başlıca problemleri sorulduğunda en büyük sorun % 40 oranında işsizlik olarak belirtilmiştir (Tablo 36). İkinci büyük sorun kümesi ise yine işsizliğin de dâhil olduğu elektrik, su ve kanalizasyon sorunudur (% 42). Kentin en büyük sorununu eğitim ve kültür alanındaki eksiklikler olarak belirtenler ise % 3 oranındadır. Sağlık, yeşil alan, çöp ve çevre kirliliği sorunlarına değinenler ise % 12 orana sahiptir. Kentin önemli bir sorunu olmayıp, yaşamlarından memnun olduğunu belirtirenlerin oranı ise % 4'tür. Buna göre ilçenin en temel sorunları işsizlik ve alt yapı sorunlarıdır.

Tablo 36: Kent Sorunları

	frk	%
Sorun yok	19	3,8
Eğitim-kültür	13	2,6
İşsizlik	198	39,6
Birden fazla sorun ve diğer	62	12,4
İşsizlik-elektrik-su-kanalizasyon	208	41,6
Toplam	500	100

Kaynak: Keçiborlu Hane Anketi, 2012

Örneklemede görüştüğümüz hane bireylerinin göç eğilimlerini belirlemek için Keçiborlu'dan ayrılmayı düşünüp düşünmediklerini sorulduğunda % 24'ü böyle bir olasılığın olduğunu, % 1'i de bir yıl içinde kesin göç edeceğini belirtmiştir. Görüşülen hane üyelerinden % 75'i kentten ayrılmayı düşünmemektedir. Doğduğu memleketi ve evini bırakmak istemeyen üyelerin % 62'si 40-79 yaş aralığında olan orta yaş ve üstünü oluşturan hane üyeleridir. Göç etmeyi düşünenlerin ise % 18'si 30-54 yaş aralığındadır.

Göç etmeyi düşünen toplam %25 oranında olan hane üyelerinin başlıca göç etme sebepleri içinde birinci derecede çocukların geleceği ön plandadır. İkinci derecede ise çocukların geleceği, emeklilik, işsizlik gibi birden fazla sebebi olanlar gelmektedir. Öne sürülen üçüncü en büyük sebep ise işsizliktir, nitekim bu nedenden ayrılmak isteyenlerin %11'i ücretli maaşlılardır (53 kişi). Bunlardan % 5'i kendi hesabına çalışan esnaftır, % 6'sının ise işi yoktur. Göç etmek isteyen % 25 oranındaki grupta çalışanların oranı % 19, çalışmayanlarınsa % 6'dır. Örneklemede göç etme eğilimiyle ailelerin gelir durumu karşılaştırıldığında 1000 TL ve altı gelir

grubunun % 7'si, 1500-1999TL arası gelir grubundan % 6'sının, 2500-3000TL arası ve üstü gelir grubundansa toplam % 7'sinin ayrılmak istediği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak kentten ayrılmak isteyenlerin çoğunluğu daha iyi sosyal ve kültürel ortamlarda dolayısıyla büyük kentte yaşamak isteyen iyi gelirlili aileler ile 1000 TL ve altında geliri olan ailelerdir. Daha önce bu alt gelir grubunda aslında yan gelirlerin yüksek olduğundan bahsedilmişti; o halde bu gruptaki cevaplayıcılar işinden memnun olmayıp ve ayrılma sebebini işsizlik olarak gösterenlerden başka, gideceği yerde evi olanlar ve emeklikten dolayı ayrılmak isteyenlerdir.

Kentten ayrılmak istemeyenler, burada kurulu düzeni ve belli bir kazancı olan esnaflar ile evi burada olan ve mevcut yaşam standartlarından rahatsız olsa bile başka yerde daha iyisini bulamayacaklarını düşünenlerdir. Ayrılmak istemeyenlerin yaş gruplarına dağılımını dikkate aldığımızda en yüksek oran %16 ile 55-59 yaş aralığında olanlardadır. Özellikle 50 yaş ve üstü olanlarda kentten ayrılmak istemeyenlerin toplam oranı % 46, gitmek isteyenlerin oranı ise % 4'tür. Kentten ayrılmak isteyenlerse özellikle 20-55 yaş aralığında yoğunlaşmakta, en fazla da 35-39 yaş aralığında olanlarda yükselmektedir (% 8).

4.3.8 Yerel Halkın Keçiborlu Tanımlamaları

Hane anketinde yüz yüze görüşme yapılan aile bireylerine Keçiborlu'nun mevcut durumu ve geleceğine ilişkin bazı görüşler öne sürüldü ve yaşadıkları yeri nasıl algıladıkları ve ilçenin geleceğine dair olan tutumları saptanmaya çalışıldı. Görüşülen hane üyelerinin ilçeye yönelik tutumları ile bu tutumlar doğrultusunda çalışma sahasındaki güncel sorun ve gelişmeler aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

- 500 hane üyesinden "Keçiborlu, bir emekli şehridir" görüşüne katılanların oranı % 88, bu görüşe katılmayanların oranı % 7 ve kararsız kalanların oranı ise % 5'tir. Buna göre kent artık bir maden kenti olarak değil ama yaşlı nüfusun giderek arttığı bir emekli kenti olarak görülmektedir. Nitekim örnekleme her 500 haneden üçü emekli ailesidir.
- "Keçiborlu, geri kalmış, işsizliğin olduğu, geleceği olmayan bir şehirdir", cümlesinde kentteki işsizlik ve buna bağlı oluşan sorunlara vurgu

yapılmaktadır. Bu görüşte olanların oranı % 74, katılmayanların oranı % 17 ve kararsızların oranı da % 9'dur. Yaşadığı kente karşı daha olumlu tutum besleyen ve bu görüşe katılmayanlar en fazla 50-65 yaş aralığında olanlardır. Yaşadığı yerden memnun olmayan ve karamsar yaklaşanlar ise en fazla 55-59 yaş aralığı olmak üzere (% 12) 30-65 yaş aralığındadır. O halde yıllardır bu kentte yaşayan orta yaş ve üstü bireyler için de Keçiöorlu'nun geleceği yoktur, çünkü iş yoktur. Aslında Etibank dönemi refahını yaşayan bu bireyler, başka geçim kaynakları ile daha iyi yaşanabileceğini ve kentin gelişebileceğine inanmayan daha doğrusu maden hayatından başka bir yaşam biçimini tecrübe etmemiş ve dolayısıyla kentin geleceğine karamsar bakan bireylerdir.

- “Keçiöorlu, kendi halinde, sosyal faaliyeti olmayan küçük bir ilçedir”, görüşüne katılanların oranı % 86, katılmayanların oranı % 11 ve kararsızlar da % 3 oranındadır. Kentin, sosyal ve kültürel işlevlerini vurgulayarak bir tanımlamasını ortaya koymaya çalışan bu görüş “Keçiöorlu’ da kültürel, sosyal, sportif faaliyetler ihtiyacı karşılamaktadır” görüşüyle desteklenmeye çalışılmış, görüşülen hane üyelerinin bu eksikliği gidermeye ne kadar istekli olduğunu ortaya koymaya çalışılmıştır. Nitekim bu soruya da yüksek oranda sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yeterli olmadığı cevabı verilmiştir. Cevaplayanların % 66’sı ihtiyacı karşılamadığını, % 24’ü karşıladığını, % 10’u da kararsız kaldığını belirtmiştir. Ancak görüldüğü üzere olumsuz tutum sergileyenlerin oranı % 86’dan % 66’ya düşmüştür.
- “Keçiöorlu’ da park ve çocuk bahçeleri ihtiyacı fazlasıyla karşılamaktadır” görüşüyle kentin yeşil alan, peyzaj ve yine sosyal yaşamına yönelik cevaplayıcıların değerlendirme yapması beklenmektedir. Cevaplayanların % 68’i bu görüşe katıldığını, % 22’si katılmadığını ve % 10’u da kararsız kaldıklarını belirtmiştir. Buna göre yerel belediyenin bu konuda son zamanlarda etkin çalışmalar yürüttüğü yüksek oranda desteklenmektedir. Bunun yanı sıra çocuk nüfusun azaldığını ve bu parkların ihtiyaç fazlası olduğunu da ileri sürenler olmuştur.

- “Çoğunlukla hastamı dışarıdaki bir hastaneye götürürüm (ör: SDÜ tıp, Isparta – Antalya hastaneleri)” görüşüne katılanların oranı % 77, katılmayanlar % 17 ve kararsızlar da % 7 oranındadır. Isparta kenti son zamanlarda ciddi sağlık kurumu yatırımları yapmıştır. Kent, Isparta’ya yakın olduğu için hasta yakınları küçük rahatsızlıklar dışında Isparta’daki hastanelere hastalarını götürmeyi tercih etmektedir.
- “Keçiborlu, tarım kentidir”, görüşünü ise destekleyenler % 36 oranında, buna katılmayanlar % 45 ve kararsız olanlar da % 19 oranındadır. Verilen cevaplara göre kent az bir oran farkıyla tarım kenti varsayılmaktadır. Ancak kararsız olanları da katılmayanların oranına eklersek toplam % 54’ lük kesim kenti bir tarım kenti olarak değerlendirememektedir.

Örnekleme görüştüğümüz hane üyelerine Keçiborlu’nun geleceğine ve kalkınması için hangi alanlarda potansiyelinin olduğuna yönelik bir dizi tutum soruları sorulmuştur. Bu öne sürülen görüşler aracılığıyla cevaplayıcıların yaşadıkları çevreyi ne kadar benimsedikleri ve destekledikleri öneriler belirlenmeye çalışılmıştır.

- “Keçiborlu’nun gelişmesinde ilçenin sahip olduğu en önemli olanak ulaşım’dır”, görüşünü destekleyenler % 81, katılmayanlar % 11 ve kararsızlar da % 9 oranındadır. Buna göre kentin ulaşım açısından son derece avantajlı bir konumda olduğu ve değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Nitekim E 24 karayolu üzerinden günde 9300 araç geçmektedir. Bunun için devlet yolu üzerindeki ilçe terminal binasının revizyondan geçip “yap-işlet-devret“ modeli ile devreye sokulması planlanmaktadır. İhaleyi alan firma, terminali; Isparta otogarına benzer şekilde düzenleyecek, ardından otobüs şirketlerinin yazıhaneleri, lokanta, kafe, mağaza vb., açılarak, terminal binası işlerlik kazanacaktır. Ancak henüz bu konuda gelişme sağlanamamıştır.
- “Keçiborlu’nun gelişmesinde ilçenin sahip olduğu en önemli olanak değerli ve geniş tarım arazileri olmasıdır”, görüşünü destekleyenler % 58, katılmayanlar % 29 ve kararsızlar da % 13 oranındadır. Kararsız kalanları bu

görüşe katılmayanlarla beraber değerlendirdiğimizde kentte tarım arazilerinin gelişme için bir değer ifade etmediğini düşünenlerin toplam oranı % 42 olur. Bu durumda cevaplayıcıların tarım arazileri konusunda kuşkuda oldukları görülür. Aynı şekilde daha önceden katılımcıların kenti bir tarım kenti olarak değerlendirmedikleri sonucuna da ulaşılmıştı. Bunun sebebi kentte tarım arazilerin parçalı ve dağınık olmasıdır. Dolayısıyla işletme sahibi için çiftçilik karlı bir yatırım olarak görülmemektedir. Her şeye rağmen yine de tarımla uğraşanların sayısının yüksek olduğunu daha önceki bölümlerde görmüştük. Ancak tarım, kent için temel uğraş alanı olarak algılanmamaktadır.

- “Keçiborlu’nun gelişmesinde ilçenin sahip olduğu en önemli olanak, gül tarımı ve endüstrisidir”, görüşünü destekleyenler % 43, bunu desteklemeyenler % 45 ve kararsızlar da % 13 oranındadır. Katılımcılar, hasat sezonu bir iki ay olan gül endüstrisinin kentin kalkınmasında etkili olmayacağı görüşündedirler.

İlçe merkezinin halkı, gütübirlik olarak kendi kırsalı ile Uluborlu ve çevresine, kiraz, gül, lavanta, elma toplamaya gitmektedir. Kendi arazileri ise boştur. 2011 Kasım ayında, İlçe Tarım Müdürlüğü’nde, Ziraat Mühendisi Metin Sökmen ile yapılan görüşmeye göre Keçiborlu’da elma ve gülün % 20’si (176 dekar gül arazisi) söküldü. 2010 yılı itibariyle Kılıç’ta 58, Senir’de 51, Ardıçlı Köyü’nde ise 22 çiftçi mevcutken, Keçiborlu merkezde gülcülükle uğraşan yalnızca 10 tarım işletmesi kaldı. Gül işi pek çok zahmet gerektirdiğinden gülcülükle uğraşanlar zamanla azaldı. Metin Bey, insanların temel geçim kaynağının emekli maaşları olduğunu ve ciddi bir tarım ekonomisi yürütmediklerini, tarımı bir yan uğraş olarak gördüklerini ve dolayısıyla gülcülüğün de arka planda kaldığını belirtti. Aynı şekilde Keçiborlu kırsalında toplam 314 elma üretici bulunurken merkezde sadece 102 çiftçi (tarım işletmecisi) mevcuttur.

Örnekleme oluşturan Keçiborlu kent merkezinde tarım yüksek potansiyeli olan bir kalkınma aracı olarak görülmesi de ilçenin kasaba ve köylerinde, Ziraat Mühendisi Metin Bey’in de ifade ettiği gibi temel geçim kaynağıdır ve ciddi anlamda ticari olarak yürütülmektedir. Nitekim özellikle Senir kasabasında, organik gül üretimi gerçekleştirilmekte, kasabada biri Türk diğeri yabancı, iki büyük gülyağı

fabrikası çiftçinin ürününü almaktadır. Bunlar haricinde civarda irili ufaklı gülü işleyen atölyeler de mevcuttur.

Organik üretim yapan çiftçilerin tamamı alım garantili tedarikçi firma organizasyonunda grup sertifikasyonu alarak üretimlerini gerçekleştirmektedirler. Organik ürünlerin pazarlanması aşamasında sıkıntılar yaşanması nedeniyle il genelinde bireysel üretim şekli benimsenmemiş olup, ferdi üretim yapanlar pazarlama güçlüğü nedeniyle zamanla organik üretimden ayrılmışlardır. Dolayısıyla ilçede yoğunlaştırılacak organik üretim şekli ve miktarında tedarikçi firmaların hareket tarzları (ürün deseni, çiftçiyle alım garantili sözleşme v.b.) doğrudan etkili ve belirleyici olacaktır. Senir, bu konuda Keçiörlü için güzel bir örnektir.

Kent merkezindeki araziler özellikle yağ gülü üretimi açısından değerli arazilerdir. Kentte gülcülük yeniden ele alınırsa ekonomik getirisinin yanı sıra ilçede agro-turizm faaliyetlerinin başlatılması için de fırsat yaratılacaktır. Dünyada agro turizme yönelik bir sürü örnek vardır; sadece gül çiçeği toplamak için Mayıs- Haziran aylarında her yıl Japonya'dan Bulgaristan'a 40 bin turist gitmektedir. BAKA'nın, Japonların İstanbul-Pamukkale-Konya-Kapadokya ağırlıklı tur organizasyonuna gül bahçeleri ile gülyağı fabrikalarını da eklemeye ilişkin çalışmaları sürmektedir (<http://www.baka.org.tr/japonya-dan-gul-turizmi-icin-somut-gelismeler-H507.html>, 24.12.2011).

Kentin kuzeyinde yer alan komşusu Ulubörlü ilçesi "Napolyon" ve diğler 16 tür kirazı ile ünlüdür. Ulubörlü kirazının tamamına yakını İngiltere, Almanya, Hollanda ve Belçika gibi ülkelere ihraç edilmektedir. Ulubörlü çevrede üretilen kirazların da ihracatı için alım merkezi haline gelmiştir. İlçedeki kiraz bahçelerinde, modern ve zirai tekniklere uygun olarak üretim yapıldığından üretim rekoltesi yüksek olup pazarlama sorunu yoktur. İlçede 37 yıldır düzenli olarak ihracatçı firmalar tarafından kiraz alımı yapılmaktadır. Keçiörlü merkezde yetişen kiraz da son derece kalitelidir ve Ulubörlü kirazına benzer özellikler göstermektedir. Ancak yıllar boyu bu konuda çalışan ve uzmanlaşan Ulubörlülülerin aksine, Keçiörlü halkı, üründe pazarlama sorunu yaşamaktadır. Keçiörlü'da kiraz bahçeleri mevcut olmasına rağmen bu meyve bahçeleri kendi haline bırakılmıştır.

Keçiborlu'nun Kozluca köyünde Balıkçılık Göl ve Su ürünleri Konserve Fabrikası faaliyette bulunmaktadır. Fabrikada, istakoz, balık, kurbağa vb. ürünler konserve haline getirilerek, ihraç edilmektedir. Keçiborlulu ise baraj gölünden sadece sayfiye yeri olarak ve sulama amaçlı yararlanmaktadır.

- “Keçiborlu'nun gelişmesinde, Isparta Organize Sanayi Bölgesi'ne yakın olması etkilidir” görüşüne katılanlar % 57, katılmayanlar % 28 ve kararsızlar da % 15 oranındadır. Kentte organize sanayinde çalışanlar olmasına karşın bu kişiler işlerinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Bir bakıma mecburi olarak işlerine devam etmekte ve daha iyi koşullarda iş bulma ümidinde olduklarından çalıştıkları işyerlerine geçici gözüyle bakmaktadırlar.
- “SDÜ Keçiborlu MYO'nun, bölüm ve öğrenci sayısı artırılırsa, kentin bir geleceği olabilir”, diyenlerin oranı % 82, buna katılmayanların oranı % 12 ve kararsızların oranı da % 7'dir. Anket katılımcıları yüksek oranda Yüksekokulun kentin gelişimi için önemli bir kaynak olduğunu düşünmektedir.

Keçiborlu Belediyesi'nden 2012 Mart ayında aldığımız bilgilere göre Cumhuriyet mh., Akçeşme mevki'inde belediyeye ait 10.500 m²'lik alana Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) tarafından 400 kişilik yurt ve sosyal tesis alanı (yemekhanesi, basketbol, tenis sahaları vb.) yapılacaktır. Bunun yanı sıra Belediye'ye ait kaba inşaatı tamamlanmış huzurevi yapma ve yaşatma derneğine ait bina belediye aracılığı ile yine kredi yurtlar kurumuna devredilmiştir. 200 kişilik kız öğrenci yurdu haline getirilecek, bina revizyon çalışmalarına KYK tarafından 2012'de başlanacak ve 1 sene içinde bina hizmete sokulacaktır (bkz: Ek 3-4-5 İlgili Belediye Meclis Kararları). Ayrıca İlçe merkezi, konaklama tesisleri açısından oldukça iyi tesis ve pansiyonlara da sahiptir. Özellikle, Hollanda' da faaliyet gösteren Keçiborlulu bir iş adamının inşa ettirdiği, 150 odalı üç yıldızlı Otel, yalnızca üniversite öğrencilerinin değil, dışarıdan gelebilecek konukların da ihtiyacını karşılar niteliktedir. Tesis 2011 Kasım ayı itibariyle % 70 doluluğa erişmiş ve 200 üniversite öğrencisine barınma hizmeti sunmaktadır. Keçiborlu MYO'nun bölümlerinin de

arttırılacağı sinyallerini veren bu çalışmalar kentte üniversitenin daha etkin olacağını göstermektedir.

- “Keçiborlu’nun gelişmesi için hiçbir olanağı olmadığından gençler göç etmek zorunda kalıyor”, görüşünü destekleyenler % 81, buna katılmayanlar % 14 ve kararsızlar da % 5 oranındadır. Yüksek oranda kentin gelişebilme durumu olmadığı beyan eden katılımcılar, kentin kalkınma açısından elindeki imkânları bilmesine rağmen kentin yine de gelişmeyeceği ve dışarıya göçün devam edeceği görüşündedir. Aslında bu grup kentin geleceğine uzun vadede değil daha kısa vadede bakan, daha az girişimci, karamsarlığa düşen bireylerdir.

Görüşme yapılan aile bireylerinin çoğu kentin geleceğine kötümser baksalar da son zamanlarda kentin çevresinde büyük yatırımlar yapılmaktadır. Nitekim kent sınırları içerisindeki havaalanında Asal Havacılık ve Teknoloji Merkezi tarafından yaptırılan Türkiye’nin 4. büyük uçak bakım hangarı hizmete girmiştir. Şu ana kadar 15 milyon dolar harcanan tesiste 60 milyon dolarlık bir yatırımla diğer ünitelerinin tamamlanarak, yurt dışındaki uçakların bakım ve boyasının yapılması hedeflenmektedir. Bu alt yapı ve daha ileriki dönemlerde yapılacak olan tesisler ile Isparta’nın bir havacılık merkezi olması planlanmaktadır (<http://www.haberler.com/ucak-bakim-hangari-hizmete-basladi-isparta-2703500-haberi/> 24.12.2011). Ayrıca havalimanı yakınında Isparta Kara Havacılık Okulu inşaatının dört yıl sonra tamamlanması halinde bölgede üç bin kişinin istihdam edileceği düşünülmektedir (<http://www.haberler.com/kara-havacilik-okulu-insaati-basliyor-4-yil-sonra-2889716-haberi/22.12.2011>). Bu yatırımların ilçe ekonomisine yeni bir vizyon sağlaması beklenilmektedir.

Isparta ve çevresinde inanç, kültür, spor, doğa, kış turizmi gibi eko turizme yönelik pek çok kaynak varken Keçiborlu çevresinin özellikle de kent merkezinin bu açıdan sunabileceği fazla bir alternatifi yoktur. İlçede tespit edilmiş kaynaklardan en değerlisi, 1910 yılında İngilizler tarafından inşa edilmiş ve Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca, 11.11.2003 tarih ve 6096 sayılı kararı ile koruma altına alınmış, İzmir- Aydın demiryolu üzerindeki Keçiborlu İstasyon binasıdır. (bkz: Foto 3). Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet döneminin izlerini taşıyan, belgelerinin Osmanlıca ve Fransızca olduğu, 101 yıllık tarihi, kültürel ve mimari değere sahip istasyon binasının belediye öncülüğünde restore edilerek kent müzesi olarak değerlendirilecek olmasının kentin sosyal ve kültürel hayatına olumlu yansımaları olacaktır (bkz: Ek 1-2 Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Karar Metni).

BÖLÜM V

5 SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Çalışma, bir maden kasabası olan Keçiöorlu'da kükürt fabrikası kapatıldıktan sonra yaşanan sosyal, ekonomik ve kültürel değişimleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bunun için 7 bin nüfuslu kent merkezinde rastgele 500 hane gezilerek 1537 kişiye ve 360 esnaf içinde de rastgele 50 esnafa ulaşılmıştır.

Seçilmiş meslek grubu olan esnafların ticaret hayatının seyri, göç ettikleri yerler, müşterilerinin alım gücü ve profili, maddi kazançları ve yan gelirleri ile yaşadıkları sorunlar hakkında bilgi edinilmiştir. Ayrıca 16 yıldan daha fazla süredir esnaflık yapan işletmecilerden kentin kükürt fabrikasının açık olduğu dönemde (1934-1994) ki kazançları, müşteri alım gücü ve kentin ticaret hayatı hakkında bilgi toplanmıştır.

Keçiöorlu hane anketinde nüfusun % 20'sinin temel sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin bilgiler toplandı. Hanelerde anketin uygulandığı görüşülen aile bireylerinin kenti algılama, benimseme durumu ve geleceğine yönelik görüşleri alındı. Ayrıca yine kükürt fabrikasının açık olduğu dönemin sosyal ve ekonomik yaşamı ile bugünkü yaşamını karşılaştırmaları istendi. Örneklem içinde Etibank maden işletmeleri emeklisi olan grubun çalıştıkları dönemdeki kazançları, nasıl emekli oldukları, aylık kazanç ve ek gelirleri ile bugünkü durumları hakkında tarama yöntemi yanında birincil kaynaklarla da özel görüşmeler yapılarak veri toplandı.

Kentte 1934-1994 yılları arasında kentin sosyo-ekonomik ve kültürel yaşamını yansıtan bir çalışma olmadığından kükürt fabrikasının kapatılışının ardından yaşanan sosyo ekonomik ve kültürel değişimler, yapılan anket çalışmalarında Etibank dönemine ilişkin edinilen bilgilerle karşılaştırma yapılarak

sağlanmaya çalışıldı. Bunun yanı sıra çalışma sahasının kalkınmasına yönelik elde edilen bulgular doğrultusunda önerilerde bulunuldu.

Örnekleme 50 yaş ve üstünde toplam 170 Etibank emeklisi ile görüşme yapıldı. Genellikle 20 yıl çalışıp emekli olan bu kesim 40'lı yaşlarında emekli olmuştur. Nakil olan kükürt işçilerinin büyük kısmının Etibank'ta çalışma süresi 15 yıldır. Tesisin tüm elemanlarının sosyal güvencesi sağlanmıştır. Sonuç olarak Etibank maden işletmelerinde işçiler kolayca işten çıkarılmamış ve tıpkı devlet memurluğu gibi bu insanlara uzun süre istihdam sağlamıştır. Özel işletmelerde ise sürekli işçi, eleman sirkülasyonu olduğundan insanlar bu işyerlerine güvenle bakmamaktadır. Nitekim benzer durum Isparta Organize Sanayi Bölgesi'nde yaşandığından aile bireyleri organize sanayinin kentin gelişmesinde payı olabileceğini (% 57) ancak çalışanların işlerinden memnun olmadıklarını ve daha iyi bir iş buldukları takdirde kentten göç etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Kente 60 yıl kalıcı, güvenilir iş sağlayan kükürt fabrikasının halka kazandırdığı anlayıştan ötürü insanlar özel teşebbüslere itibar etmemektedir. Bu durum kentte girişimciliğin gelişmemesinin de nedenlerinden biridir.

Hane bireyleri ile yapılan görüşmelerde, kentin Kükürt Fabrikası faaliyette iken, işsizliğin olmadığı, kalabalık bir sanayi kenti olduğu görüşüne cevaplayıcıların % 85'i katılmış, ayrıca kentte sosyal-kültürel hayatının bugüne göre çok daha hareketli olduğunu belirtmişlerdir.

Fabrikada çalışmak amacıyla ilçeye yerleşenler 1961-1980 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Aynı yıllarda iş kurmak amacıyla ilçeye yerleşenlerse Burdur, Denizli, Dinar gibi yakın çevreden göç edenlerdir. Bu kişilerin çoğunun artık doğrudan göç ettiği yerle bağı kalmamıştır. Büyük kısmı tarım arazilerini elden çıkarmıştır.

Etibank emeklilerinin çalıştıkları dönemdeki kazançlarının bugünün rakamları ile ortalama bir değeri sorulduğunda % 41 oranında 2500-3000TL arası geliri olanlar ağır basmıştır. Etibank emeklilerinin % 98'i, o dönemde aldıkları maaşı bugün maden işçilerinin alamadığını ifade etmiştir. Ekonomik durumu iyi olan o günün maden işçisi bugünün maden emeklilerinin tarla, arazi, ev, araba gibi

yatırımları ve yan gelir kaynakları oldukça çeşitlidir. Nitekim bugün örneklemede 1000 TL ve altı düşük gelir grubunu oluşturan bu kesim, tüm örneklem içinde en fazla birden fazla ek gelir ve taşıta sahip olan kesimdir. Ayrıca bu kesimin %98'i evini kendisi inşa etmiştir. Etibank maden emeklilerinin hane başına düşen aylık geliri bugünün değeri ile 3000 TL ve kişi başına düşen net gelir ise 660 TL civarındadır. Örneklemede bugünkü aylık ortalama aile geliri hane başına 1590 TL ve net kişi başına düşen gelir ise 517 TL'dir. Örneklemede % 30 oranında olan emeklilerin %29'u bir iki işle uğraşanlardır. Değişen ekonomi şartlarında sadece emekli maaşları geçinmek için yeterli gelmemektedir.

Kükürt fabrikasının açık olduğu yıllarda halkın alım gücünün bugüne oranla çok daha iyi olduğunu belirten esnafın % 50'si Etibank dönemindeki kazançlarından memnundur. Bugün ise esnafın en önemli sorunu müşterinin alım gücünün düşüklüğüdür.

Hane anketinde kentin birincil sorunu işsizlik olarak gösterilmiştir. Esnaf anketinde de % 84 oranında esnaf, elemanlara yeterli ücret ödeyecek güçte olmadığını ve sigortalarını da karşılayamayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla gençler özellikle Isparta, Antalya, Burdur ve Denizli'ye iş bulmak amacıyla göç etmektedir. Hane anketinde örneklemedeki ailelerin maddi durumları orta halli çıkmış olsa da kentin kaynakları ve emeklilerin gelirleri yeni yetişen nesli besleyememektedir.

Esnafın % 74'ünün bugünkü kazançları ihtiyaçlarını ancak orta ya da az derecede karşılamaktadır. Bu kesimin % 26'sı sadece emekli maaşları, % 10'u da emekli maaşı ve tarım gelirleri ile ayakta durabilmektedir. Görüldüğü üzere esnaf anketini uyguladığımız örneklemedeki esnafın yarısı emekli olan kesimdir.

Hane anketi sonuçlarına göre 18 yaş ve üstü 1169 kişiden % 63'ü çalışmamaktadır. Çalışan % 37'lik kesimde ise en fazla çalışanlar % 59 oranında 36-55 yaş aralığındadır. Buna göre genç nüfus, orta yaş grubuna göre sayı ve çalışma oranı açısından daha düşük değerdedir.

İlçenin 2007 yılı nüfus piramidine bakıldığında kentin nüfusunda yaşlı nüfusun arttığı, genç nüfusun da azaldığı görülmektedir. Hane anketinde 500 hanede

ulaşılan toplam 1537 nüfusun ana yaş gruplarına dağılımında da orta yaş grubu ağırlıktadır.

Hane anketinde tüm hane üyelerinin eğitim durumuna bakıldığında, 5 yıllık ilkokul mezunları ağırlıktayken yükseköğretime gidenlerin sayısı son yıllarda giderek artmaktadır. Kükürt fabrikasının faal olduğu yıllarda kentte kısmen iş garantisi olduğu için çocukların ilkokuldan sonraki eğitimine önem verilmemiştir. Bugün polis, asker, jandarma, hemşire gibi devlete tabii işler halk tarafından iş güvencesi olan meslekler olarak görüldüğünden çocukların eğitime yapılan yatırımlar artmıştır.

Esnafların yan gelirleri arasında tıpkı hane örnekleminde olduğu gibi (%30) tarım ürünü ilk sırada gelmektedir. Ancak bu kişilerin ya yakın akrabaları çiftçi, ya da sadece kendi kişisel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Ayrıca bir kısmının köyde yaşayan ailesinden tarım geliri, maddi ya da yiyecek anlamında onlara ek gelir olarak yansımaktadır. Tarım geliri aslında bir anlamda aile desteği olarak bu kişilere ulaşmaktadır. Tarım desteğini, bina kiralarnı, baba ya da annelerin emekli maaşlarını, eşin maaşını, aile yardımı olarak aldığı dikkate alındığında, daha çok genç nesli teşkil eden % 36 civarında esnafın, aile desteği ile ayakta durduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca maddi kaynak dışında ailesinin evinde oturan ve kira vermeyenleri de sayarsak bu oran tahmini olarak % 40'ı bulmaktadır.

Örnekleme oluşturan aileler içinde tatile gitmeyenlerin toplam oranı % 46, gidenlerin oranı ise % 54'tür. % 54'lük grup içinde en fazla yığılma % 40 ile yılda birkaç kez yurt içinde (Isparta dışında) başka yerlere yerleşmiş çocuklarının ziyaretine gidenlerdir. Dolayısıyla çalışma sahasında tatile gitme ve bu konudaki harcamalar artmıştır.

Örnekleme oluşturan 500 hane içinde % 46'sının bilgisayarı bulunurken, bunlardan % 34'ü evinde internet kullanabilmektedir. Evlerinde internet kullananlar güncel haberleri internetten takip ettiği için gazete satın almamaktadır. Örneklem genelinde ise gazete okumayanların oranı % 80'dir. Gazete okurluğu düşük olan çalışma sahasında hiçbir sosyal faaliyeti olmayanların toplam oranı % 72'tir.

Dolayısıyla aile bireyleri kentin sahip olduğu kaynaklar hakkında kısmen eksik bilgiye sahiptir ve yaşadıkları çevre ile çok ilgili değildir. Nitekim bu yüzden kentin kalkınmak için sahip olduğu kaynakları bilmekle beraber yine de kentin kalkınması için hiçbir imkânı olmadığını öne sürmüşlerdir. O halde halk tam olarak elindeki potansiyelin farkında değildir, yaşadığı kenti daha iyi bir haline getirme çabasında da değildir. Kentin kalkındırılmasının yılların verdiği alışkanlıkla tamamen devletin elinde olduğunu düşünüp gerekli sorumluluğu almamaktadır.

Örneklemdaki bireylerin yakınları, evleri, işleri kentte olduğu ve zaten büyük kısmının çocuğu evden ayrılmıştır. Ellerindeki gelir daha iyi yaşam koşulları sağlamasa da onlara yettiğinden ketten göç etmeyi düşünmemektedir. Yine orta yaş grubundan maddi durumu daha iyi olanlarsa büyük kentte yaşamak isteğiyle kentten ayrılmayı düşünmektedir.

Hane anketinde görüşülen aile üyelerinin % 98'i kenti tarım kenti olarak değil ama emekli kenti olarak tanımlamıştır. Nitekim hane ve esnaf örneklerindeki emekli katılımcıların oranı yüksektir. İlçe genelinde de orta yaş ve üstü olan yaş grubu hâkim olduğundan çalışma sahası üreten maden kentinden tüketici emekli kentine dönüşmüştür.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, kırsal kesimde sürdürülebilir kalkınmayı sağlama amaçlı Isparta, Burdur ve Antalya illeri bünyesinde tarıma dayalı sanayi ve kırsal turizmi geliştirmeye yönelik rehberlik ve maddi destek sağlamakta, yatırımcıları yönlendirmektedir. Örneğin, çiftçiye mazot, gübre yardımının yanı sıra topraklarının analizi de kurum tarafından yapılmaktadır. Ayrıca BAKA, organik tarım uygulamaları ile iyi tarım uygulamalarını destekleme ödemeleri yapmaktadır.

2010 yılında kurulan ajans, Isparta çevresine özellikle de Organize Sanayi Bölgesine büyük destekler sağlayabilmiştir. Keçiborlu'nun bu desteklerden faydalanabilmesi için öncelikle kendi bünyesindeki kaynaklarını, potansiyellerini iyi saptayıp, istatistikî veriler öncülüğünde projeler üretmesi gerekmektedir. Bunlar yerel yönetimlerce yapılmakta, ama halkın desteğini arkasına alamadığı için BAKA gibi kuruluşlara sesini duyuramamaktadır.

Örneklemede hane bireylerinden “Keçiborlu’nun gelişmesi için hiçbir olanağı olmadığından gençler göç etmek zorunda kalıyor”, görüşünü destekleyenler % 81, “Keçiborlu, kendi halinde, sosyal faaliyeti olmayan küçük bir ilçedir”, görüşüne katılanların oranı % 86, “Keçiborlu, geri kalmış, işsizliğin olduğu, geleceği olmayan bir şehirdir”, görüşüne katılanların oranı % 74’tür.

Kentte uzun yıllar hazır iş imkânı ve sosyal hizmetler sağlayan devlet işletmesinin varlığından dolayı, insanlar alternatif geçim kaynakları yaratmayı ve başka yatırımlarda bulunmayı düşünmemişlerdir. İlçenin komşusu Uluborlu ilçesinde insanlar ek gelir kaynakları yaratmada başarılı olmuş, potansiyelinin en yüksek olduğu tarım sektöründe dışarıya ihracat yapar konum gelmiştir. Keçiborlu’da ise halkın çalışma kültürü zayıftır; yani girişimci değildir, çalışkanlığa verilen değer azdır. Nitekim bugün kentte halkın maddi gücünün kuvvetli olduğu Etibank döneminde yapılmış herhangi bir sanayi tesisi ya da yatırım yoktur. Halkta geleceğin olabileceğince kendisi tarafından kontrol edilebileceği fikri gelişmemiştir. Özellikle bu zihniyetle büyümüş olan maden emeklileri kent nüfusunun çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Son 17 yılda halk değişen sosyo-ekonomik koşullara kısmen de olsa uyum sağlamaya başlamıştır. Nitekim ilçede bulunan Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin özellikle barınma, yeme-içme, alışveriş ihtiyaçlarını karşılamak üzere kentte pansiyonculuk gelişme göstermiş, lokanta, kafe kırtasiye gibi işletmelerin sayısı artmıştır.

Kentin tarım sektöründe özellikle meyve ve sebze tarımında potansiyeli yüksektir. Sulama sorunu olmamasına rağmen tarım arazilerin dağınık ve küçük olmasından dolayı karlı işletmecilik mümkün olamamaktadır. Tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile bazı sanayi tesisleri (gülyağı fabrikaları) kentin kasaba ve köylerinde gelişme göstermiştir. Mevcut durumda ilçe merkezinde ciddi anlamda tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile diğer sanayi tesislerinin varlığından bahsedemiyoruz.

İlçe genelinde tarım işgücü 1990’dan 2000 yılına değin % 5’ten %10 ‘a çıkmış ve sekizinci sıradan 5. sıraya yükselmiştir. Kent merkezinde 2012yılı içerisinde tamamladığımız hane anketinde ise tarımla uğraşan işgücü % 4

oranındadır. Devlet Planlama Teşkilatı'nın 2004 yılında yayınladığı "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"na göre, Keçiörlü endüstriyel tarım ürünleri üreten tarım kentlerini kapsayan 3. Kademedeki kentler arasında gösterilmiştir. 3. Kademe yer alan 309 tarım kentinde toplam istihdamın yüzde 70'i tarım, yüzde 6'sı sanayi ve yüzde 24'ü hizmetler sektöründe yer almaktadır. 2000'den 2012'ye kadar olan 12 sene zaman zarfında tarım sektörü gelişme göstermiş olmasına rağmen kent, halen Uluborlu, Senirkent ya da Ödemiş (İzmir) gibi bir tarım ekonomisine sahip olamamıştır. Ayrıca hane anketinde halkın % 54'ü (tarım kenti değildir diyen % 45 ve kararsızlar % 19 oranında) kenti bir tarım kenti olarak değerlendirmemiş, ancak % 88 oranında bir emekli kenti olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra gelişmişlik sırasında 3. Kademe olarak belirtilen bu tarım kentlerinde ortalama hane halkı büyüklüğü 4.05 iken örnekleme bu değer 3.07'dir. Bu açıdan DPT'nin bu çalışmasında bazı uyumsuzluklar mevcuttur.

Ulaşım açısından işlek bir yol kenarında olan kentin, neden bugüne kadar yol kenarlarına ticari işletmeler, dinlenme tesisleri, mağazalar, hipermarketler tarzında alışveriş merkezleri ve fabrika satış mağazaları kurulmamıştır. Esnafı Kasım 2011'de yaptığımız görüşmelerde çeşitli sebepler ileri sürüldü; halkın ticareti bilmemesi ve ileri görüşlü olamaması, yol kenarı arazilerin dağınık ve parçalı olması, karayollarının yonca yol yapacağına dair görüşler ve bu durumda kurulacak işyerlerine araçların giriş-çıkışının kolaylıkla olmayacağı düşünülmesinden dolayı herhangi bir işletme açılmamıştır.

Maden kentlerinin maden ve madene dayalı sanayi ekseninde geliştiğine ve madenler tükenince ya da çeşitli nedenlerle kapatıldığında bu kentlerde yaşanan işsizlik, göç ve ekonomik sıkıntılara Türkiye'de Zonguldak kenti olmak üzere dünyanın önemli maden kentlerinden daha önceden örnek verilmişti. Bu kentler, Essen örneğinde olduğu gibi kültür, tarım, turizm vb. kentlerine dönüşmüş, buralarda yeni alternatif geçim kaynakları sağlanarak işsizlik ve göç sorununa çözüm üretilmiştir. Madenin bitmesi ya da ekonomik nedenlerle kapatılması durumunda kentte oluşacak sosyal ve ekonomik sıkıntıları önceden dikkate alıp, bu konuda çalışmalar yapmamış kentler ise eski önemini yitirmiş ve göç veren merkezler haline gelmiştir. Türkiye'de Zonguldak kenti için bu tür çalışmalar yapılmış ise de

Keçiborlu gibi küçük ve orta ölçekli maden kentleri için çizilen bir yol haritası yoktur. Kentte kükürt madeni tükenmedikçe fabrikanın kapatılmayacağını düşünen yerel idare ve halk, dünya kükürt piyasasında baca gazı kükürt üretiminin madenin fiyatını düşürmesi, kükürt tesisinin politize olması ve iyi yönetilememesi gibi nedenlerle tesis kapatıldığında bu duruma tamamen hazırlıksız yakalanmışlardır. Kent, maden haricinde de sahip olduğu diğer kaynaklar olmasına rağmen bu kaynaklar iyi yönetilememiş ve kent tarım ya da öğrenci kenti yerine emekli kentine dönüşmüştür. Bugün kentte halkın temel gelir kaynağı emekli maaşları ve Etibank döneminde yapabildikleri kendi bireysel yatırımlarıdır.

Türkiye’de Keçiborlu gibi pek çok küçük ve orta ölçekli maden kenti mevcuttur ve ülkenin yeni maden politikası gereğince bu kentlerin sayısı daha da artacaktır. Dolayısıyla bu kentlerde de madenler tükendiğinde çalışma sahasında yaşanan benzer sosyal ve ekonomik problemlerin yaşanmaması için bu kentlerde sürdürülebilir kalkınma gereğince kalkınma ajansları, yerel ve merkezi yönetimlerin en kısa zamanda önlemler alması ve alternatif geçim kaynaklarını çeşitlendirmesi gerekmektedir. Çalışma, bu konuda farkındalığı arttıracakı düşünüldüğünden önem arz etmektedir.

5.2 Öneriler

Çalışma alanının gelişme tarım ve tarıma dayalı sanayide gelişme potansiyeli yüksektir. Tarım arazilerinin toplulaştırılması tamamlandığında Keçiborlu'da sebze, meyve, kavaklık, bağ ve yağ gülü işletmeciliği karlı şekilde yürütülebilir. Gül ve meyve bahçelerinin kentte yaygınlaştırılması ve organik tarım yöntemiyle yapılması, ilçede ve çevresinde kırsal kalkınmaya hız verebilecek en uygun turizm çeşitlerinden agro-turizm faaliyetleri için de arz oluşturacaktır.

İlçenin bir diğer avantajı ise Antalya'yı Ankara-İstanbul-İzmir gibi büyük şehirlere bağlayan karayolu üzerinde olmasıdır. İlçe terminali işlevselleştirildiği, terminalde yeterli ve kaliteli dinlenme tesisleri düzenlendiği takdirde bu bölgeler arasındaki turizm ve özellikle ekoturizm hareketlerinden ilçenin yararlanması mümkündür. Aynı şekilde Isparta-Burdur Bölge Hava Alanının Keçiborlu sınırları içerisinde olması da ilçenin ulaşım avantajının değerlendirilerek hem turizmde bir durak yeri olmasını hem de ekonomik hayatın canlanmasını sağlayacaktır. Nitekim hava limanı seferleri önümüzdeki yıllarda bölgedeki yapılanması tamamlanacak olan kara hava okulunun açılması ve yeni yapılan uçak bakım hangarlarının tam kapasite devreye sokulması ile canlanacaktır.

İlçenin, Antalya, Isparta, Burdur, İzmir, Denizli gibi, tüketim pazarlarının yolu üzerinde bulunması, tarım ve hayvancılıktan elde edilen ürünlerin pazarlanması konusunda avantajdır. Ulaşım ve lokasyon açısından pazarlara en yakın olan ilçede, demiryolu ulaşımı ve taşımasında gerekli revizyon çalışmalarının yapılması gerekir.

Arıcılık faaliyetleri ile Göl, su ürünleri yetiştiriciliği, özellikle Alabalık üretimi kentte özendirilmeli, göletten ekonomik anlamda faydalanılmalıdır. Kentte, BAKA'nın imkânlarını da kullanarak meyve suyu ve salça fabrikaları açması, işsizlik sorununu büyük oranda hafifletecektir. Sermayenin yeterli olmadığı kentte çok ortaklı şirket- kooperatifler kurarak, bu sorun aşılabılır.

Kent sahip olduğu kaynaklarının net ve düzenli istatistiğini yapmalı, kaynaklarını her anlamda değerlendirebilmek için projeler üretilmelidir. Ancak

uzmanlık gerektiren bu çalışmalarda, BAKA ile ortak hareket edilmesi, daha kesin sonuçlara ulaşılmasını sağlar.

Müze olarak kullanımı planlanan tarihi Keçiborlu İstasyon binasında, kentin madencilik geçmişini yansıtan maden müzesi de yer alabilir. Önerilebilecek diğer bir proje de Isparta veya yakın bir hat üzerinden “nostaljik kara tren seferleri”nin düzenlenmesi ve bu müze-istasyonun durak yeri olarak değerlendirilmesidir. Bu proje gerçekleştirilebilirse ilçe ve kırsalının sahip olduğu diğer sit alanları ve türev turizmlerin işlevsellik kazanması da hızlanacaktır.

Seyahat acenteleri aracılığıyla yapılacak tur satışlarında, programlar zenginleştirilebilir ve yöreye daha çok turist çekebilmek için, tur paketleri, komşu iller olan Burdur, Afyon, Denizli ve Antalya ile birlikte pazarlanabilir. Ancak Keçiborlu ve diğer küçük ilçelerde bu tür organizasyonları yönetebilecek yeterlikte uzman ve güçlü seyahat acenteleri mevcut değildir; dolayısıyla küçük çaplı olan seyahat acenteleri kuvvetlendirilmeli, yönlendirilmeli; idare ve acenteler arasında sağlam bir koordinasyon kurulmalıdır. İl Turizm Müdürlüğü'nün aracılığı ile kırsal turizmi canlandırmak amacıyla işlevsel bir birim kurulmalıdır.

MYO öğrencilerinin faydalanması için KYK'nın yeni yurt projeleri devreye sokulmuştur. Üniversitenin bölümleri ve öğrenci sayısı arttırıldığı takdirde kent zamanla bir öğrenci kentine dönüşecektir.

Gelişimi madene dayalı olan Keçiborlu'da kükürt fabrikasının faaliyette olduğu dönemde kentin refah seviyesinin ve sosyal yaşantısının bugüne oranla oldukça iyi olduğu ancak kentte olumsuz bir çalışma kültürünün geliştiği çalışmada ortaya çıkan sonuçlardandır. Kentin sosyo-ekonomik ve kültürel durumuna ilişkin uygulanan hane ve esnaf anketlerinde, kentin üreten değil ama tüketen bir ekonomik yapıya ve halkın kentin geleceğine yönelik umutsuz bir tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Nitekim fabrikanın kapatılmasının üzerinden 18 yıl geçmesine rağmen kentte tarım ya da imalat sanayinde ciddi yatırımlar yapılamamış, sürdürülen bazı çalışmalar da halktan yeterli destek göremediğinden kısa vadeli olmuş ve genç nüfusun kentten göçü engellenememiştir. Kentin gelişmek için en önemli potansiyeli tarım olmasına rağmen kent bugün küçük bir üniversite şehrine dönüşme

eğilimindedir. Ancak kalkınmanın daha sağlıklı olması ve tabana yayılması için halkın ciddi tarım işletmeciliğine yöneltilmesi gerekmektedir. Ancak kalkınmaya yönelik bu çalışmalarda bölgesel kalkınma ajansının konuya daha hassasiyetle yaklaşması ve kentin sosyo- kültürel durumunu da dikkate alarak yerel yönetimlerle iş birliği içinde halkı bilinçlendirme ve girişimciliğe özendirme gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

Arseven, Ali D.(1994). *Alan Araştırma Yöntemi: İlkeler, Teknikler, Örnekler*. 2. Baskı. Ankara: Gül Yayınevi.

Atalay, İbrahim.(2004). *Doğa Bilimleri Sözlüğü: Coğrafya-Ekoloji-Ekosistem*. Meta Basım Matbaacılık. Bornova-İzmir.

Atan M., Yaşar Z.R., Unvan Ö., Uzun C. B. , (2004 – 2006). *Türkiye’de İktisadi Faaliyet Kollarında Verimlilik ve Etkinliğin Üretim Fonksiyonları İle İncelenmesi Ekonomik Yaklaşım*. Cilt: 20. Sayı: 72. s. 43-58. Ankara.

DPT. (2004). *Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması* <http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf>. 25.11.2011. 16.05)

Doğru, N. (2004 b). *Zonguldak, Bartın, Karabük Bölgesel Gelişme Projesi*. Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu. Cilt I. 2003. DPT- PAÜ. Denizli.

Erkin, E. (1999). *Dört Maden Kentinin Değişim Öyküsü, 1973-1996 Karşılaştırmalı Bir Analiz; Zonguldak-Kozlu-Kilimli-Çatalağzı*. İstanbul.

Gülcan, Y., Aldemir, C. (2003). *Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Göstergeler İle Yerel Kültür Özellikleri Arasındaki İlişkiler: Aydın ve Denizli Örnekleri*. Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu. Cilt I. DPT- PAÜ. Denizli.

Isparta Çevre Durum Raporu, 2006

Isparta Çevre Durum Raporu, 2007

Isparta Çevre Durum Raporu, 2008

Isparta Çevre Durum Raporu, 2009

Karaca B. (2007). *15.-16. Yüzyıllarda Keçiborlu Kazası*. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:16, s.41-78. Isparta

Keçiborlu Kaymakamlığı. (1994). *Dünden Yarına Keçiborlu*. Isparta: Keçiborlu Kaymakamlığı Yayınları. Isparta.

Kaplan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. 11. Baskı. Ankara: Tek Işık Web Ofset Tesisleri

Kayasü, S.ve Yaşar Suna. S.(2003). *Bölgesel Kalkınma Ajansları: Türkiye Üzerine Öneriler*. Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, Cilt I. DPT- PAÜ. Denizli.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/keas-I.pdf>. 24.12.2011. 11.22)

Keçiborlu Kaymakamlığı. İlçe Tarım Müdürlüğü

Keçiborlu Kaymakamlığı. Nüfus

Keçiborlu Belediyesi. Zabıta Komiserliği.

Keçiborlu Belediyesi. Fen işleri

Özdaman ve diğerleri. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özdemir A. (1997). *19.Yüzyıl Ortalarında Keçiborlu Tarihi, Sosyal ve Ekonomik Hayatı*. Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta.

Özdemir, A. (2005). *10199 Numaralı Temettuat Defterine Göre Keçiborlu Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844-1845)*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta.

Şeker, K. (2010). *Türkiye’de Kamu İktisadi Teşekküllerine Bir Örnek: Keçiborlu Kükürt Fabrikası*. M.A.E.Ü: Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl: 2. Sayı: 3. s: 93

Takım A. (2010). *Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Planlarının İktisat politikalarının Performansına Etkisi: Zonguldak- Bartın Ve Karabük Örneği*. ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy. Volume: 5. Number: 3. Article Number: 3C0047

Temurçin K. (2004). *Isparta İli Ekonomik Coğrafyası*, Doktora Tezi. Ankara Üniv. Sos. Bil. Enst., Ankara.

Temurçin K., Şenol Ş., (2008). *Kırsal Alanda Kamusal Hizmet Sunumlarındaki Dönüşümün Mekânsal Etkileri: Isparta İli Örneği*. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi. Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:18, s.195-214. Isparta

Timor, A, N. (1997). *Orta Büyüklükteki Şehirler ve Taşıdıkları Önem*. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi. Sayı.5. İstanbul.

TUIK. 1990 ve 2000 Nüfus Sayımları, Isparta

Tümertekin, E., Özgüç, N., (2002). *Beşeri Coğrafya İnsan.Kültür. Mekan*, Çantay Kitabevi. İstanbul.

Tümertekin, E. (1973). *Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsiz Fonksiyonlar*. İ.Ü.Coğ. Enst.Yay.No:72. İstanbul.

Tümertekin, E. (1965).*Türkiye’deki Şehirlerin Fonksiyonel Sınıflandırılması*. İ.Ü Coğ.Enst.Yay.No: 43. İstanbul.

Tümertekin, E., Özgüç, N., (1997) *Ekonomik Coğrafya: Kalkınma ve Küreselleşme*.

Çantay Kitabevi. İstanbul.

Tümertekin, E.(1994). *Ekonomik Coğrafya*, İst. Üniv. Ed. Fak. Basımevi. İstanbul.

Yiğit A. (1995). *Maden (Ergani Madeni) Kasabası'nın Kuruluş, Gelişme ve Fonksiyonları*. F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. Elazığ.

M. Gibb & E. Nel, (2007). *Small Town Redevelopment: The Benefits and Costs of Local Economic Development in Alicedale*, Urban Forum.18:69–84 DOI 10.1007/s12132-007-9000-y

Wilson L.J. (2004). *Riding the Resource Roller Coaster: Understanding Socioeconomic Differences between Mining Communities*, Nexus Market Research MA. Rural Sociology 69(2). pp. 261–281. Boston.

ZHENG Zhong , ZHOU Yongzhang, (2008). *Study on Economic Transformation of Mining City and its Administration Practice*, Sun Yat-sen (Zhongshan) University. GZ510275. China.

(<http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/200911/2008qyjjhy10a32.pdf>. 19.11.2011. 14.25)

Long Ruyin.(2011). *Opportunities and Problems of Sustainable Development of Mining Cities in China*, China University of Mining & Technology. P.R. 221008. China.

(<http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/201001/1262661688subsyswh2.pdf>. 20.11.2011. 09.20)

URL 1: <http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/keas-I.pdf>. 25.11.2011. 16.05

URL 2: <http://www.dmi.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx>. 01.01.2012, 13.00

URL 3: <http://ekutup.dpt.gov.tr/madencil/sanayiha/oik618.pdf>. 01.03.2012, 22.04

URL 4: <http://www.baka.org.tr/isparta%e2%80%99ya-dev-yatirim/>. 22.12.2011. 09.00

URL 5: <http://www.haberler.com/kara-havacilik-okulu-insaati-basliyor-4-yil-sonra-2889716-haberi/>. 02.12.2011. 10.00

URL 6: http://www.mta.gov.tr/mta_web/kutuphane/mtadergi/46-47_10.pdf. 22.12.2011. 12.37

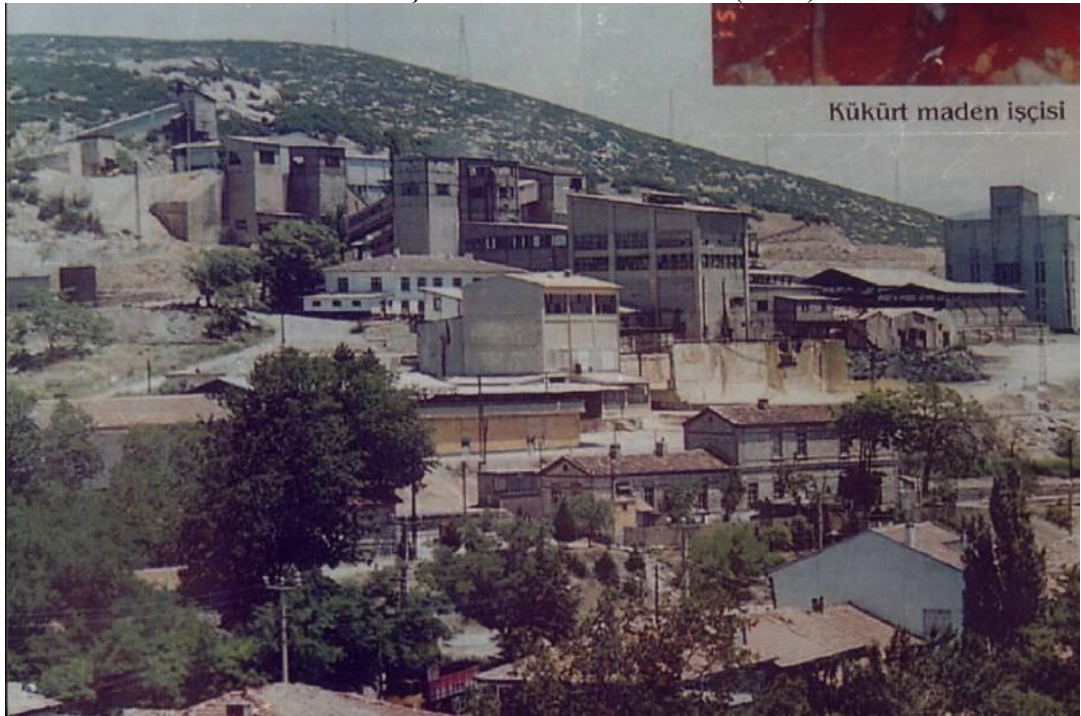
URL 7: www.mta.gov.tr/mta_web/kutuphane/mtadergi/32_4.pdf. 22.12.2011. 18.37

- URL 8: <http://www.haberler.com/ucak-bakim-hangari-hizmete-basladi-isparta-2703500-haberi/>. 22.12.2011. 16.00
- URL 9: <http://www.haberler.com/kara-havacilik-okulu-insaati-basliyor-4-yil-sonra-2889716-haberi/>. 22.12.2011. 15.04
- URL 10: www.karaburun.gov.tr/kaym08.html. 22.12.2011. 15.00
- URL 11: <http://www.baka.org.tr/japonya-dan-gul-turizmi-icin-somut-gelismeler-H507.html>. 25.12.2011. 10.00
- URL 12: <http://www.bugday.org/tatuta/kilavuz.php>. 02.12.2011. 10.00
- URL 13: <http://www.stylarius.com/sayfalar/kara06.htm>. 02.12.2011. 11.00
- URL 14: <http://www.keciborlu.bel.tr>. 02.12.2011. 17.00
- URL 15: <http://www.gocsempozyumu.org/haberler.htm>. 25.10.2011. 23.30
- URL 16: <http://www.bizim-mig.com.tr>. 25.09.2011. 20.30
- URL 17: www.etimaden.gov.tr. 25.09.2011. 14.30
- URL 18: <http://www.taskomuru.gov.tr>. 12.03.2012. 11.15
- URL 19: <http://www.solencol.com/b10.htm>. 10.03.2012. 09.15
- URL 20: <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=14175672>. 15.03.2012. 11.10
- URL 21: http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/newsDetail_getNewsById.action?newsId=27214. 15.03.2012. 11.08
- URL 22: www.madencilik-turkiye.com. 12.03.2012. 14.38
- URL 23: <http://test.immib.org.tr/maden/index.asp>. 11.03.2012. 11.09
- URL 24: http://www.yok.gov.tr/katalog/katalog2011/yok_devlet_2011.pdf. 09.03.2012. 12.32

Foto 1: Keçiborlu Kükürt Fabrikası (1970)



Foto 2: Keçiborlu Kükürt Fabrikası (1990)



Ek 1:

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANTALYA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarihi ve No. : 20.01.2011/147
Karar Tarihi ve No. : 20.01.2011/4781

Toplantı Yeri
ANTALYA

Isparta İli, Keçiborlu İlçesi, Cumhuriyet Mahallesi, 30 ada 1 parselde kayıtlı, mülkiyeti Devlet Demiryollarına ait ve Keçiborlu Belediyesine tahsisli tescilli Keçiborlu İstasyonu Lojman Binası ile ilgili restorasyon projelerine ilişkin Keçiborlu Belediye Başkanlığının 07.01.2011 tarih ve 78 sayılı yazısı okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda:

Isparta İli, Keçiborlu İlçesi, Cumhuriyet Mahallesi, 30 ada 1 parselde kayıtlı, mülkiyeti Devlet Demiryollarına ait ve Keçiborlu Belediyesine tahsisli ve rölöve ve restitüsyon projeleri Kurulumuzun 27.12.2010 tarih ve 4713 sayılı kararı ile uygun bulunan tescilli Keçiborlu Tren İstasyonu Lojman Binasının müze ve el sanatları sergi salonu fonksiyonu ile kullanımına yönelik hazırlanan restorasyon projesi ve raporunun Koruma Yüksek Kurulunun 05.11.1999 tarih ve 660 sayılı ilke kararındaki proje hazırlama esasları doğrultusunda hazırlandığı anlaşıldığından uygun bulunduğu (Olumlu), uygulamanın Koruma Yüksek Kurulunun 22.03.2001 tarih ve 680 sayılı ilke kararı doğrultusunda yürütülmesine karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr.Havva IŞIK
İMZA



BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Ziya GENÇEL
İMZA

Üye
Mim.Bekir KARABAĞ
İMZA

Üye
Doç.Dr.H.Sabri ALANYALI
İMZA

Üye
Dr.Zekeriya ŞİMŞİR
İMZA

Üye
Mim.H.Bülent BAYKAL
İMZA

Üye
Turgut SOYKAN
Keçiborlu Bld.Bşk.
İMZA

Üye

Üye

Üye

Üye

Ek 2:

PROTOKOL**KONU:**

Isparta İli, Keçiborlu İlçesinde yükseköğrenime devam eden öğrencilerin yurt ihtiyacının karşılanması amacıyla mülkiyeti Keçiborlu Huzurevi Yapıtırma ve Yaşatma Derneğine ait Tuzla Mahallesi, Döşemealtı Mevkiinde bulunan, tapunun 72 parça, 285 ada, 47-48-49-50 no.lu parsellerinde kayıtlı taşınmaz ve üzerindeki kaba inşaatı tamamlanmış taşınmazın Keçiborlu Huzurevi Yapıtırma ve Yaşatma Derneği Başkanlığının 29.01.2012 tarihli ve 92 sayılı kararı doğrultusunda öğrenci yurdu olarak kullanılmak üzere T.C. Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmesidir.

TARAFLAR:

Bu protokolde Keçiborlu Huzurevi Yapıtırma ve Yaşatma Derneği Başkanı "DERNEK", T.C. Keçiborlu Belediye Başkanı "BELEDİYE", T.C. Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü Antalya Bölge Müdürlüğü "KURUM" olarak ifade edilmiştir.

ŞARTLAR:

- 1- Bina Yüksek Öğretim Öğrenci Yurdu olarak kullanılacaktır.
- 2- Bina bir teslim tutanağı ile "DERNEK"i teslim ettiği şekliyle "KURUM" tarafında teslim alınacaktır.
- 3- Bina bedelsiz olarak "DERNEK" tarafından "KURUM"a devredilecektir.
- 4- Binanın devredilmesinden sonraki varsa her türlü vergi, resim ve harçlar "KURUM"a ait olacaktır.
- 5- Binanın Kuruma teslim tarihinden itibaren su, elektrik, yakıt giderleri "KURUM"a ait olacaktır. Kurumun su, elektriğe abone olabilmesi için teslim tarihine kadar olan eski borçlar "DERNEK" tarafından ödenecektir.
- 6- Binanın bulunduğu yerin imar planında öğrenci yurdu alanı olarak ayrılması "BELEDİYE" tarafından yapılacaktır.
- 7- Binada yapılması gerekli cins tashihi, tüm bakım, onarım ve tadilatlar ile ihtiyaç duyulması halinde güçlendirme "KURUM" tarafından yapılacaktır.
- 8- Yurt binasının işletilmesi ve her türlü tefrişi "KURUM" tarafından yapılacaktır.
- 9- İhtilafların hâllinde Ankara Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.

İş bu protokol (9) maddeden ibaret olup, 3 nüsha olarak tanzim edilmiş ve taraflarca imzalanmıştır.
28/02/2012

KEÇİBORLU HUZUREVİ YAPITIRMA VE
YAŞATMA DERNEĞİ BAŞKANLIĞI


Ayhan AYDEMİR
Başkan Yardımcısı


Recep KIRAC
Başkan



T.C.
YÜKSEKÖĞRETİM KREDİ VE YURTLAR KURUM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ANTALYA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ


Ahmet SÜTCÜ
Bölge Müdürü

Ek 3:



T.C.
KEÇİÖRLÜ BELEDİYE BAŞKANLIĞI

KONU: Yurt ve Sosyal Tesis Alanı

GEREKÇE RAPORU

Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumunun, Isparta, Burdur, Uluborlu ve ilçemiz Keçiörlü'da yurt inşaatları projeleri Kalkınma Bakanlığı tarafından 2011 yılı Yatırım Programına alındığından;

Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Antalya Bölge Müdürlüğü'nün konu ile alakalı 14.10.2011 tarih ve B.20.1.KYK.1.07.02.05-756.99-403/2209 sayılı yazısında;

Genel Müdürlüğün talimatı gereği, ilçemizde yapılması düşünülen 400 kişilik Öğrenci Yurdu İnşaatı için 10.000-15.000 m2 miktarında boş arsaya ihtiyaç duyulduğu ve belediyemizden böyle bir alanın tahsis edilmesi için talepte bulunmuştur.

İlçemiz için Üniversitenin hem sosyal hem de ekonomik açıdan büyük önem arz etmesi ve Yüksek Okula eklenecek yeni bölümler olacağından buna bağlı olarak da öğrenci sayısının artacağından, ilgili kurumun ilçemiz için planmış olduğu Yurt inşaatının yapılmasının uygun olduğu düşünülmektedir.

Bu sebeple İlçemiz Cumhuriyet Mahallesi Akçeşme Mevkiinde mülkiyeti Belediyemiz Tüzel Kişiliğine ait, ilçemiz imar planının 30L-Ib imar paftasında Konut Alanı olarak görülen taşınmazların bulunduğu alanı, yerinde ve paftasında yapılan incelemeler sonucu, "Yurt ve Sosyal Tesis Alanı" olarak paftasına işaretlenmesi, yapılaşma şartlarının E:2,00 Hmax: Serbest olması ve araç yollarından 10 metre diğer yollardan 5 metre yapı yaklaşma mesafesi bırakılması, alanda kaldırılan Park ve Çocuk Bahçesi Alanlarının eşdeğer büyüklükte Oyun Alanına eklenmesi suretiyle karşılanması, şehircilik ilkeleri, planlama esaslarına ilgili kanunun ekleri mevzuatı ile kamu yararına uygun olması nedeniyle 3194 sayılı İmar kanununun 8/b maddesi uyarınca onanmasına, 04.01.2012 tarih ve 2012/ 6 sayılı meclis kararınca uygun görülmüştür. 13.02.2012

Hacı ADANALI

Belediye İnşaat Müh.



Ek 4:

T.C.
KEÇİBORLU İLÇESİ
BELEDİYE BAŞKANLIĞI

MECLİS KARAR KAĞIDI

KARAR TARİHİ : 07/12/2011

KARAR NUMARASI : 2011/56

BİRİMİ : Fen İşleri Müdürlüğü

KONUSU: KYK'na Arsa Tahsisi

Gençlik ve Spor Bakanlığı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna, ilçemizde yapacağı 400 kişilik öğrenci yurdu ve sosyal tesis yapımı için arsa tahsis edilmesi ile ilgili gündemin 1. Maddesi aşağıdaki şekilde görüldü.

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunun ilçemizde yapacağı 400 kişilik öğrenci yurdu ve sosyal tesis yapımı için ortalama 10.000-15.000 m² civarında arsa tahsisi talebi olmuştur. Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Heyetine ilçemizde gösterilen arsalar içinde Meslek Yüksek Okulumuza en yakın yer olan Akçeşme İlköğretim Okulunun kuzey kısmında bulunan ve 20 farklı parselden oluşan arsa uygun görülmüştür. İlçemiz Akçeşme İlköğretim Okulu kuzeyinde bulunan Belediyemize ait arsanın Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna, tevhit, yeşil alan ve yola terk işlemlerinden sonra oluşacak yeni alanın yurt, sosyal tesis ve yeşil alan yapmak şartıyla tahsis edilmesine ve arsa tahsisi ile ilgili her türlü iş ve işlemler için Belediye Başkanı Turgut SOYKAN'a yetki verilmesine toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile kabul edilmiştir.



KATİP
Ali BOZKURT

KATİP
H.Veli ERKEN